

8
Stavebnictví
v Česku loni klesalo

12
Hana Šlégrová:
Celé to byl velký
zážitek

36
Áron Kincses:
Chceme být jedním
ze tří nejlepších

40
Jak se vyvíjí
zaměstnanost
v Česku

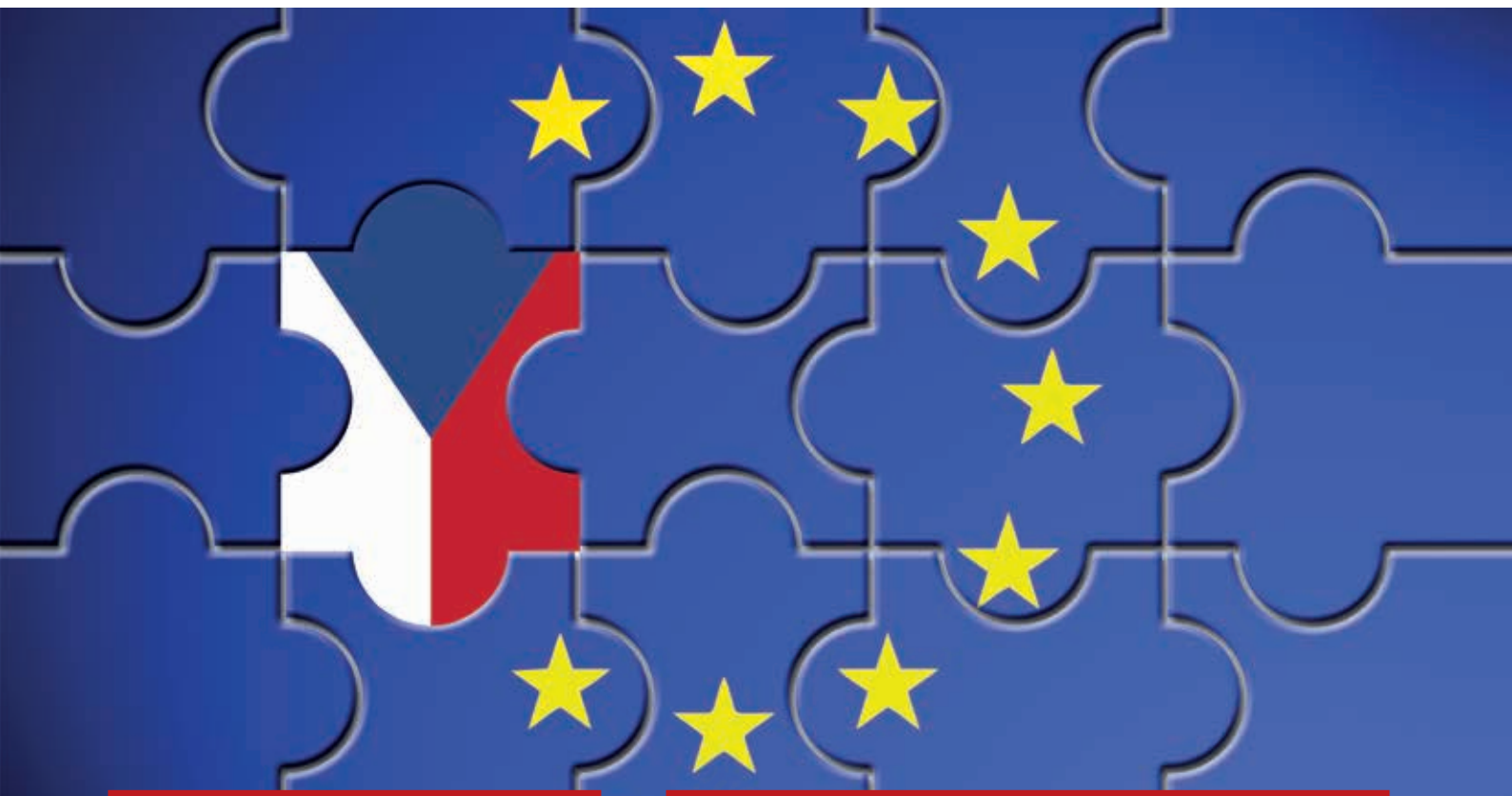

42
Dejan Stankov:
Jsme v evropské
statistické rodině

STATISTIKA&MY

ČASOPIS ČESKÉHO STATISTICKÉHO ÚŘADU

04 | 2024 – ROČNÍK 14

TÉMA

20 let v Evropské unii

- Evropa nás formuje
- Jak do EU vstupovali statistici
- Občané EU na našem území
- Patříme mezi premianty

1 061,5 mld. Kč

získalo Česko z EU po odečtení výdajů
od roku 2004.

Po celých 20 let byly příjmy plynoucí z EU do Česka vyšší než platby, které Česká republika do Unie odvádí.

ÚSTŘEDNÍ STATISTICKÁ KNIHOVNA

- Jediná odborná knihovna v ČR zaměřená na statistiku a demografii
- Zřízena **1897** spolu se Zemským úřadem statistickým
- Nabízí počítače s připojením na internet, studovnu a online katalog
- Studijní materiály pouze prezenčně – lze naskenovat nebo použít digitální fotoaparát

V roce 2022
měla knihovna
2 163
registrovaných uživatelů,
kteří si zapůjčili celkem
1 389 publikací.

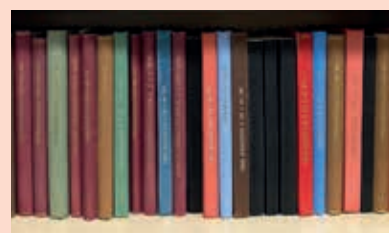

- Nejstarší publikace z roku **1785** (Místopis českých zemí – Rakovnický kraj)
- Nejstarší učebnice statistiky pochází z roku **1811** (Teoretická příprava a úvod do statistiky)
- Autorem první česky psané učebnice statistiky „Základy teorie statistické metody“, která vyšla v roce **1929** v nakladatelství SÚS, byl Stanislav Kohn

59 029

svazků celkem
zpracováno
a uloženo
v knižním fondu

27,8 mil. Kč

hodnota svazků
v Ústřední statistické
knihovně

140 tis.

svazků zničeno při
povodni v roce 2002

Knihovní fond byl
následně obnoven
prostřednictvím
sbírek a darů

Členství v EU z pohledu statistiků

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

prvního května uplyne přesně dvacet let od okamžiku, kdy Česká republika spolu s dalšími zeměmi vstoupila do Evropské unie. Vzhledem k tomu, že tento akt ovlivnil naše životy více, než si možná často myslíme, stojí za to věnovat mu prostor i v našem časopise. Protože jsme statistici, podívali jsme se samozřejmě

na tuto éru pohledem čísel. Úroveň hrubého domácího produktu ve srovnání s průměrem EU se v uvedeném období zvýšila, ale méně než u ostatních přístupujících zemí, protože už naše výchozí pozice byla lepší. Jedním ze zásadních přínosů členství v EU jsou finanční mechanismy na vyrovnávání strukturálních rozdílů mezi zeměmi a regiony. Česká republika měla za uplynulých dvacet let kladnou bilanci ve výši více než bilion korun. Protože nás však EU ovlivňuje nejen jako občany, ale také jako instituci, ohlížíme se i nad tím, jaký dopad má členství v Unii na ČSÚ a jeho fungování. Statistika totiž patří k oblastem významně regulovaným evropskými právními předpisy a my jsme součástí Evropského statistického systému, založeného na partnerství jednotlivých národních statistických institucí a Eurostatu. Proces, který předcházal vstupu do Unie a také začátky našeho fungování v EU nám v rozhovoru přibližuje Hana Šlégrová, v té době ředitelka odboru mezinárodní spolupráce. Za pozornost jistě stojí i rozhovory s předsedou maďarského statistického úřadu Áronem Kincsesem a s analytikem Makedonské národní banky Dejanem Stankovem.

Mimo hlavního tématu se věnujeme jako obvykle také dalším zajímavostem ze světa čísel ilustrujících stav a vývoj společnosti. Najdete je hned na následujících stránkách.

Tak ať se vám náš časopis dobře čte, a zachovejte nám přízeň!

MAREK ROJÍČEK
předseda ČSÚ

20 LET V EU

- 15 Evropa nás formuje
- 18 Jak do EU vstupovali statistici
- 20 Šíříme znalosti i dobré jméno
- 21 Získali jsme bilion
- 24 Nezapomenutelná zkušenost
- 26 Zahraniční obchod Česka dlouhodobě roste
- 29 Energie, která pohání Evropu
- 32 Občané EU na území České republiky
- 34 Patříme mezi premianty

UDÁLOSTI

- 4 Geoportál vítězí
- 4 Ve Zlíně v novém
- 5 Jednala Česká statistická rada
- 5 Experti v Praze
- 5 Přednáška pro studenty
- 5 Statisticy o cestovním ruchu

ZE SVĚTA

- 6 Čtvrtina hlavních jídel v Nizozemsku je vegetariánská
- 7 Domácímu násilí jsou vystaveni i muži
- 7 Čína zůstává pro Německo největším obchodním partnerem

STATISTIKA ODVĚTVÍ

- 8 Stavebnictví v Česku loni klesalo

LIDÉ A SPOLEČNOST

- 10 Anglicky umí polovina Čechů

ROZHOVOR

- 12 Celé to byl velký zážitek
- 36 Chceme být jedním ze tří nejlepších
- 42 Jsme součástí evropské statistické rodiny

MAKROEKONOMIKA A FINANCE

- 38 Ceny průmyslových výrobců v EU loni klesly

HISTORIE

- 39 Československý meziválečný průmysl očima statistika

TRH PRÁCE A SOCIÁLNÍ STATISTIKY

- 40 Zaměstnanost v Česku

Geoportál vítězí

Statistický geoportál ČSÚ se stal absolutním vítězem 21. ročníku soutěže IT Projekt roku 2023.

Soutěž každoročně vyhlašuje Česká asociace manažerů informačních technologií (CACIO) a jejím cílem je ocenit nejlepší projekty z oblasti vývoje nebo implementace informačních technologií.

Statistický geoportál nabízí uživatelům nový způsob vizualizace statistických údajů na mapovém podkladě. Prostřednictvím interaktivních map lze vyhledávat např. výsledky Sčítání lidu, domů a bytů 2021, a to až do úrovně obcí nebo území o rozloze 1 km². K dispozici jsou rovněž data o dojížděci a vyjížděci zobrazená formou dojížděčkových proudů z a do jednotlivých obcí. Geoportál nalézá uplatnění např. při

územním plánování, vytváření rozvojových a krizových plánů nebo při řešení dopravní obslužnosti a občanské vybavenosti. Je tak

užitečným nástrojem pro představitele samospráv, urbanisty, architekty, dopravní experty a další profese. Veškeré produkty a služby Geoportálu mohou uživatelé využívat bezplatně jako veřejnou službu. Obsah Geoportálu je postupně rozšiřován o další tematické okruhy, nedávno např. přibýly volební statistiky, v přípravě je publikování statistiky ekonomických subjektů.

Projekt Statistického geoportálu ČSÚ získal již loni prestižní mezinárodní ocenění Special Achievement in GIS, udělované americkou společností Esri za významné a inspirativní počiny v oblasti implementace a využívání technologií GIS, a také skončil na 2. místě v kategorii centrálních úřadů v soutěži Egovernment The Best 2023, která je přehlídkou nejzajímavějších projektů elektronizace veřejné správy.

Ve Zlíně v novém

Na konci února byla po třináctiměsíční rekonstrukci znovu plně zprovozněna budova, v níž sídlí Krajská správa ČSÚ a Katastrálního úřad ve Zlíně.

Stavební opatření se týkala zejména úpravy svislých obvodových konstrukcí – zateplení fasády, opravy střešní konstrukce, výměny vnějších otvorových výplní a instalace stínících prvků. Vyměněn byl také zdroj tepla za plynové tepelné čerpadlo pro vytápění a chlazení, a vnitřní prostory jsou nově vybaveny systémem nuceného větrání se zpětným získáváním tepla, úsporným LED osvětlením a novou elektroinstalací. Dále došlo k rekonstrukci datové sítě a výměně podlahových krytin.

Celkové investiční náklady rekonstrukce budovy lehce přesáhly 59 mil. Kč, z toho 15,6 mil. Kč bylo hrazeno z operačního programu Životní prostředí a 12,8 mil. Kč

z programu Nová zelená úsporám. Energetické hospodářství objektu bude v příštích letech zajištěno prostřednictvím metody EPC, což znamená, že dodavatel ručí

za dosažené úspory. Garantovaná roční úspora energií oproti referenční spotřebě činí 33,9%. Současně je garantováno snížení emisí CO₂ o 27,6%.

EVROPSKÁ UNIE
Fond soudržnosti
Operační program Životní prostředí

Ministerstvo životního prostředí

KRÁTCE

Jednala Česká statistická rada

V pátek 22. března proběhlo v pořadí 77. jednání České statistické rady, která je složena z významných představitelů odborné statistické veřejnosti, institucionálních uživatelů a dodavatelů dat. Členové rady vysoce ocenili aktivity ČSÚ v oblasti elektronizace podnikového výkaznictví, včetně záměru zajistit sběr dat přímo z podnikových informačních systémů. Kladně zhodnotili rovněž přípravu flash odhadů inflace a seznámili se i s dalšími prioritními úkoly ČSÚ pro rok 2024. Statistická rada dále projednala výsledky metodického auditu statistiky zahraničního obchodu se službami, který provedla externí skupina pod vedením děkana Fakulty informatiky a statistiky VŠE Jakuba Fischera. Představen

byl také Katalog produktů ČSÚ pro rok 2024. Ten je důležitým nástrojem pro zajištění transparentnosti a dochvilnosti při publikování výstupů úřadu, a vzhledem k tomu, že je vydáván s předstihem, zaručuje též nezávislost termínů zveřejňování statistik na okamžitém společensko-politickém dění.

Experti v Praze

V březnu se na půdě ČSÚ v Praze konalo 6. mezinárodní jednání expertní skupiny Eurostatu na téma globální ekonomiky. Akce se zúčastnilo 80 odborníků ze statistických úřadů evropských zemí a z mezinárodních institucí zabývajících se statistikou. Probírané otázky se týkaly zejména dopadu globalizace na statistické indikátory, aktualizace mezinárodních manuálů pro měření globalizace či tvorby meziregionálních input-output tabulek. Experti se rovněž zabývali globálními řetězci nebo oceňováním dovozu a vývozu. Výsledky práce expertní skupiny významně přispívají ke zlepšení a zkvalitnění dat pro uživatele, v minulosti například pomohly při vývoji nástroje Figaro, určeného pro analýzy socioekonomických a environmentálních důsledků globalizace.

Přednáška pro studenty

V březnu se uskutečnila pravidelná přednáška pracovníků Krajské správy ČSÚ v Ústí nad Labem na Sociálně ekonomické fakultě Univerzity Jana Evangelisty Purkyně. Určena byla především studentům demografie. První část přednášky byla věnována představení práce ČSÚ a jeho krajských správ, druhá polovina se zaměřila na historii sčítání lidu a průběh posledního sčítání v roce 2021. Studenti se seznámili s výsledky za Ústecký kraj a s možnostmi vizualizace statistických údajů ve Statistickém geoportálu. V diskuzi na závěr přednášky se studenti zajímali například o stabilitu systémů při sčítání nebo o úroveň detailu získaných výsledků. Hovořilo se rovněž o náplni práce zaměstnanců ČSÚ a o možnosti uplatnění demografického vzdělání při práci statistika.

Statistici o cestovním ruchu

Začátkem března se zástupci Krajské správy ČSÚ v Ostravě Jan Dehner a Tařana Glozygová zúčastnili 5. ročníku odborné Konference cestovního ruchu 2024, která proběhla na výstavišti Černá louka v Ostravě. V rámci programu nazvaného „Potenciál turismu v destinaci Severní Morava. Recept na úspěch? Fenomén spolupráce.“ se diskutovalo o aktuálním stavu cestovního ruchu a jeho výhledech do budoucna. Probírala se témata jako

vliv umělé inteligence na cestovní ruch, udržitelnost jako příležitost, management sportovních akcí (příprava MS v hokeji 2024), důležitost budování značky destinace (brandem k prosperitě), využití dat pro správné zacílení v komunikaci se zákazníky či cesta mezi top 5 světových kongresových destinací.

Konferenci pořádala centrála cestovního ruchu Moravskoslezského kraje Moravian-Silesian Tourism pod záštitou hejtmána Moravskoslezského kraje.

Britský velvyslanec Matthew Robert Field ocenil prezentaci ČSÚ, během které naši odborníci představili pracovníkům velvyslanectví Velké Británie v Praze způsoby publikování statistických dat a možnosti jejich využití.

Na přelomu února a března se předseda ČSÚ Marek Rojíček zúčastnil zasedání Statistické komise OSN v New Yorku. Jednání se týkalo zejména koordinované evropské pozice k národním účtům a zpráv expertního výboru pro mezinárodní statistické klasifikace.

Ještě během letošního roku by se měla uskutečnit návštěva zástupců statistického úřadu Jižní Korey v ČSÚ v Praze.

Vedení ČSÚ schválilo návrh rozpočtu grantu Evropské komise na spolufinancování konjunkturálních průzkumů v průmyslu, stavebnictví, obchodě a ve službách pro období květen 2024 až duben 2025.

KRÁTCE

Podle předběžného odhadu dosáhl v Mongolsku hrubý domácí produkt za loňský rok v běžných cenách 68,9 bilionu MNT, což je o 15,0 bilionu MNT (27,9%) více než ve stejném období předchozího roku. HDP ve stálých cenách roku 2015 činil 30,5 bilionu MNT. V meziročním srovnání tak došlo k nárůstu o 7%. Sektor těžby a dobývání přispěl k tomuto nárůstu 2,6 p. b., průmysl a stavebnictví přispěly 0,6 p. b., sektor služeb 4,3 p. b. a čisté daně z produktů 0,9 p. b. Sektor zemědělství zaznamenal ztrátu a z celkového nárůstu ubral 1,3 p. b.

bit.ly/3VfbT8z

V loňském roce se v rámci Jižní Korey přestěhovalo 6,129 mil. osob, což je o 0,4% (23 tis. osob) méně než v roce 2022. Nejčastěji uváděným důvodem bylo „bydlení“ (34,0%), následované „rodinou“ (24,1%) a „prací“ (22,8%). Nejvíce se stěhovaly osoby ve věku 20–29 let, které se na vnitřním stěhování podílely 22,8%. Mezi 228 administrativními jednotkami dosáhlo nejvyšší čisté migrace hlavní město Soul, kam se v loňském roce přistěhovalo o 47 tis. osob více, než se jich ve stejném období vyštěhovalo.

bit.ly/43dZDae

Čtvrtina hlavních jídel v Nizozemsku je vegetariánská

V nizozemském národním průzkumu zdraví byli respondenti poprvé dotazováni na složení sedmi hlavních jídel v týdnu. Maso obsahují dvě ze tří hlavních jídel, každé osmé obsahuje ryby a čtvrtina jídel je bez masa.

EVA HENZLEROVÁ
odbor komunikace

Dva ze sta Nizozemců nejedí maso, ale jedí ryby (známí také jako pescetariáni), další dva nejedí ani maso, ani ryby (vegetariáni) a zhruba každý stý jí pouze rostlinnou stravu (vegani). Celkem nejí maso téměř 5% Nizozemců.

Naprostá většina Nizozemců maso sice jí, ale zdaleka ne každý den: 22% lidí maso konzumuje, ale tři nebo více dní v týdnu volí hlavní jídlo bez masa nebo ryb (lidé z této skupiny jsou také známí jako flexitariáni). Další 43% lidí si vegetariánské hlavní jídlo dopřává jednou nebo dvakrát týdně.

MEZI VEGETARIÁNY JE VÍCE VYSOKOŠKOLÁKŮ

To, jak často se lidé stravují vegetariánsky, částečně souvisí s úrovní dosaženého vzdělání. Mezi dospělými s vysokoškolským vzděláním má 45% osob vegetariánské hlavní jídlo každý den, nebo alespoň třikrát týdně. Mezi osobami s ukončeným vyšším odborným vzděláním (VOŠ) je tento podíl 32%, zatímco mezi osobami s ukončeným středoškolským vzděláním je to 19%. Svou roli hraje také věk a pohlaví. S větší pravděpodobností ve svém jídelníčku vynechávají maso lidé ve věku 25 až 35 let. Vždy, nebo alespoň třikrát týdně se vegetariánsky stravuje 32% z nich. Častěji jsou vegetariánky, pescetariánky nebo flexitariánky ženy (31%) než

muži (23%), největší rozdíl mezi muži a ženami je ve věkové skupině 18–25 let.

PROČ NEJÍTE MASO? BOJÍM SE O KLIMA

V přechodím šetření uvedlo 35% dospělých ve věku 18 let a více, že v posledním roce začali jíst méně masa. Buď měli bezmasé dny, nebo jedli menší porce masa. Většina (57%) uvedla, že se jejich konzumace masa v uplynulém roce nezměnila. Od roku 2020 se tak počet těch, kteří snížili spotřebu masa nebo se mu zcela vyhýbají, prakticky nezměnil.

Nejčastěji uváděným důvodem, proč nejíst maso nebo snížit jeho spotřebu byly roce 2023 obavy o klima. V roce 2020 bylo hlavním uváděným důvodem zdraví. Loni v tomto rozhodnutí hrála větší roli také zvyšující se cena masa.

Kromě masa a ryb jsou příkladem dalších zdrojů živočišných bílkovin mléčné výrobky a vejce. Některé organizace, včetně Nizozemské rady pro zdraví, doporučují poměr 60% rostlinných a 40% živočišných bílkovin. Tento poměr je lepší pro zdraví lidí, životní prostředí i pro pohodu mnoha zvířat. Průzkum spotřeby potravin ukázal, že v průměru 43% bílkovin, které lidé v Nizozemsku přijímají, je rostlinného původu.

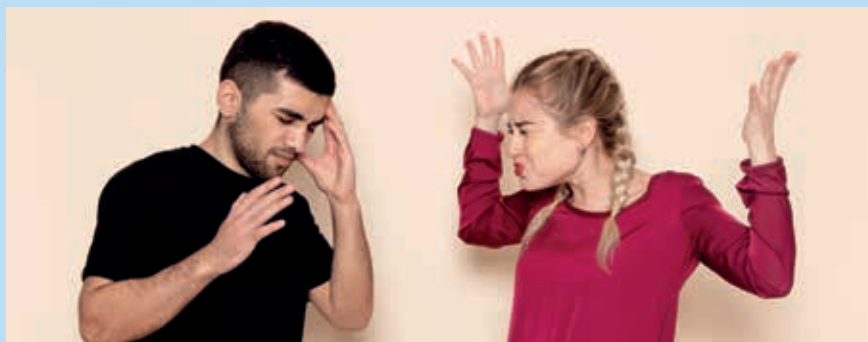
bit.ly/43g9nRs

Domácímu násilí jsou vystaveni i muži

Z rozsáhlého průzkumu vztahů, který v roce 2023 provedl estonský statistický úřad, vyplývá, že 32 % mužů ve věku 18–74 let zažilo během svého života psychické násilí ze strany partnerky.

Zkušenost s násilím uváděli častěji mladší muži ve věku 18–29 let (39 %), ve věku 65–74 let pak jen necelá čtvrtina (24 %). Kromě psychického násilí vypočetlo 8 % respondentů, že byli vystaveni násilí fyzickému a 1 % násilí sexuálnímu.

Pětina mužů uvádí, že jejich kontakt s jinou ženou vedl k tomu, že se partnerka muže rozzlobila nebo měla neopodstatněné podezření na nevěru. Podobný podíl mužů (17 %) se cítil ponížen, pokořen nebo uražen svou partnerkou, ať už v soukromí, nebo před jinými lidmi. O něco menší podíl mužů (13 %) uvádí, že jim partnerka omezila kontakt s přáteli nebo jim například zabránila

v realizaci jejich koníčků. Muži také uvádějí, že partnerka sledovala jejich pohyb (9 %) a že je záměrně zastrašovala, například tím, že na ně křičela nebo rozbíjela věci (9 %).

Dvě třetiny mužů, kteří měli dlouhodobou partnerku, zažili ze strany bývalé partnerky psychické násilí. Třetina mužů žijících s partnerkou uvádí, že tuto formu násilí zažívá s aktuální partnerkou. Podíl mužů, kteří zažili

psychické násilí ze strany bývalé i současné partnerky nebo ze strany několika bývalých partnerek, tedy opakovaně, dosahuje 10 %.

Výsledky ukazují, že i když mají muži problémy, nemají tendenci o nich mluvit a nechodí s nimi na policii. Raději je řeší rozhovorem se svou partnerkou.

bit.ly/49Pv90H

Čína zůstává pro Německo největším obchodním partnerem

S objemem zahraničního obchodu 253,1 mld. eur byla Čína v roce 2023 již osmým rokem po sobě nejdůležitějším obchodním partnerem Německa.

Objem zahraničního obchodu s Čínou byl však pouze o 0,7 mld. eur vyšší než objem zahraničního obchodu se Spojenými státy (252,3 mld. eur). V roce 2022 činil rozdíl 50,1 miliardy eur. Loni však německý obchod se zbožím s Čínou výrazně poklesl, a to o 15,5 % oproti roku 2022, zatímco obchod se Spojenými státy naopak mírně vzrostl (+1,1 %). Spolkový statistický úřad Destatis dále uvádí, že třetím nejvýznamnějším obchodním partnerem Německa bylo po Číně a Spojených státech, stejně jako v předchozích letech, Nizozemsko s celkovým objemem 214,8 mld. eur (–5,5 %).

Hodnota dovozu zboží z Číny se v roce 2023 meziročně snížila o 19,2 %

na 155,7 mld. eur a hodnota zboží vyvezeného z Německa do Číny klesla o 8,8 % na 97,3 mld. eur. Výsledkem je obchodní deficit ve výši 58,4 mld. eur. Po rekordním deficitu 86,1 mld. eur v roce 2022 se jedná o druhý největší schodek obchodu s Čínou od počátku časové řady v roce 1950.

Navzdory prudkému poklesu dovozu byla Čína i v roce 2023 zdaleka nejdůležitější dodavatelskou zemí Německa. Tuto pozici si drží již od roku 2015. Druhou nejvýznamnější dodavatelskou zemí bylo Nizozemsko, odkud se dovezly produkty v hodnotě 103,3 mld. eur. Třetí pak Spojené státy s dovozem v hodnotě 94,4 mld. eur.

Právě do Spojených států směřovala v loňském roce největší část německého vývozu. Putovalo tam zboží v hodnotě 157,9 mld. eur, což je o 1,1 % více než v předchozím roce. Druhou nejvýznamnější odběratelskou zemí pro německý

vývoz byla Francie (116,8 mld. eur; –1,2 %), na třetím místě se umístilo Nizozemsko (111,5 mld. eur; –0,7 %).

bit.ly/49Pv90H

Stavebnictví v Česku loni klesalo

Index stavební produkce za celý loňský rok vykazoval záporné hodnoty. Nejhorší bylo třetí čtvrtletí.

PETRA ČUŘÍNOVÁ

vedoucí oddělení statistiky stavebnictví a bytové výstavby

V rámci Evropského statistického systému došlo od ledna 2024 ke změně bazického období krátkodobých statistik (viz box). Jedná se o standardní krok prováděný ve zhruba pětileté periodě. V případě statistiky stavebnictví se tato změna týká ukazatele index stavební produkce. Spolu s jeho přepočtem byla provedena standardní revize dat za rok 2023 s využitím aktualizovaných údajů od stavebních firem. Dopčet na celou populaci stavebních podniků proběhl s pomocí nových administrativních dat. Původně publikovaná data o meziročním vývoji indexu stavební produkce v roce 2023 byla revidována o 0,2 procentního bodu směrem nahoru.

PO LEDNOVÉM ZRYCHLENÍ NASTAL ÚTLUM

Stavební produkce v roce 2023 meziročně klesla o 2,4 %. Prudší pokles (o 4,2 %) byl zaznamenán v segmentu inženýrského stavitelství, v pozemním stavitelství se produkce snížila o 1,4 %. K celkovému meziročnímu poklesu více přispělo inženýrské stavitelství (–1,5 procentního bodu), jehož váha podle

nového schématu vzrostla. Příspěvek pozemního stavitelství činil –0,9 procentního bodu.

V loňském prvním čtvrtletí klesala stavební produkce pomaleji, jen o –1,7 %. Směrem dolů tentokrát působilo pouze inženýrské stavitelství, pozemní stavitelství se naopak pohybovalo v kladných číslech. Pozitivní vývoj ovlivnily především výsledky z ledna, kdy příznivé klimatické podmínky umožnily provádět veškeré stavební práce bez omezení a produkce na pozemních stavbách meziročně vzrostla o 6,3 %. Ve druhém čtvrtletí meziroční pokles stavební produkce zrychlil na –4,2 %, a horší výsledek vykazalo opět inženýrské stavitelství. Ve třetím čtvrtletí se zdálo, že se propad zastavil, a stavební produkce stagnovala jak meziročně (–0,6 %), tak i meziměsíčně (–0,7 %). Bohužel, tento trend se v posledním čtvrtletí nepotvrdil a meziroční pokles pokračoval s hodnotou –2,9 %. Rozdíl mezi jednotlivými stavebními segmenty nebyl v druhé polovině loňského roku výrazný. Inženýrské i pozemní stavitelství se nacházely pod úrovní předchozího roku.

VÁHY PRO VÝPOČET INDEXU STAVEBNÍ PRODUKCE

	váhy kategorií v %			rozdíl v procentních bodech 2021–2015
	2010	2015	2021	
pozemní stavitelství	65,9	67,9	65,5	–2,4
inženýrské stavitelství	34,1	32,1	34,5	+2,4

Zdroj: ČSÚ

ÚNOR 2024

PRŮMYSL

Průmyslová produkce v únoru 2024 po očištění o vliv počtu pracovních dnů meziročně vzrostla o 0,7 %. Po vyloučení sezónních vlivů byla meziměsíčně vyšší o 1,9 %.

MALOOBCHOD

Tržby v maloobchodě očištěné od kalendářních vlivů v únoru reálně meziročně vzrostly o 1,6 %. K růstu přispěly prodeje nepotravinářského zboží, potravin i pohonných hmot.

STAVEBNICTVÍ

Stavební produkce v únoru meziročně vzrostla o 3,6 %. Po vyloučení sezónních vlivů byla meziměsíčně vyšší o 4,8 %.

SLUŽBY

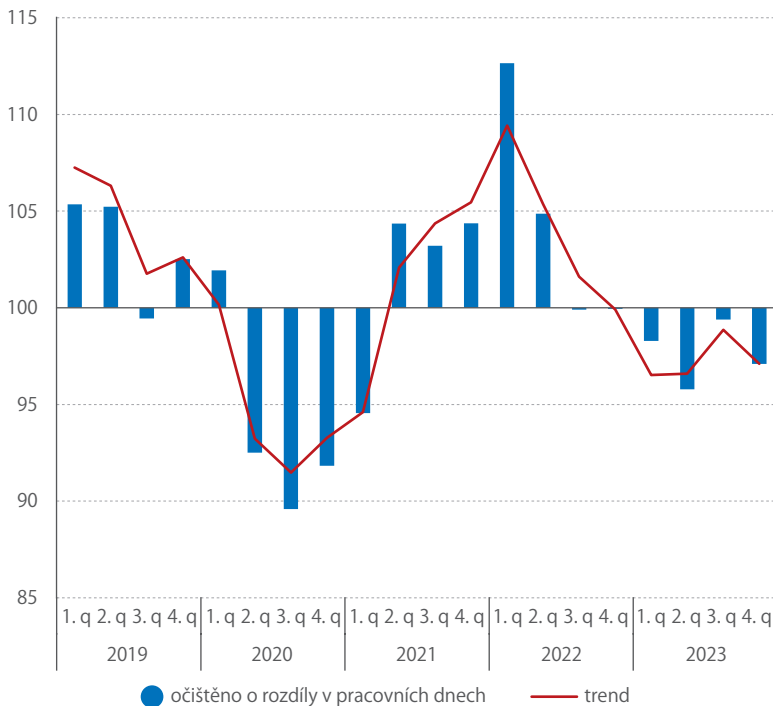
Tržby za služby očištěné od kalendářních vlivů reálně meziročně klesly o 1,4 %. Největší pokles zaznamenaly tržby v sekci profesní, vědecké a technické činnosti.

CESTOVNÍ RUCH

V únoru se počet ubytovaných hostů v hotelech meziročně zvýšil o 9,3 % a počet jejich přenocování vzrostl o 7,7 %.

MEZIROČNÍ INDEX STAVEBNÍ PRODUKCE

Zdroj: ČSÚ

V MEZINÁRODNÍM SROVNÁNÍ SI DRŽÍME POZICI

Změna váhového schématu měla dopad také na celkový index stavební produkce za EU27. Váha stavební produkce České republiky na celkovém indexu EU27 se v podstatě nezměnila, snížila o 0,04 procentního bodu a aktuálně činí 1,5%. Výrazně však vzrostl podíl Německa a také Polska a Rumunska na úkor Francie, Švédska a Belgie. Z okolních států klesla váha produkce stavebnictví na Slovensku a v Rakousku. Poměrně zásadní změnou je přechod z klasifikace

ZMĚNA BAZICKÉHO OBDOBÍ KRÁTKODOBÝCH STATISTIK V RÁMCI EVROPSKÉHO STATISTICKÉHO SYSTÉMU

Od ledna 2024 se základní období u bazických indexů mění z průměru roku 2015 na průměr roku 2021. Využívají se nová váhová schémata odvozená z výsledků strukturální podnikové statistiky za rok 2021. Váha pozemního stavitelství se snížila z původních 67,9 % na současných 65,5 %, a vrátila se tak na úroveň z bazického roku 2010. Váha inženýrského stavitelství vzrostla z 32,1 % na aktuálních 34,5 %.

V souladu s manuálem Eurostatu ke krátkodobým statistikám byly nové váhy využity ke zpětnému přepočtu dat do roku 2019, což mělo za následek revizi dat za roky 2019 až 2023. Data za roky 2000 až 2018 byla s aktualizovanými výsledky propojena pomocí přepočítacích můstků. Počínaje lednem 2024 je také pro sezonní očištění využíván nový model v programu JDEMTRA+.

stavebních děl CC, které stavby rozděluje na pozemní a inženýrské, na klasifikaci ekonomických činností NACE. V tomto třídění by inženýrským stavbám měla odpovídat NACE 42 a pozemní stavitelství zastupují NACE 41 a 43. Ovšem vzhledem k tomu, že rozsah stavebních činností, jimž se stavební firmy věnují, bývá poměrně široký, nemusí uvedené rozdělení vždy zcela přesně odpovídat skutečnosti. ČSÚ zatím publikuje obě třídění, protože přistouplil na výpočet podle činnostních jednotek. Mezinárodní srovnání podle segmentů však bude složitější.

BŘEZEN 2024

SOUHRNNÝ INDIKÁTOR DŮVĚRY

Důvěra podnikatelů v ekonomiku se proti únoru zvýšila o 3,1 bodu na hodnotu 93,0. Důvěra spotřebitelů vzrostla o 5,9 bodu na 99,9. Souhrnný indikátor důvěry se zvýšil na hodnotu 94,2. Meziročně je celková důvěra v ekonomiku vyšší.

↗ +3,6 bodu

↗ +3,7 bodu

PRŮMYSL

V odvětví průmyslu se důvěra v ekonomiku oproti únoru zvýšila. Indikátor důvěry vzrostl o 3,7 bodu na hodnotu 88,9. Meziročně je důvěra v průmyslu nižší.

↘ -4,8 bodu

STAVEBNICTVÍ

Důvěra podnikatelů ve stavebnictví se meziměsíčně snížila. Indikátor důvěry klesl o 4,8 bodu na hodnotu 106,7. Ve srovnání s březnem 2023 je důvěra ve stavebnictví vyšší.

↗ +4,9 bodu

OBCHOD

Mezi podnikateli v odvětví obchodu se důvěra v ekonomiku zvýšila. Indikátor důvěry meziměsíčně vzrostl o 4,9 bodu na hodnotu 93,0. Meziročně je důvěra v obchodu nižší.

↗ +3,1 bodu

SLUŽBY

Ve vybraných odvětvích služeb se důvěra v ekonomiku meziměsíčně zvýšila. Indikátor důvěry vzrostl o 3,1 bodu na hodnotu 95,8. Meziročně je důvěra ve službách vyšší.

↗ +5,9 bodu

SPOTŘEBITELÉ

Důvěra spotřebitelů v ekonomiku se meziměsíčně zvýšila. Indikátor důvěry vzrostl o 5,9 bodu na hodnotu 99,9. V meziročním srovnání je důvěra spotřebitelů vyšší.

Anglicky umí polovina Čechů

V roce 2022 hovořilo alespoň jedním cizím jazykem 78 % osob v České republice ve věku 18–69 let. U žen byl podíl lehce vyšší.

**ALENA
HYKYŠOVÁ**

oddělení statistiky
vzdělávání,
zdravotnictví,
kultury a sociálního
zabezpečení

Po šesti letech se v roce 2022 opět konalo celoevropské šetření o vzdělávání dospělých (Adult Education Survey – AES), které zjišťuje, zda, v jakých oborech a nakolik se dospělí vzdělávali – na středních či vysokých školách, prostřednictvím kurzů, školení nebo samostudiem. Součástí dotazníku byl i blok otázek věnovaný cizím jazykům. Při dotazování nebyla znalost ani samotná úroveň znalosti cizích jazyků nikterak ověřována, výsledky jsou tedy založené jen na posouzení a hodnocení samotných respondentů.

ZNALOST NĚMČINY KLESÁ

Anglicky se, dle údajů zjištěných za rok 2022, domluví každý druhý obyvatel Česka. Mezi mladými ve věku 18–24 let je to 89%, zatímco z osob ve věku 50–59 let třetina (32%). Ještě nižší podíl vykázaly osoby ve věku 60–69 let. Angličtinu minimálně na základní úrovni ovládá téměř pětina (19%) z nich. V roce 2016 byl podíl osob starších 50 let, které umějí anglicky, o poznání nižší. Ve věkové skupině 50–59 let činil 23% a v nejstarší sledované kategorii 60–69 let necelých 14%. V posledních dvou zmíněných věkových skupinách převládá znalost ruštiny. V roce 2022 činila 37% ve věkové kategorii padesátiletých osob a 39% u šedesátníků. Ve střední generaci ve věku 35–49 let by se alespoň na základní úrovni rusky domluvilo 12% osob, zatímco v roce 2016 více než 31%.

Druhým nejčastěji deklarovaným cizím jazykem je u nás němčina. Domluví se jí 31% dospělých osob mladších 70 let. V roce 2016 umělo německy 35% populace ve sledovaném věku a lze konstatovat, že

ve všech věkových kategoriích došlo v roce 2022 k poklesu. K největšímu ve věkové skupině 25–34 let, a sice o necelých 8 p. b. V roce 2016 mluvily německy více než dvě pětiny osob z této skupiny, o šest let později necelá třetina.

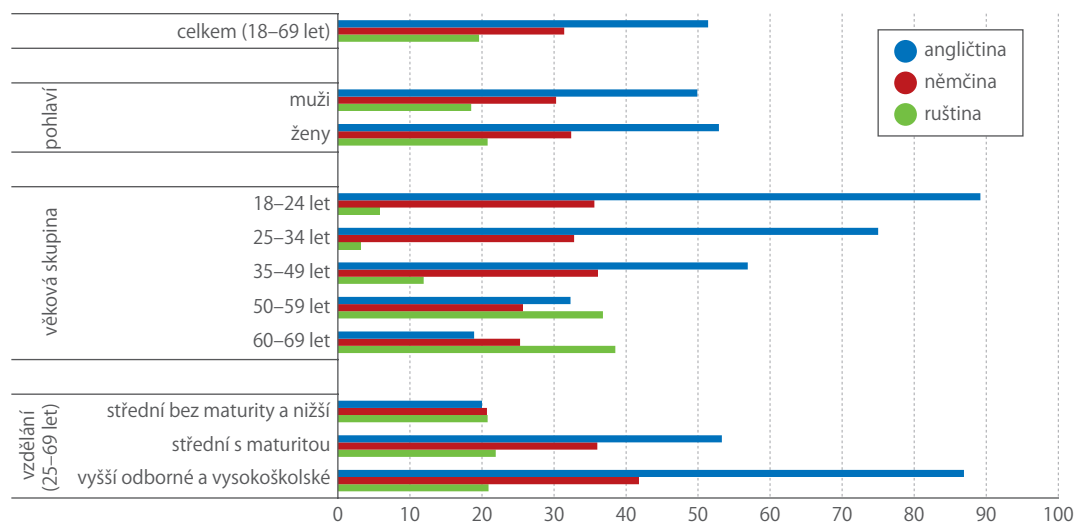
Ruštinu alespoň základně ovládá pětina osob. V roce 2016 činil podíl 28%. S velkým odstupem pak následuje znalost francouzštiny. I zde došlo k poklesu, a sice ze 4% v roce 2016 na necelá 3%. Mezi ženami se najdou 4% hovořící francouzsky, kdežto u mužů je podíl ani ne poloviční. Nejvyšší zastoupení osob, které umějí francouzsky, se nachází v nejmladší věkové skupině 18–24 let, a sice 7%. V roce 2016 se jejich podíl blížil 9%. Celková míra znalosti španělštiny zůstává okolo 2%.

VZDĚLANĚJŠÍ BÝVAJÍ LÉPE JAZYKOVĚ VYBAVENI

Schopnost domluvit se cizími jazyky roste s vyšším dosaženým vzděláním. Výjimku představuje ruština, jejíž znalost je spíše podmíněna věkem. Pro posouzení vlivu vzdělání jsme zvolili věk 25–69 let, protože ve věku 18–24 let je značný podíl osob, které ve studiu stále pokračují a prozatím v tomto směru nedosáhly svých ambicí. Mezi osobami bez maturitní zkoušky je zhruba pětina, která umí anglicky a víceméně stejný podíl se domluví německy nebo rusky. S vyšším dosaženým vzděláním už se míra znalosti diferencuje. U těch, kdo složili maturitní zkoušku, je 53% osob se znalostí angličtiny, 36% ovládajících němčinu a 22% mluvících rusky. Téměř 87% osob s vysokoškolským

Více informací k tématu najdete na:
bit.ly/49iMNsM

PODÍL OSOB SE ZNALOSTÍ* ANGLIČTINY, NĚMČINY A RUŠTINY (% , 2022)

* alespoň na základní úrovni

Zdroj: ČSÚ

či vyšším odborným vzděláním se domluví anglicky, 42 % německy a 21 % rusky.

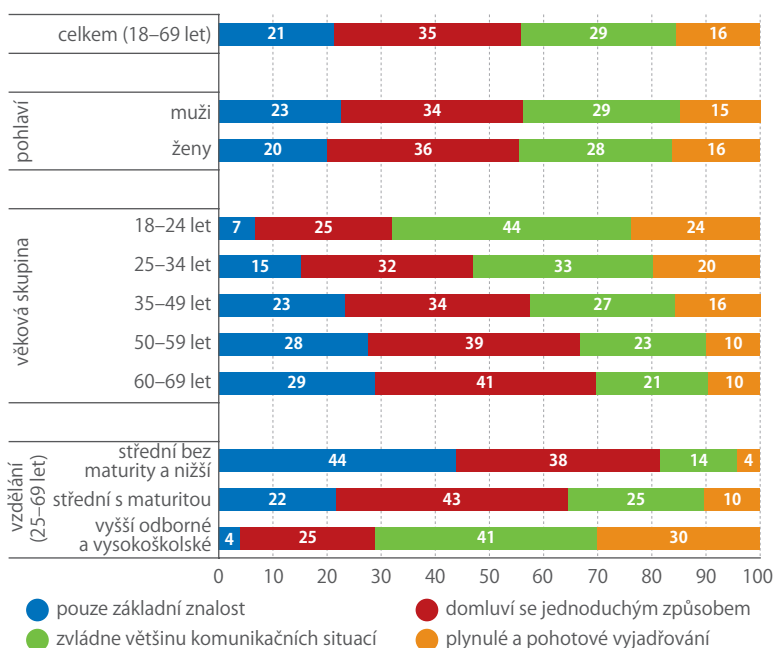
KOLIK ŘEČÍ UMÍŠ...

Oproti roku 2016 se mírně snížil podíl osob, které mluví třemi a více jazyky. Ze 7,4 % na 6,5 % v roce 2022. Mezi osobami s vysokoškolským či vyšším odborným vzděláním má takovou znalost téměř každý šestý. Více polyglotů najdeme mezi ženami, a sice 7,4 %, zatímco u mužů 5,6 %. Z osob žijících v domácnostech s nejvyššími příjmy umí nejméně tři cizí jazyky 13 %. To je 2,5krát vyšší podíl než u osob bydlících v domácnostech s příjmy nejnižšími. Vyšším počtem cizích jazyků vládou častěji osoby žijící ve větších městech než v menších obcích. Ve městech nad 50 tis. obyvatel (pro představu města jako Karviná či Jihlava a větší) umí alespoň tři cizí jazyky desetina lidí. V obcích do 2 tis. obyvatel méně než 5 %. Bezmála 55 % studentů (tedy jen těch starších 18 let) ovládá dva cizí jazyky. Ve srovnání s rokem 2016 vzrostl podíl osob hovořících pouze jedním cizím jazykem ze 43,8 % na 45,4 %. Přitom v roce 2011 jen jeden cizí jazyk ovládaly dvě pětiny Čechů ve věku 18–69 let.

HLAVNÍ JE SE DOMLUVIT

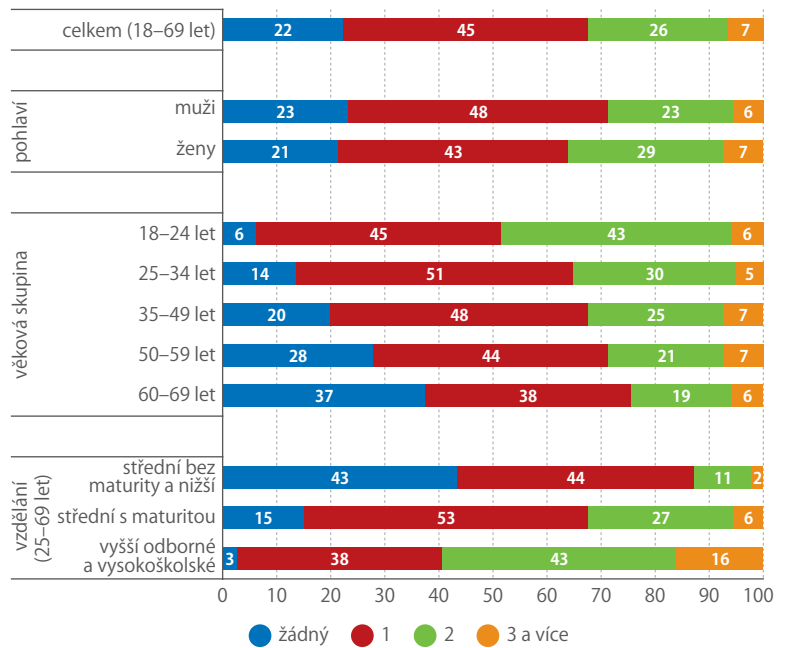
Kromě údajů o počtu a znalosti konkrétních jazyků se šetření o vzdělávání dospělých věnuje i úrovni znalosti z pohledu mluvení. Nejčastěji uváděnou úroveň znalosti (u osob, které ovládají cizí jazyk, potažmo u nejlépe ovládaného cizího jazyka v případě znalosti více cizích jazyků) byla „domluvím se jednoduchým způsobem“ – což odpovídá úrovni A1 společného evropského referenčního rámce úrovně znalosti cizího jazyka. Vybralo ji 35 % osob. Téměř 29 % „zvládne

PODÍL OSOB SE ZNALOSTÍ CIZÍHO JAZYKA PODLE ÚROVNĚ ZNALOSTI TOHO NEJLÉPE OVLÁDANÉHO (% , 2022)

Zdroj: ČSÚ

PODÍL OSOB PODLE POČTU OVLÁDANÝCH* CIZÍCH JAZYKŮ (% , 2022)

* alespoň na základní úrovni

Zdroj: ČSÚ

většinu komunikačních situací“ – B1. Zhruba pětina (21 %) získala pouze „základní znalost“ a zbylých 16 % „se vyjadřuje plynule a pohotově“ – C1. Vyšší podíl osob s nejlepší úrovní znalosti cizího jazyka – tentokrát z celkové populace – najdeme u žen, a sice 13 % v porovnání s 11 % v případě mužů. „S většinou komunikačních situací si poradí“ shodný podíl mužů a žen (22 %). Mezi studenty (staršími 18 let) se 30 % může pochlubit nejlepší úrovní, a polovina „zvládne většinu komunikačních situací“. Téměř 18 % osob na rodičovské dovolené „hovoří plynule a pohotově“ a 31 % „si poradí v běžné komunikaci“. U pracujících najdeme méně než 12 % těch s nejlepší, resp. 22 % s druhou nejlepší úrovní znalosti cizího jazyka.

Co se týče angličtiny, v populaci převládá znalost na úrovni B1 (bezmála 17 % osob), přičemž hned v závěsu je znalost A1 se 16 % zastoupením. Lepší úrovní angličtiny disponují OSVČ v porovnání se zaměstnanci. Na úrovni C1 se domluví 11 % ze všech OSVČ a 9 % zaměstnanců.

Pouze „základní znalost“ němčiny má ani ne desetina dospělé populace žijící v Česku. „Jednoduchým způsobem se domluví“ 12 %, s vyšší úrovní znalosti pak podíl osob klesá. Téměř 7 % „si poradí ve většině komunikačních situací“ a méně než 2 % „mluví plynule a pohotově“.

Rozvoji znalosti cizích jazyků je možné pomoci prostřednictvím účasti v jazykových kurzech či lekcích. To se v roce 2022 týkalo 5 % osob ve věku 18–69 let, o 2 procentní body méně než v roce 2016. Více než 3 % dospělé populace v Česku k takovému studiu vedly soukromé důvody, kdežto 2 % osob se vzdělávala pro pracovní účely. Z žen se jazykově vzdělávala ze soukromých důvodů 4 %, z pracovních 2 %, v případě mužů kvůli osobnímu životu 3 % a pro práci 2 %.

Celé to byl velký zážitek,

vzpomíná na vstup do Evropské unie tehdejší ředitelka odboru mezinárodní spolupráce ČSÚ Hana Šlégrová.

Foto: Tereza Koutecká

V době vstupu Česka do EU jste byla ředitelkou odboru mezinárodní spolupráce ČSÚ. Co všechno v souvislosti se vstupem do EU váš odbor zajišťoval?

Odbor mezinárodní spolupráce jsem převzala v říjnu 2002, krátce po povodních, při nichž ČSÚ přišel o sídlo na Invalidovně, a zároveň v době, kdy vrcholily přípravy na vstup do EU. Toto období pro mě bylo velmi náročné. Předtím jsem vedla odbor statisticko-matematických metod a problematiku mezinárodní spolupráce jsem se musela učit za pochodu.

Koordinační role odboru mezinárodní spolupráce zahrnovala řadu úkolů, v národním kontextu i ve vztahu k orgánům EU. Doma jsme byli zapojeni do fungování Výboru pro Evropskou unii při Ministerstvu zahraničních věcí, později při Úřadu vlády.

V jeho rámci byla ustavena Rezortní koordinační skupina pro statistiku (RKS) a k našim agendám patřila podpora její činnosti. Koordinovali jsme také zapojení ČSÚ do národního programu PHARE, pod nějž mimo jiné spadal projekt modernizace úřadu po povodních. Multinárodní program PHARE pro skupinu deseti zemí připravujících se na vstup do EU byl koordinován Eurostatem a zahrnoval celou šíři různorodých aktivit. Probíhaly specifické statistické projekty, mise zahraničních odborníků a pracovníků evropských institucí v ČSÚ, kteří kromě poskytování know-how také hodnotili naši připravenost na vstup do Unie. Eurostatu jsme předávali různé informace a podklady, naši lidé se v Eurostatu účastnili pracovních jednání, seminářů a dalších akcí. Odbor mezinárodní spolupráce všechny tyto aktivity koordinoval.

Zajišťovali jsme také nezbytné překlady důležitých textů a zahraniční pracovní cesty. Na základě získaných poznatků ze semináře k legislativním procesům EU, který vedli experti z Finska a Švédska, jsme rovněž připravili kurz pro naše pracovníky a členy RKS. Navíc jsme od roku 2003 zodpovídali za přípravu podkladů pro zapojení předsedy ČSÚ v roli pozorovatele na jednání Výboru pro statistické programy Evropské komise (předchůdce Výboru pro Evropský statistický systém). Ve stejné době jsme začínali poznávat i fungování pracovní skupiny Rady EU pro statistiku. Činností to byla spousta, jejich rozsah mimořádný a zodpovědnost vysoká.

Jaké byly nejvýznamnější rozdíly v práci a úkolech odboru mezinárodní spolupráce před vstupem do EU a po něm? Změnilo se toho hodně?

Nejvíce se toho změnilo už v době, kdy jsme se připravovali na vstup. Když jsme se potom stali součástí EU, změna už tak patrná nebyla, protože nastávala s předstihem postupně. Do statistických činností a fungování orgánů EU jsme se zapojovali hlavně prostřednictvím multinárodního programu PHARE. Například na jednáních Výboru pro statistické programy se kandidátské země řídily stejnými pravidly jako ty členské, kromě práva hlasovat o návrzích předpisů. Naši zástupci mohli předávat stanoviska i aktivně vystupovat v diskuzích. Díky tomuto přístupu jsme získali praktické znalosti a zkušenosti ještě dřív, než jsme se stali skutečnými členy.

Základní změna k datu vstupu do EU pak spočívala v získání práv hlasovat o návrzích předpisů a využívat stejné nástroje jako členské země, například granty na zavádění nových postupů ve statistice. Po vstupu se také experti ČSÚ více zapojovali do rozvojových aktivit v rámci Evropského statistického systému, třeba ve formě takzvaných Task Force.

Je nějaký okamžik či událost související se vstupem do EU, která se vám vryla silně do paměti?

Velkým zážitkem bylo celé období přípravy a počátku členství. Ze specifických okamžiků uvedu dva. V září 2002, bezprostředně po povodních, jsem se v rámci delegace vedené tehdejší předsedkyní ČSÚ Marií Bohatou zúčastnila cesty do Eurostatu, kde se projednávala naše obtížná situace a postup pro nejbližší období. Velmi na mne zapůsobilo, jak kolegové v Eurostatu naši situaci vnímali. Chápali, že nemáme ani budovu, ani základní vybavení, a snažili se nám všemožně pomoci. Druhý zážitek se váže k období těsně po vstupu do EU, kdy v rámci SPC probíhaly volby do Partnership Group, tedy skupiny, která připravuje jednání výboru a má vysokou neformální autoritu. Jako první z nových členských zemí byl díky velmi aktivnímu vystupování a zapojení do práce SPC zvolen tehdejší předseda ČSÚ Jan Fischer. Na to jsem byla hodně pyšná, že se české statistice dostalo takového uznání.

Jak velkou pomoc poskytoval českým statistikům při vstupu do EU Eurostat a jednotlivé členské země EU?

Eurostat přípravě našeho vstupu již od počátku velmi napomáhal. V rámci mezinárodního programu PHARE zaměřeného na společnou přípravu statistiků budoucích deseti členských zemí jsme získali řadu dobrých námětů, nápadů a zkušeností, které jsme mohli využít i v našich podmínkách. Eurostat umožňoval naši účast na jednání pracovních skupin a pro experty v jednotlivých oblastech statistiky pořádal odborné semináře. Do příprav zapojoval významné a zkušené osobnosti, jejich hodnocení naší připravenosti na vstup do EU zahrnovalo i cenná doporučení pro další zlepšení. Dále zprostředkoval odbornou pomoc expertů z členských zemí EU při budování statistiky v nových podmínkách, při změnách používaných postupů a metod, při úpravách nástrojů nezbytných pro rozvoj statistiky. Mezi naše hlavní partnery v tomto období patřili kolegové z Francie, kteří nám pomáhali například s klasifikacemi nebo Registrem ekonomických subjektů či s produkčními statistikami. Odborníci z Velké Británie se u nás významně podíleli na implementaci standardů pro výběrové šetření pracovních sil, němečtí statistici nás školili v oblasti regionální statistiky. Ale spolupracovali jsme i s experty z Finska, Švédska, Nizozemska, Portugalska a dalších zemí.

Jak naši statistici tuto pomoc využívali?

Bez know-how kolegů z členských zemí EU by nám nezbytná adaptace na novou situaci nejspíš trvala mnohem déle. Díky praktickým poznatkům a zkušenostem zahraničních expertů jsme mohli eliminovat potenciální chyby, rychleji zavádět nové postupy a hledat vhodná řešení nejlépe vyhovující našim podmínkám.

Pro ilustraci jeden příklad z mnoha: tranzitivní projekt produkčních statistik, na kterém jsem se jako vedoucí pracovní skupiny přímo podílela. Projekt začal již před rozpadem federace, poté probíhaly společné konzultace pro nás i slovenské kolegy. Při přípravě „nové generace“ zjišťování nás vedli odborníci z INSEE Francie. Naučili jsme se mnoho postupů ve sběru a zpracování dat a naprosto zásadní změnou oproti dřívější praxi bylo vytvoření zpracovatelských divizí na osmi vybraných krajských správách. To souviselo s rozdělením zpracování dat do dvou fází. Nejprve sběr a kontrola výkazů ve specializovaných divizích podle odvětvové příslušnosti respondentů bez ohledu na jejich sídlo, následně dopočty a generování výstupů v ústředí. Dnes se jedná o běžný a zavedený postup, tehdy to byla zásadní novinka.

Zažila jste první předsednictví Česka v Radě EU. Jaké úkoly jste během předsednictví řešili a jak se vám je podařilo zvládnout?

Zásadní byla příprava. Jazyková zahrnovala vzdělávání i zkoušky podle stanovených požadavků, ty nejvyšší byly kladeny na předsedající, kteří museli ovládat angličtinu a francouzštinu. Odborná příprava

PAVEL ČERNÝ
oddělení
marketingu a PR

» Z pohledu statistika je členství Česka v EU jednoznačně přínosné.

Ing. Hana Šlégrová

Vystudovala Vysokou školu ekonomickou v Praze, zaměřeni na zahraniční obchod. Po nástupu ještě do Federálního statistického úřadu pracovala nejprve v odboru průmyslu a dopravy, poté se již v ČSÚ věnovala metodice a vzdělávání. Vedení odboru mezinárodní spolupráce převzala v roce 2002. S ČSÚ stále spolupracuje na dílčích projektech.

se opírala o znalost věcné problematiky, včetně stávajícího práva EU i chystaných změn. Příprava institucionální spočívala v důkladném poznání legislativních procesů v EU, včetně úlohy Rady EU, jejích pracovních skupin a role předsednické země.

V ČSÚ jsme ustavili přípravný výbor pro předsednictví, zaměřili jsme se na získání praktických poznatků a zkušeností, které nám velmi otevřeně poskytli zkušenější kolegové z Rakouska, Německa, Finska a Slovinska. O své zkušenosti se s námi podělili i předsedové či místopředsedové statistických úřadů, kteří pracovní skupinu Rady EU pro statistiku již řídili. V roce 2008 byl ustaven předsednický tým vedený místopředsedou ČSÚ Stanislavem Drápačem a doplněný o bývalého pracovníka stálého zastoupení v Bruselu, který měl na starosti statistiku. Získané informace jsme sdíleli s kolegy z jednotlivých útvarů, u kterých se předpokládalo, že mohou být do jednání zapojeni. Dobře připravený, aktivní a motivovaný předsednický tým se věnoval přípravě jednání pracovních skupin a podílel se na zajištění souvisejících aktivit.

Osobně jsem vedla jednání k nařízení o statistice informační společnosti. S týmem příslušného zpravodaje v Evropském parlamentu a společně se zástupcem Evropské komise jsme projednávali návrhy, které byly připravené na jednání pracovní skupiny již za předchozího francouzského předsednictví. Po tomto úspěšném projednání za našeho předsednictví prošel návrh příslušným schvalovacím procesem.

Koordinovali jsme také postup členských zemí na jednání skupiny právníků lingvistů v závěrečné fázi přípravy nařízení o evropské statistice. V několika případech bylo nutné zachovat velmi citlivě dohodnutý text a nedovolit jeho úpravy. To se díky společné aktivní argumentaci včetně vyjádření rodilých mluvčích

z Velké Británie podařilo. Toto nařízení bylo poté za předsednictví Česka v EU zveřejněno.

Jedním z hlavních projednávaných předpisů bylo nařízení Rady EU o sběru statistických informací Evropskou centrální bankou. Původně naprosto protichůdné názory prezentované na pracovní skupině za francouzského předsednictví se v průběhu našich konzultací se zástupci banky, Evropské komise i s členskými zeměmi postupně vyjasňovaly a text nařízení se upravoval. Konzultovali jsme jej s právní službou Rady EU a získali jsme rovněž podporu Evropského parlamentu. Překvapivě tak bylo dosaženo shody už na druhém jednání pracovní skupiny k této problematice v květnu 2009. Kompromisní text dojednaný za našeho předsednictví byl velmi oceněn jak členskými zeměmi, tak i zástupci Evropské centrální banky i Evropské komise.

Z čeho jste měla během řízení pracovní skupiny Rady pro statistiku největší obavy?

První jednání pracovní skupiny v březnu 2009 řídil předseda ČSÚ Jan Fischer, který se krátce na to stal předsedou vlády. Květnové jednání jsem pak vedla já. Cítila jsem velkou zodpovědnost a trochu obavy z toho, jak zvládnu jednání pracovní skupiny, které se účastnili zástupci 28 zemí, Evropské centrální banky a Evropské komise. Ale všechno jsme měli dobře předjednané a nikdo nevystoupil s žádným zásadním novým návrhem, takže jednání probíhalo bez problémů a já jsem si ho začala i docela užívat.

Jak se podle vás daří Česku v Evropské unii? Je pro nás členství přínosné a je naše členství přínosné pro ostatní?

Já se na to dívám jako statistik z hlediska profese, a z tohoto pohledu je to jednoznačné.

Nespornou výhodou pro statistiky včetně uživatelů statistických dat je existence statistických standardů EU (ukazatele, klasifikace, vybrané postupy a jiné). Ty mají podobu právních předpisů, takže jsou pro členské země závazné. To je důležitý předpoklad pro vysokou kvalitu dat, která slouží nejen k výpočtu evropských agregátů, ale i pro porovnávání mezi jednotlivými zeměmi EU v řadě oblastí. Důraz na kvalitu dat je v EU podpořen i dalšími nástroji a iniciativami, například Kodexem evropské statistiky, konferencí o kvalitě a podobně. Data poskytovaná statistickými úřady evropských zemí jsou tak na velmi vysoké úrovni, o čemž mimo jiné svědčí i značný zájem o ně ze strany uživatelů. Výhodné je to pro všechny, jak pro nás, tak pro ostatní členské země.

Česká republika ostatně ke zvyšování kvality evropské statistiky nemalou měrou přispívá. Nedávno jsem se zúčastnila hodnocení souladu práce národních statistických úřadů s Kodexem. Kolegové, kteří hodnotili ČSÚ, při jedné z prezentací o inovativních projektech velmi chválili proces redesignu našeho statistického informačního systému. Byli velmi překvapeni celkovým pojetím projektu, oceňovali jeho komplexnost, zvolené postupy, nástroje i výsledky.

Nezkrácený rozhovor najdete na: bit.ly/3UdRpMD

Evropa nás formuje

Rozvoj české ekonomiky v posledních dvaceti letech je těsně spjat se vstupem do EU.

KAROLÍNA ZÁBAJNÍKOVÁ
analytička ČSÚ

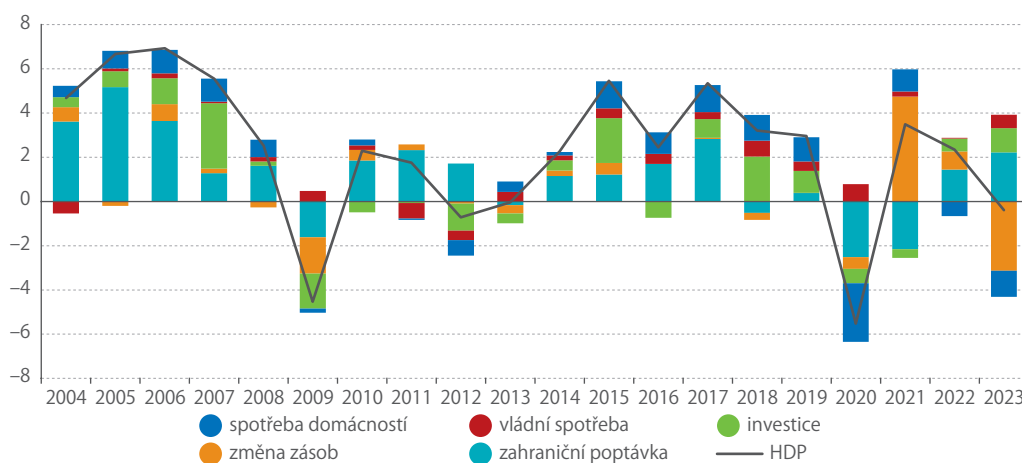
Už v období vstupu do EU v roce 2004 zažívalo Česko hospodářský růst, který ještě posílil otevřením společného trhu. Aplikace principů volného pohybu zboží umožnila rozvoj exportně zaměřeného průmyslu. Propojení se zahraničím bylo umocněno i významným přílivem přímých zahraničních investic. Vstupem do EU získala česká ekonomika svou současnou podobu – mimořádně silné zastoupení průmyslu a pozice dodavatele pro obchodní partnery v západní části unie, zejména v Německu.

Kladný příspěvek bilance zahraničního obchodu byl hlavním faktorem mimořádného růstu HDP v letech 2004–2006 a výrazný vliv zahraniční poptávky na vývoj HDP trvá dodnes.

Dalším důležitým hybatelem českého hospodářského růstu v prvních letech našeho členství byla investiční aktivita.

Podíl investic na českém HDP patří dlouhodobě mezi nejvyšší v EU. Investiční aktivita je zčásti ovlivněna přílivem investičních dotací, které Česko poprvé ve větší míře čerpalo v roce 2006. I proto lze pozorovat na hospodářském vývoji „nárazové“ výkyvy investiční aktivity ovlivněné dotačním cyklem. Patrné je to hlavně na rozvoji oblasti ostatních budov a staveb, kam jsou zahrnuty infrastrukturní projekty. V průmyslově orientovaném Česku tvoří stabilně velkou část investic také výdaje na stroje a zařízení a v zásadě neměnný je rovněž podíl investic

PŘÍSPĚVKY* JEDNOTLIVÝCH SLOŽEK K REÁLNÉMU RŮSTU HDP V ČESKU (růst HDP v %, příspěvky v p. b.)

*Příspěvky po vyloučení dovozu pro konečné užití

Zdroj: ČSÚ

20 LET V EU

OBSAH

15

Evropa nás formuje

18

Jak do EU vstupovali statistici

20

Šíříme znalosti i dobré jméno

21

Získali jsme bilion

24

Nezapomenutelná zkušenost

26

Zahraniční obchod Česka dlouhodobě roste

29

Energie, která pohání Evropu

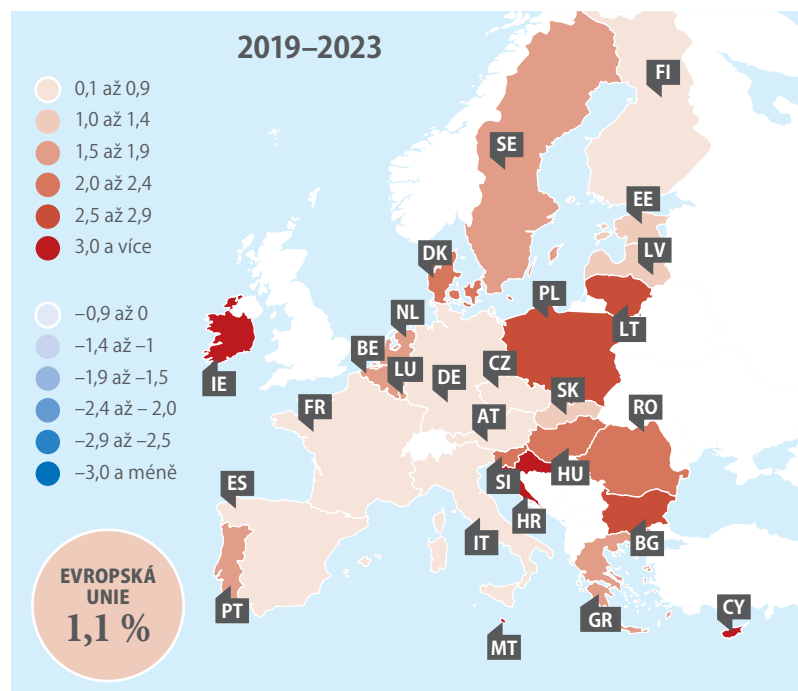
32

Občané EU na území České republiky

34

Patříme mezi premianty

PRŮMĚRNÝ MEZIROČNÍ RŮST HRUBÉHO DOMÁCÍHO PRODUKTU V ZEMÍCH EU (%)

	2004–2008	2009–2013	2014–2018
EU	2,3	-0,2	2,2
Belgie	2,5	0,7	1,7
Bulharsko	6,6	0,1	2,5
Česko	5,3	-0,3	3,7
Dánsko	1,8	-0,2	2,4
Německo	1,9	0,6	1,9
Estonsko	5,6	-0,3	3,5
Irsko	3,6	-0,2	10,3
Řecko	2,9	-5,9	0,5
Španělsko	3,1	-1,8	2,7
Francie	1,9	0,4	1,5
Chorvatsko	4,1	-2,3	2,4
Itálie	0,9	-1,6	0,9
Kypr	4,7	-1,9	3,9
Lotyšsko	7,4	-1,7	3,1
Litva	7,0	-0,2	3,3
Lucembursko	4,1	1,2	2,5
Maďarsko	2,9	-0,7	4,0
Malta	2,9	2,9	7,7
Nizozemsko	2,7	-0,4	2,2
Rakousko	2,7	0,3	1,7
Polsko	5,2	2,6	4,4
Portugalsko	1,4	-1,6	2,2
Rumunsko	7,9	-0,6	4,9
Slovinsko	4,9	-1,8	3,5
Slovensko	7,3	1,1	3,3
Finsko	3,4	-1,0	1,4
Švédsko	2,9	1,0	2,8

Zdroj: Eurostat

do obydlí, které jsou doménou domácností. Dlouhodobě roste, a v posledních letech nabral na důležitosti podíl investic do produktů duševního vlastnictví – ty zahrnují výzkum a vývoj, ale také licence k softwarovým produktům.

OBDOBÍ RECESE

Většinu členů Unie zasáhlo období hospodářské recese v letech 2008–2009. Globální zpomalení se projevilo propadem zahraniční poptávky, na které byl rychlý růst českého hospodářství postaven, a tak se recese nevyhnula ani Česku. Období následujících pěti let bylo charakteristické slabým růstem, který v Česku souvisel především s nízkou domácí poptávkou. Česko i další evropské země se ze stagnace vymanily po roce 2013. Konkrétně v Česku byl hospodářský růst v letech 2015 až 2019 charakteristický silným vlivem domácí poptávky, kterou podpořil výrazný mzdový růst.

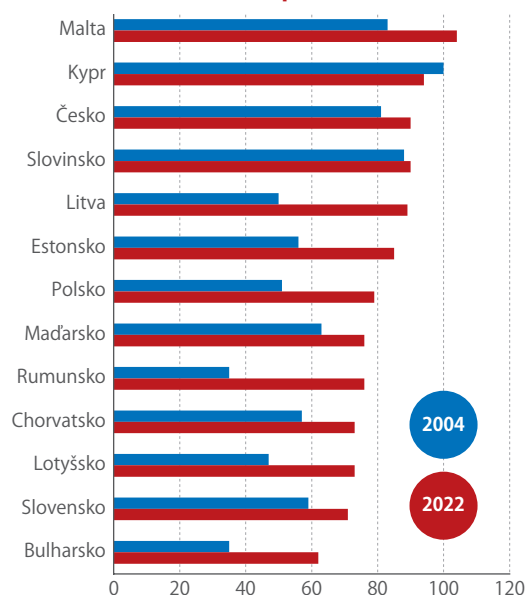
Příchod pandemie covidu-19 pro globální ekonomiku představoval šok, který ovlivnil mnoho aspektů ekonomického vývoje. Po ekonomickém propadu v roce 2020 se evropské ekonomiky vydaly na cestu zotavení, ovšem komplikovanou efektem narušených globálních řetězců a dopady války na Ukrajině. Kvůli narušeným globálním dodavatelským řetězcům rozkolísávala vývoj HDP v Česku i v Evropě také změna zásob. Velkým problémem domácí ekonomiky se stal propad reálných příjmů domácností způsobený vysokou inflací. Ten vedl k nezvykle hlubokému poklesu spotřeby. V případě Česka se tak ani v roce 2023 nepodařilo dosáhnout předpandemické ekonomické úrovně.

PŘIBLIŽUJEME SE EVROPSKÉMU PRŮMĚRU

Dynamika hrubého domácího produktu v České republice, podobně jako v dalších zemích, které vstoupily do EU po roce 2004, byla zejména v prvních pěti letech po vstupu nadprůměrná. Přispěla k tomu především kombinace zvýšené investiční aktivity a rostoucí spotřeby. Investice byly podpořeny strukturálními dotacemi a spotřební poptávku táhla sílící kupní síla obyvatelstva. Podobnou strukturu měl rovněž hospodářský růst zemí z východní části EU během konjunktury mezi lety 2014–2019.

Nadprůměrný růst HDP v Česku také znamenal zvýšení podílu naší země na celkovém HDP Unie. V roce 2004 česká ekonomika tvořila 1,1 % evropské sedmadvacítky a tento podíl vzrostl až na 1,8 % v roce 2023. Podobný obrázek o postupné konvergenci české ekonomiky k evropskému průměru poskytuje i ukazatel hrubého domácího produktu na obyvatele vyjádřeného v paritě kupní síly. Česko z tohoto pohledu v roce 2004 představovalo 81 % unijního průměru a během dalších 15 let se jeho pozice zlepšovala. Přibližování se ale zastavilo na 93 %, kterých česká ekonomika dosáhla v roce 2019. Zotavení české ekonomiky po covidovém propadu bylo pomalejší než u zbytku Unie, takže v roce 2022 hrubý domácí produkt na obyvatele v Česku klesl na 90 % unijního průměru. Mezi ostatními zeměmi, které vstoupily

HDP NA OBYVATELE V ZEMÍCH, KTERÉ DO EU VSTOUPILY PO ROCE 2000 (po započtení rozdílné cenové úrovně, průměr EU = 100)

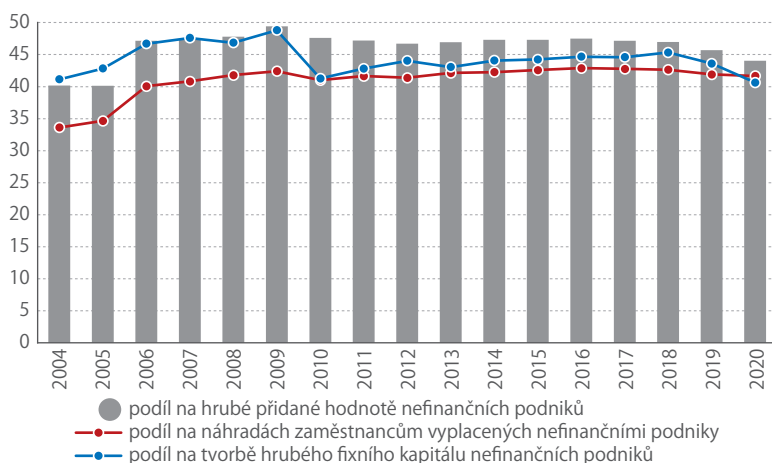
Zdroj: Eurostat

do Unie po roce 2000, jde spíše o výjimku, u nich konvergence v posledních letech pokračovala.

ROZDÍLY V REGIONECH

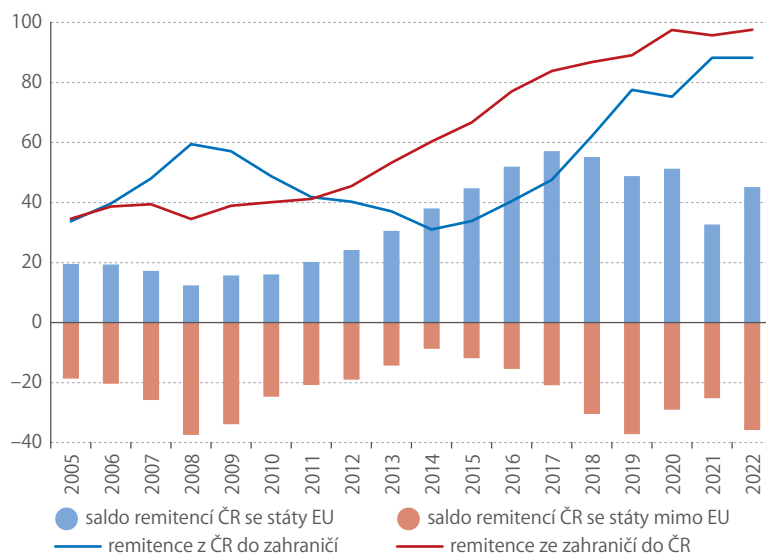
Vstup do EU přinesl značné posílení dotační podpory strukturálně postiženým a hospodářsky slabým regionům v Česku. I přesto ale role Prahy jako přirozeného centra nadále mírně posilovala; v roce 2004 činil HDP na obyvatele v Praze 217% úroveň celého Česka a v roce 2022 (i díky zvyšující se dojížděcí za prací z jiných krajů) již 229%. Na rozvoji regionů se projevují předpoklady odvozené primárně od kvality lidského kapitálu. I proto se zlepšovala pozice moravských krajů, hlavně Jihomoravského, kterému pomáhá přítomnost několika velkých univerzit. Opačně tomu bylo u Karlovarského kraje, který těžce zasáhla pandemie a související omezení turistického ruchu.

NEFINANČNÍ PODNIKY V ČESKU POD ZAHRAIČNÍ KONTROLOU (%)

Zdroj: ČSÚ

REMITENCE PLYNOUCÍ Z A DO ČESKA (mld. Kč)

Zdroj: ČSÚ

PŘÍLIV KAPITÁLU A ODLIV ZISKŮ

Volný pohyb kapitálu, který je jedním z principů fungování Unie, měl po našem vstupu do EU za následek zintenzivnění již existujícího přílivu zahraničních investic do české ekonomiky. Velká část podniků fungujících na našem území je tak pod zahraniční kontrolou. Nefinanční podniky pod zahraniční kontrolou dlouhodobě zodpovídají téměř za polovinu tvorby hrubé přidané hodnoty nefinančních podniků v Česku. Mírně menší je jejich podíl na kompenzacích zaměstnancům a na investiční aktivitě.

Výrazná přítomnost zahraničních majitelů se projevuje následným odlivem zisků firem do zahraničí. V roce 2022 dosahoval objem důchodů z přímých investic nerezidentů přes 456 mld. Kč. Zpět bylo re-investováno 128 mld. Kč. Podíl důchodů z vlastnictví nerezidentů na hrubém domácím produktu dosahoval v období let 2007 až 2019 i přes 10%. V posledních několika letech ale klesl.

REMITENCE PROUDÍ HLAVNĚ Z NĚMECKA

Volný pohyb osob v Unii posílil migrační toky za prací či studiem. Přesuny osob za prací jsou dobře ilustrovány remitencemi, které představují odhady peněžních převodů posílaných do domácích ekonomik pracovníky ze zahraničí. Peníze v Evropě zpravidla plynou od západu na východ a remitence jsou obecně významnější součástí ekonomiky pro země východní poloviny EU. Česko je od roku 2011, kdy byla uvolněna omezení pro pracovníky z východní části Unie, jejich čistým příjemcem. Z hlediska podílu salda remitencí na HDP patří ale Česko mezi novějšími členskými zeměmi k podprůměru. Polovinu remitencí plynoucích do Česka tvoří platby lidí pracujících v Německu a výrazné jsou rovněž toky z Rakouska a Velké Británie. Samotné Česko je atraktivnější pro pracovníky z tzv. třetích zemí. Nejvíce remitencí tak z od nás domů posílají kromě nám nejbližších Slováků hlavně Ukrajinci.

Jak do EU vstupovali statistici

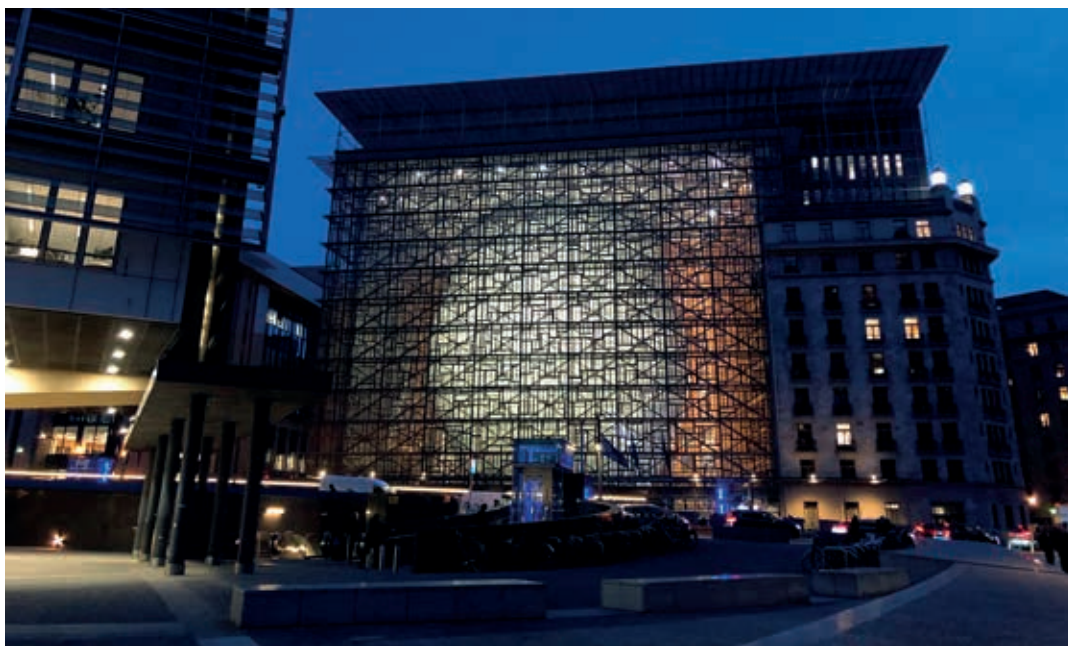
Vstupu Česka do Evropské unie předcházela náročný proces zásadní transformace státní statistické služby zahájený počátkem 90. let 20. století, kdy statistika reagovala na změny společenských a ekonomických podmínek včetně přechodu na tržně orientované hospodářství.

HANA ŠLÉGROVÁ
spolupracovnice
ČSÚ

MARCELA ERNEST JINDROVÁ
ředitelka odboru
legislativy
a mezinárodní
spolupráce

Jednání Rady Evropské unie probíhají obvykle v budově Europa v Bruselu.

Zásadní dopad na proces transformace měla Evropská dohoda zakládající přidružení mezi Českou republikou na jedné straně a Evropskými společenstvími a jejich členskými státy na straně druhé (1993). Prioritou se stala implementace právních předpisů EU v oblasti statistiky (tzv. *Acquis communautaire*). Role statistiky v době přípravy na členství i po vstupu do EU byla nesporná, a proto na ni byly od počátku kladeny vysoké nároky. Pravidelná každoroční zpráva Evropské komise (EK) o stavu ČR v procesu přistoupení hodnotila v kapitole „Statistika“ dosažený pokrok a uváděla doporučení ke zlepšení.

INTENZIVNÍ PŘÍPRAVA

Při přípravě na členství v EU byla důležitá podpora EK. Národní program PHARE (podporující rozvoj formou projektů uzpůsobených podle různorodých potřeb zemí) byl vhodně doplněn multinárodním programem PHARE zaměřeným výlučně na statistiku. Účastnilo se ho společně 10 kandidátských (později přistupujících) zemí, jejichž odborníkům umožnil získání nezbytných zkušeností pro zavedení postupů důležitých pro produkci statistiky i pro budoucí zapojení statistiků do evropských struktur. Přípravu i realizaci společných aktivit projednávaly orgány vedené Eurostatem, v nichž byli zastoupeni předsedové, resp. vedoucí mezinárodních útvarů statistických úřadů.

Tento program umožnil již od poloviny 90. let účast expertů na jednáních pracovních skupin Eurostatu, později i Task Force, k seznámení s jejich fungováním i s věcnou problematikou včetně připravovaných legislativních změn. Týkalo se to i účasti na vzdělávacích akcích zaměřených na statistickou problematiku. Od roku 2003 se předsedové statistických úřadů účastnili jako pozorovatelé Statistického programového výboru (SPC, předchůdce Výboru pro Evropský statistický systém), který mj. hlasoval o předpisech přijímaných EK v návaznosti na legislativu přijatou Evropským parlamentem (EP) a Radou EU. Předávání stanovisek i účast v diskusi podléhaly stejným pravidlům jako u členských zemí, s výjimkou hlasování v legislativních záležitostech. Obdobně byla umožněna účast zástupců nečlenských zemí v roli pozorovatelů na jednání pracovní skupiny Rady EU pro statistiku. Tato pracovní skupina vznikla v roce 2002, předtím návrhy statistických právních předpisů projednávaly věcně zaměřené pracovní skupiny Rady EU.

Ve vybraných oblastech statistiky se s finanční podporou z programu PHARE zapojovali do pomoci expertů z členských zemí EU. Rozsáhlou asistenci poskytl českým statistikům zejména statistické úřady Francie (např. klasifikace, produkční statistiky, statistika zahraničního obchodu), Německa, Velké Británie, Finska a dalších zemí. Renomovaní statističtí

odborníci z Velké Británie a Nizozemska zpracovali v roce 1999 a následně v 2002 „globální hodnocení“ připravenosti naší statistiky na vstup do EU. Podrobná zpráva zahrnovala popis českého statistického systému včetně uplatňovaných principů i jednotlivých statistik a zdůraznila potřeby dalšího rozvoje (přístup k administrativním zdrojům dat aj).

Od roku 2002 se pozornost EK stále výrazněji zaměřovala na sledování disponibility statistických dat dle předpisů EU. Studie připravená v roce 2003 ve spolupráci Eurostatu a statistických úřadů prokázala dobré výsledky (cca 70 %), i když některé požadavky se budoucích členů zatím netýkaly (např. Intrastat).

V roce 2003 příprava na vstup vrcholila. V centru pozornosti se ocitly statistiky, pro které se dokončoval proces harmonizace. Akční plán ekonomické, měnové a finanční statistiky, připravený na základě požadavku Rady ECOFIN, uvedl především pro potřeby EK a Evropské centrální banky (ECB) klíčové oblasti pro zajištění statistických dat. Byly jimi národní účty, statistika vládního dluhu a deficitu, statistika platební bilance, cen a zahraničního obchodu.

V Česku jako hlavní koordinující orgán působil Výbor pro EU (VEU), nejprve vytvořený v gesci Ministerstva zahraničních věcí, později v rámci Úřadu vlády. Zabýval se plněním závazků ČR podle právních předpisů EU, přípravou stanovisek pro jednání v EU atd. Po vstupu do EU došlo k ustavení VEU ve dvou podobách – na úrovni ministrů a na úrovni jejich náměstků. Vznikly také rezortní koordinační skupiny (RKS), ta pro statistiku byla ustavena krátce před vstupem do EU. Následně došlo k posílení interní koordinace v rámci ČSÚ i RKS při přípravě stanovisek pro jednání.

VSTUP DO EU A DALŠÍ VÝVOJ

K 1. květnu 2004 se Česká republika stala plnohodnotným členem EU s právem uplatňovat svůj vliv na vývoj evropské statistiky. Už v roce 2005 byl tehdejší předseda ČSÚ Jan Fischer (jako první předseda z 10 nových členů SPC) zvolen do tzv. Partnership Group, který plní úlohu užšího vedení Výboru pro ESS.

Bez validních a vzájemně srovnatelných statistických dat si nelze práci orgánů EU ani představit.

V této době byly v Task Force k legislativě (za účasti zástupce ČSÚ) řešeny principy dlouho žádaného nového legislativního rámce statistiky EU. Do jednání se za účelem sladění legislativních rámců obou systémů zapojili i generální ředitel Eurostatu a zástupce ECB. K završení procesu došlo v roce 2009, kdy za našeho předsednictví v Radě EU bylo schváleno a publikováno nařízení o evropské statistice (ES), a následně bylo dojednáno i nařízení upravující statistickou činnost ECB. Nařízení o ES mj. poprvé právně definovalo Evropský statistický systém (ESS) a Výbor pro ESS, umožnilo předávání důvěrných dat Evropskému systému centrálních bank a zahrnuje ustanovení o kvalitě statistik a o Kodexu evropské statistiky. Tento kodex byl vypracován a přijat SPC v roce 2005 (v reakci na problémy s kvalitou statistiky v Řecku) jako soubor zásad upravujících institucionální podmínky oficiální statistiky, statistické postupy i kvalitu statistických dat. Jejich plnění posuzuje ustavený Evropský poradní výbor pro dohled nad statistikou (mezi jeho prvními členy byl Edvard Outrata, bývalý předseda ČSÚ) a v jednotlivých zemích také „peer reviews“ (vč. našich zástupců v roli hodnotitelů).

Český statistický úřad zintenzivnil svoji aktivní přípravu i participaci na jednání pracovní skupiny Rady EU pro statistiku, mj. i jako součást přípravy na předsednictví v Radě EU. Účast ČSÚ v programu Transition Facility (pro dočasnou podporu zemím po vstupu do EU) záhy přešla do režimu zapojování do grantových projektů určených pro členské země.

Rozsah mezinárodní spolupráce by si zasloužil mnohem delší a podrobnější zachycení, včetně výsledků v jednotlivých oblastech statistiky či při budování nástrojů pro její rozvoj. I tak je z uvedeného textu zřejmé, že komplexní proces transformace a přechodu na standardy EU se v daném období opíral o intenzivní mezinárodní spolupráci, která uspěla jeho průběh, umožnila získat cenné know-how od podobně zapálených kolegů v zahraničí a vytvořila základ pro pokračování po vstupu do EU. Mezinárodní spolupráce je nyní běžnou součástí práce řady expertů i vedoucích pracovníků ČSÚ.

Sídlo Evropského parlamentu v Bruselu

ŠÍŘÍME ZNALOSTI I DOBRÉ JMÉNO

Český statistický úřad je plnohodnotným členem Evropského statistického systému a naši odborníci se významně podílejí na úpravách standardizovaných metodik, zavádění novinek a řešení společných úkolů a výzev. Pomáhají také šířit osvědčené statistické postupy a pravidla i mimo hranice EU. Několika zaměstnancům ČSÚ jsme v této souvislosti položili pár otázek.

JAKÉ OBLASTI STATISTIKY SE TÝKALY VAŠE ZAHRA NIČNÍ CESTY A CO BYLO VAŠÍM HLAVNÍM ÚKOLEM?

Jednou z mých zahraničních cest v loňském roce byla třídní expertní mise technické asistence pro Makedonii, která se zaměřovala na vládní finanční a EDP statistiku (statistika vládního deficitu a dluhu). Tato mise, stejně jako mnoho dalších, byla organizována v rámci projektu předvstupní pomoci zemím západního Balkánu (IPA 2019). Je třeba zdůraznit, že se nejednalo o ojedinělou akci. Spolupráce ČSÚ se Státním statistickým úřadem Severní Makedonie (SSO) započala již v roce 2006, a od té doby proběhla řada technických asistencí, které se zabývaly různými oblastmi národních účtů. Některé z nich se věnovaly přímo vládní statistice. Během těchto misí se probíraly hlavní datové zdroje, jejich přenos do položek národních účtů a zároveň i metodika plnění povinných EDP tabulek pro Eurostat. Moje loňská cesta tudíž navazovala na řadu předchozích, jejím cílem konkrétně byla analýza datových zdrojů potřebných pro jarní notifikace v čase t-1, které SSO doposud nesestavoval a nereportoval do Eurostatu.

JAK SE VÁM PODAŘILO HLAVNÍ ÚKOL SPLNIT?

V průběhu mise jsme postupně probrali dostupnost zdrojových dat pro jednotlivé jednotky či skupiny jednotek zatříděné v sektoru vládních institucí pro jarní notifikace. Pokud příslušný datový zdroj nebyl v daném čase k dispozici, bylo doporučeno náhradní řešení.

HELENA HOUŽVIČKOVÁ

ředitelka odboru
vládních a finančních
úctů

Vzhledem k tomu, že jsme vyhodnotili všechny možnosti, považuji svůj úkol za splněný. Ráda bych však uvedla, že ne vždy je plnění úkolů snadné. Občas je třeba improvizace, aby bylo dosaženo stanoveného cíle.

CO POVAŽUJETE PRO SEBE OSOBNĚ ZA NEJVĚTŠÍ PŘÍNOS ZAHRA NIČNÍCH PRACOVNÍCH CEST?

Odpověď na tuto otázku si dovoluji rozdělit na dvě roviny – pracovní a osobní. Po pracovní stránce mi přináší dobrý pocit to, že mohu s někým sdílet své nabyté zkušenosti. Zároveň si uvědomuji, že získávám určitou zpětnou vazbu pro zamýšlení, proč a jakým způsobem něco děláme. Zajímavé je též srovnání podmínek, v jakých pracují kolegové na SSO, s těmi zde v ČSÚ. Například, pro naši práci je velmi důležitá komunikace s partnerskými institucemi – Ministerstvem financí a Českou národní bankou. Dobré vztahy s nimi bereme jako samozřejmost, což ovšem neplatí všude. Po zkušenostech z pracovních cest si více vážím toho, jak tato spolupráce u nás funguje.

Osobně mě těší, že díky pracovním cestám mám možnost navštívit a trochu poznat místa, která bych si pro svoji dovolenou sice asi nevybrala, ale přesto se jedná o místa zajímavá. Navíc se seznámím s místními lidmi, kteří jsou velmi přátelší a vždy ochotně poradí, co má smysl navštívit. Ovšem ne všechno se dá vzhledem k pracovním povinnostem stihnout. Takže možná tam na dovolenou přece jen jednou vyrazím.

**STATISTIKA
VĚDA
JE...**

Vydáváme mezinárodní
odborný recenzovaný
časopis **STATISTIKA**

Vychází 4x ročně anglicky
tištěný i online

Objednávejte

STATISTIKA:
Statistics and Economy
Journal
na stránkách
czso.cz/statistika_journal

Získali jsme bilion

V porovnání příjmů z rozpočtu EU vůči odvodům Česká republika výrazně vydělala.

**JAROSLAV
KAHOUN**
vedoucí oddělení
vládních účtů

Jedním z důležitých argumentů podporujících členství České republiky v EU je možnost využívat finanční prostředky z Evropských fondů, které dlouhodobě převyšují objem finančních příspěvků, jež musíme jako členský stát do rozpočtu Unie povinně odvádět. Evropské fondy představují klíčový nástroj hospodářské politiky EU. Jako důležitý prvek evropské ekonomické integrace slouží k přerozdělení finančních prostředků za účelem snížení ekonomických a sociálních rozdílů mezi členskými státy a mezi jednotlivými regiony EU. Prostředky z evropských fondů členské státy čerpají buď prostřednictvím operačních programů spravovaných na národní úrovni, nebo unijních programů přímo pod správou Evropské komise, nebo pomocí různých specificky zaměřených fondů zřizovaných přímo institucemi EU.

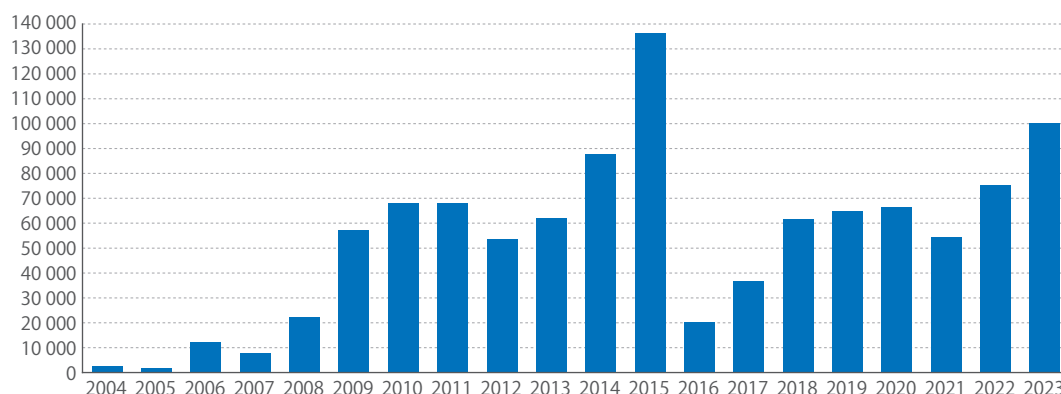
Mezi nejvýznamnější evropské fondy patří Evropský fond pro regionální rozvoj, Fond soudržnosti (Kohezní fond), Evropský sociální fond, Evropský zemědělský záruční fond a Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova. Evropské fondy nejsou pouze

zdrojem klasických dotací, ale poskytují také specifické finanční nástroje, které mohou mít např. podobu úvěrů, záruk na úvěry a přímých kapitálových účastí podporujících různé rozvojové projekty. Navíc Evropská unie v reakci na mimořádné situace vytváří další specificky zaměřené fondy, jakým je např. tzv. Fond obnovy (oficiálně Nástroj pro oživení a odolnost), který byl založen v reakci na pandemii koronaviru v roce 2020. Jako nástroj realizace Zelené dohody pro Evropu byl zřízen i tzv. Modernizační fond.

ROZPOČTOVÁ PRAVIDLA EU

Rozpočet EU je každoročně navrhován Evropskou komisí a schvalován Radou EU a Evropským parlamentem. Musí být pokaždé sestaven jako vyrovnaný, což je podstatný rozdíl oproti rozpočtům členských států. Roční výdaje nesmějí přesáhnout stropy dané programovým obdobím pro jednotlivé roky, přičemž programové období (nazývané někdy také jako víceletý finanční rámec) představuje alokované finanční prostředky EU pro členské státy na období sedmi let

SALDO PŘÍJMŮ A VÝDAJŮ ČESKA K EU (mil. Kč)

Zdroj: ČSÚ

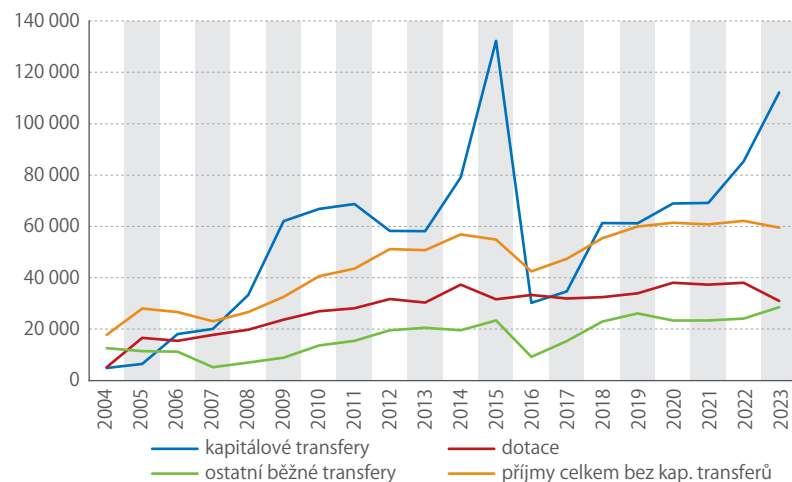
(konkrétně např. na roky 2000–2006, 2007–2013, 2014–2020 a 2021–2027). Pro každé toto období jsou stanoveny určité cíle a priority, jichž se EU a členské státy snaží docílit. Rozpočtové prostředky je možno čerpat zpravidla ještě dva či tři roky po skončení příslušného programového období (tzv. pravidlo N+2, případně N+3).

Největší zdroj příjmů rozpočtu EU představují tzv. vlastní zdroje EU, odvozené z hrubého národního důchodu (HND) a placené členskými státy. Jejich výše se každý rok mírně liší v závislosti na celkových příjmech, které je potřeba doplnit na pokrytí výdajů po zohlednění zbývajících příjmů plynoucích z cel, příspěvků odvozených z DPH členských států na základě tzv. vážené průměrné sazby DPH a dalších zdrojů (např. pokut za porušení pravidel, příspěvků třetích stran apod.). Podle toho se pak použije jednotná sazba odvodu z HND pro všechny členské státy stejná. V současnosti platí roční strop odvodu ve výši 1,40 % HND. Výpočet HND každého členského státu probíhá podle jednotné metodiky národních účtů (ESA 2010). To je také jeden z důvodů, proč Eurostat důsledně ověřuje zdroje a metody použité ČSÚ i ostatními statistickými úřady pro výpočet HND v národních účtech.

ZACHYCENÍ FINANČNÍCH TOKŮ

Problematika zachycení EU toků je důležitá pro národní účty stejně, jako pro správné vyčíslení deficitu a dluhu vládních institucí. Členské země musejí toky z EU do svých rozpočtů vyloučit z vládních účtů a zaznamenat je místo toho v okamžiku, kdy jsou v souvislosti s nimi realizovány domácí výdaje. Základní pravidlo totiž zní, že EU prostředky nesmějí ovlivnit saldo hospodaření sektorů vládních institucí (v národních účtech označované často jako „pravidlo neutralizace EU toků“).

VÝVOJ PŘÍJMŮ ČESKA Z ROZPOČTU EU (mil. Kč)

Kapitálové transfery – představují především investiční dotace sloužící k financování nákladů na pořízení fixních aktiv.

Ostatní běžné transfery – představují hlavně neinvestiční transfery např. na pokrytí provozních výdajů, na mzdy apod.

Zdroj: ČSÚ

Příjmy z fondů EU jsou tak zaznamenány v národních účtech již v čase předfinancování z domácích rozpočtů (realizace výdajů). Současně je za účelem pokrytí výdajů zaznamenána k jednotlivým projektům pohledávka vůči EU, která zanikne po hotovostním proplacení projektu z EU, což však může být až o řadu let později.

Pojetí národních účtů je odlišné od hotovostního pojetí, které pravidelně sleduje Ministerstvo financí při monitorování salda příjmů a výdajů vůči rozpočtu EU, (sledování tzv. čisté pozice Česka k Evropské unii). Ve státním rozpočtu se monitorují toky EU na hotovostní bázi. Ovlivňují saldo státního rozpočtu bezprostředně v průběhu let programového období formou předfinancování projektů ze státního rozpočtu, dodatečného financování při jejich realizaci, a na straně příjmů v okamžiku vyúčtování projektu nebo při poskytnutí záloh. Aby nedocházelo ke zkrusování celkového hotovostního salda státního rozpočtu mimořádnými příjmy z EU a předfinancovanými projekty, publikuje Ministerstvo financí pravidelně také výsledky státního rozpočtu po očištění o příjmy a výdaje na projekty z EU. Současně platí, že naprostá většina EU projektů je financována přes státní rozpočet, a to i když konečným příjemcem prostředků jsou jednotky mimo vládní instituce.

EFEKT DOČERPÁVÁNÍ

Výše popsané způsoby zachycení jsou důležité především proto, že objem prostředků z Evropských fondů je významný a výsledky hospodaření tuzemských vládních institucí by jejich zahrnutím byly poněkud zkrusleny. Z grafu, který zobrazuje celkové saldo příjmů a výdajů Česka k EU od roku 2004, je patrné zvýšené dočerpávání EU prostředků zpravidla na samém konci programového období či nedlouho po jeho skončení podle pravidla N+2. Vidíme zde tudíž vysoký nárůst kladného salda hlavně v roce 2015 (dočerpávání dotací z období 2007–2013), efekt je zřetelný i v roce 2022 (dočerpávání EU dotací z období 2014–2020). Současně je důležité zmínit, že v přehledu hotovostního salda sledovaného pravidelně Ministerstvem financí je uvedený efekt vidět zpravidla až o nějakou dobu později (v době finálního vyúčtování projektů), i když základní trend je stejný jako v národních účtech. V roce 2023 byl vysoký růst kapitálových transferů z EU způsoben hlavně čerpáním prostředků na energetické úspory z Modernizačního fondu, čímž oproti minulosti narostl podíl příjmů z EU u nevládních sektorů, zejména domácností. Celkově Česká republika získala z rozpočtu EU za celé období 2004–2023 o 1 061,5 mld. Kč více, než do něj odvedla.

NEUZANÉ PROJEKTY

Případné budoucí neproplacení dotace z EU či její snížení má za následek v příslušném okamžiku zhoršení deficitu vládních účtů, resp. potřeby financování sektorů vládních institucí, který působí jako protiváha již dříve zaznamenaného (v okamžiku předfinancování z národních zdrojů) příjmu z EU. To nastává také

JAROSLAV ZBRÁNEK

vedoucí oddělení
input-output tabulek

JAKÉ OBLASTI STATISTIKY SE TÝKALY VAŠE ZAHRANIČNÍ CESTY A CO BYLO VAŠÍM HLAVNÍM ÚKOLEM?

Mé zahraniční pracovní cesty se týkaly oblastí národních účtů. Jako zástupce ČSÚ jsem se zúčastnil několika task force. Úkolem byly obecně analýza proveditelnosti cílů task force v podmínkách ČSÚ, návrh řešení a případně implementace řešení do procesů sestavování národních účtů v ČSÚ. Jednalo se rovněž o účast na jednáních s prezentací dosažených výsledků.

Absolvoval jsem také několik technických asistencí. V Kazachstánu byla mým úkolem pomoc s nastavením procesů při sestavování sektorových účtů, v Severní Makedonii pomoc s přípravami implementace nové klasifikace COICOP 2018 se zaměřením na sestavování výdajů na konečnou spotřebu domácností.

JAK SE VÁM PODAŘILO HLAVNÍ ÚKOLY SPLNIT?

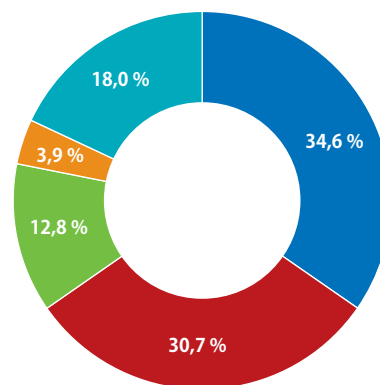
Obecně byly cíle dosaženy. Většinou se jednalo o nalezení existujících datových zdrojů a jejich použití přímo, nebo jako vstup do modelových propočtů poskytujících požadované výstupy. Pokud požadované datové zdroje k dispozici nebyly, bylo nutné specifikovat zdroje, které je žádoucí zajistit. Součástí splnění úkolu je zpravidla i metoda výpočtu od vstupních dat až k požadovanému výsledku.

CO POVAŽUJETE PRO SEBE OSOBNĚ ZA NEJVĚTŠÍ PŘÍNOS ZAHRANIČNÍCH PRACOVNÍCH CEST?

Zahraniční pracovní cesty představují novou zkušenost. Při technické asistenci může potřeba nalézt řešení a dosáhnout cíle posloužit jako inspirace pro vylepšení některých postupů rovněž na naší straně. Kromě toho lze přínos spatřovat také v osobní rovině – v nalezení nových přátel a lepším poznání místní kultury a zvyklostí.

STRUKTURA PŘÍJMŮ ČESKA Z EU V ROCE 2023

- kapitálové transfery – vládám institucím
- kapitálové transfery – nevládním sektorům
- ostatní běžné transfery – vládám institucím
- ostatní běžné transfery – nevládním sektorům
- dotace – nevládním sektorům

Zdroj: ČSÚ

v důsledku tzv. plošných korekcí v případě pochybení systémové povahy na úrovni ministerstev (např. nedodržení systému kontrol, pochybení ve výběrovém řízení apod.). V takovém případě jsou v národních účtech zaznamenány vládní výdaje ve výši příslušné korekce a sníženy pohledávky k EU v okamžiku, kdy orgány EU o této korekci rozhodly. Fyzicky přitom nedochází k odeslání prostředků zpět do rozpočtu EU, ale ke snížení hodnoty výdajů, které budou ze strany EU proplaceny. Bezprostřední dopad na hotovostní saldo státního rozpočtu tak na rozdíl od národních účtů není žádný.

PROČ JE ČESKO V PLUSU

Samozřejmě, aby Česko mohlo z rozpočtu EU více čerpat, než do něj odvádět, jiné státy musejí naopak víc odvádět, než čerpat. Stejně jako v případě dalších zemí, které přistoupily v roce 2004, tak naše pozitivní saldo v důsledku zaplatily bohatší státy EU. Je to dáno tím, že např. Evropský fond pro regionální rozvoj je nastaven na pomoc méně rozvinutým regionům, jejichž HDP na obyvatele nedosahuje 75 % průměru EU. Tuto úroveň sice v posledních letech konstantně přesahují kromě Prahy i regiony Střední Čechy a Jihovýchod (Jihomoravský kraj a Vysočina), ale současné nastavení pravidel umožňuje čerpání dotací i tzv. přechodovým regionům, jejichž HDP na obyvatele se pohybuje mezi 75 a 100 % průměru EU. Blízko hranice 75 % se pohybují i prakticky všechny ostatní české regiony, přičemž Jihozápad (Jihočeský a Plzeňský kraj) ji až na výjimky trvale přesahuje, naopak trvale pod je pouze region Severozápad (Ústecký a Karlovarský kraj). Kohezní fond je pak vyhrazen pro členské státy, jejichž HND na obyvatele je nižší než 90 % průměru EU, což je hladina, blízko které se sice Česko v posledních letech pohybuje, ale zatím ji nepřesahuje. To vše přispívá k tomu, že zůstáváme i v současnosti čistým příjemcem prostředků z rozpočtu EU.

1 061,5 mld. Kč

získalo Česko z EU
po odečtení výdajů
od roku 2004.

Nezapomenutelná zkušenost

Česká republika od vstupu do Evropské unie zažila již dvě předsednictví v Radě EU – v letech 2009 a 2022.

MARCELA ERNEST JINDROVÁ

ředitelka odboru legislativy a mezinárodní spolupráce

HANA ŠLÉGROVÁ

spolupracovnice ČSÚ

Ve výkonu předsednictví v Radě EU se členské státy střídají vždy po šesti měsících. Tři po sobě následující předsednictví tvoří tzv. tria, v jehož rámci lze zajistit plynulejší přechod mezi předsednictvími, větší kontinuitu práce Rady EU a efektivnější prosazování priorit z dlouhodobého hlediska. Program tria byl poprvé přijat pro německé, portugalské a slovinské předsednictví (leden 2007 až červen 2008). Na základě společného programu pak každá ze tří zemí připravuje program vlastní.

Předsednická země během daného období řídí zasedání na všech úrovních Rady EU, tedy té ministerské i nižších pracovních, mezi které patří např. Výbor stálých zástupců vlád členských zemí (COREPER) a pracovní skupiny. Jako nestranný prostředník také zajišťuje pokrok v přípravě právních předpisů EU, pomáhá zajistit kontinuitu činností EU v rámci Rady, řádný průběh legislativních postupů a spolupráci mezi členskými státy. To vyžaduje perfektní znalost procesů fungování EU i negociační a koordinační schopnosti. V době našeho prvního předsednictví musela předsedající země řídit rovněž jednání Evropské rady, na němž se scházejí hlavy členských států. Jedná se tedy o roli významnou, z politického i symbolického hlediska.

Pracovní skupina pro statistiku jako pracovní orgán Rady EU projednává legislativní návrhy týkající se statistiky, přičemž úzce spolupracuje s Evropskou komisí (EK) a Evropským parlamentem (EP). Řízena bývá předsedajícím ze statistického úřadu země, která předsedá Radě EU. Ostatní členské země jsou zpravidla reprezentovány jedním nebo dvěma delegáty. Jednání

se rovněž zúčastňují zástupci Eurostatu, kteří hájí návrh Komise a sedí naproti předsedajícím. Po jeho/její levé straně pak sedí zástupce Generálního sekretariátu Rady a zástupce právního servisu Rady, kteří jsou poradními orgány, co se týče procedurálních otázek či formulace a významu právních textů. Zástupci členských států sedí v pořadí svého předsednictví.

PŘEDSEDNICTVÍ POPRVÉ

První předsednictví v Radě EU bylo novou zkušeností pro celou státní správu. Z desítky nových členských zemí nás v předsedání Radě EU předcházelo jen Slovensko, proto byl na přípravu předsednictví kladen velký důraz. Při absenci praktických zkušeností byla brzká příprava zaměřená na institucionální, jazykové i odborné znalosti velmi rozsáhlá a intenzivní. Předsednictví v ČSÚ zajišťoval šestičlenný předsednický tým již od roku 2008 (zapojení do aktivit tria). Pět jednání pracovní skupiny v 1. pololetí 2009 řídili tři předsedající včetně předsedy ČSÚ, který později jako předseda vlády ČR řídil také Evropskou radu. Důležitá byla příprava jednání, zejména komunikace mezi zasedáními i neformální schůzky v předvečer oficiální diskuze.

Poprvé jsme např. společně se zástupcem EK úspěšně jednali v EP o návrzích pracovní skupiny k nařízení o statistice informační společnosti. Poprvé jsme museli reagovat na mimořádnou potřebu účasti členských zemí při jednání právníků-lingvistů k nařízení o evropské statistice, kde bylo prosazeno zachování klíčových pasáží původně dohodnutého textu. Dlouho připravované nařízení tak bylo zveřejněno ještě za českého předsednictví. Při projednávání návrhu nařízení Rady EU o sběru statistických informací ECB jsme díky úspěšné komunikaci s členskými zeměmi, ECB i EK překonali dřívější rozdílné názory a námi navržený kompromis získal podporu EP. Výsledek byl velmi oceněn, a nařízení mohlo být schváleno. Po skončení předsednictví jsme naše zkušenosti předávali dalším novým členským zemím (Maďarsko, Slovensko aj.).

PŘEDSEDNICTVÍ PODRUHÉ

Na druhé předsednictví byla česká státní správa již připravena. Věděla, co ji čeká a s čím je třeba počítat, takže příprava a školení byly již méně intenzivní. Rozpočet na druhé předsednictví byl omezen a také předsednický tým ČSÚ byl menší.

Společný 18měsíční program tria byl dokončen začátkem roku 2022. Následně byly sestaveny priority českého předsednictví v oblasti statistiky.

Během druhého předsednictví ve 2. pololetí 2022 se konalo šest zasedání pracovní skupiny, která poprvé

V rámci tria předseda ČSÚ Marek Rojíček (vpravo) přebíral v červnu 2022 předsednickou štafetu od generálního ředitele Francouzského národního institutu pro statistiku a ekonomické studie Jean-Luc Taverniera ...

MARIE TREJBALOVÁ

oddělení vládních účtů

JAKÉ OBLASTI STATISTIKY SE TÝKALA VAŠE ZAHRANIČNÍ CESTA A CO BYLO VAŠÍM HLAVNÍM ÚKOLEM?

Technická asistence pro Statistický úřad Severní Makedonie, které jsem se v minulém roce zúčastnila, se týkala vládní finanční statistiky, především však přípravy údajů pro notifikaci vládního deficitu a dluhu.

JAK SE VÁM PODAŘILO HLAVNÍ ÚKOL SPLNIT?

Myslím, že hlavní úkol se splnit podařilo. S makedonskými kolegy jsme řešili metodické postupy a datové zdroje používané ve vládní finanční statistice, které by měly vést ke zlepšení kvality národních účtů za sektor vládních institucí i údajů reportovaných do Eurostatu v rámci notifikace vládního deficitu a dluhu.

CO POVAŽUJETE PRO SEBE OSOBNĚ ZA NEJVĚTŠÍ PŘÍNOS ZAHRANIČNÍCH PRACOVNÍCH CEST?

Technická asistence umožňuje předávat naše teoretické i praktické zkušenosti v kandidátské zemi – Severní Makedonii při její přípravě na vstup do Evropské unie.

od začátku pandemie proběhla všechna fyzicky v Bruselu. Řídil je předseda ČSÚ.

Českému předsednictví se podařilo po pandemické pauze obnovit tradici neformálních setkání. Zástupci členských zemí měli možnost se vždy v předvečer konání pracovní skupiny setkat na půdě Stálého zastoupení ČR při EU a prodiskutovat předem témata, která se objevila další den na jednání. Aktivita to byla zřejmě úspěšná, protože další předsednické země, které následovaly po nás, v této aktivitě pokračují. Novinkou oproti předsednictví v roce 2009 byl dvoudenní seminář pro předsedy národních statistických úřadů na téma „Budoucnost statistiky: nová éra datové vědy v oficiální statistice“, který se konal v Praze v září 2022.

Během našeho druhého předsednictví měl tým ČSÚ příležitost zažít projednávání nové legislativy ve všech fázích celého legislativního procesu, i když se to týkalo různých nařízení. Projednávání návrhu

... a v prosinci 2022 ji předával generálnímu řediteli Švédského statistického úřadu Joakimu Stymneovi.

na úrovni pracovní skupiny, kdy jsme museli z různorodých připomínek členských zemí vytvořit všemi akceptovatelný kompromis, se týkalo novely nařízení o environmentálních hospodářských účtech. Výsledek byl následně v prosinci 2022 schválen výborem COREPER. Vyjednávání mezi EP, EK a Radou EU absolvoval ČSÚ v případě novely nařízení ESA 2010. Úspěšně jsme absolvovali také technické a politické dialogy, jimž předcházela řada neformálních jednání s EP, Eurostatem i jednotlivými členskými zeměmi. Hlasováním v COREPER a ve výboru EP ale vznik nového právního předpisu nekončí. Návrh musí projít dalšími formálními kroky včetně překladů do národních jazyků, korekcí právníků-lingvistů, přijetím Radou EU a plenárním zasedáním EP a zveřejněním v Úředním věstníku. Tyto fáze jsme prakticky vyzkoušeli v případě návrhu nařízení o statistice zemědělských vstupů a výstupů.

ZNOVU V ROCE 2035

Obě předsednictví byla tedy v určitých aspektech podobná, ale zároveň v jiných rozdílná. Vždy to však byl nezapomenutelný zážitek a zkušenost pro všechny zúčastněné. Další podobná zkušenost nás čeká pravděpodobně v roce 2035.

Součástí našeho druhého předsednictví byl i dvoudenní seminář pro předsedy národních statistických úřadů, který se konal v sídle ČNB v Praze.

Zahraniční obchod Česka dlouhodobě roste

Do zemí Evropské unie směřuje 80 % celkového vývozu z Česka, opačným směrem putuje 62 % veškerého k nám dovezeného zboží.

MILUŠE KAVĚNOVÁ

ředitelka odboru statistiky zahraničního obchodu

Vstup Česka do EU v roce 2004 se zákonitě projevil i v zahraničním obchodě, přinesl totiž nový impuls pro jeho další rozvoj. Vzhledem k postupnému uvolňování většiny obchodních bariér, které vzájemnou výměnu zboží mezi jednotlivými státy svazovaly, a úpravě celních i dalších podmínek ještě i v období před vstupem, došlo následně k velmi silnému růstu dovozu a vývozu. Výrazně se zvýšila otevřenost české ekonomiky a vzniklo mnoho nových obchodních příležitostí v rámci vnitřního trhu EU. Během uplynulých dvaceti let však nenastaly žádné zásadní změny ani v komoditní struktuře zahraničního obchodu se zbožím, ani ve výčtu hlavních obchodních partnerů.

OBCHODNÍ BILANCE S EU JE DLOUHODOBĚ Kladná

Celková bilance zahraničního obchodu byla za posledních dvacet let převážně kladná. Po oscilaci kolem nulových hodnot v prvních letech po vstupu do EU se největší přebytky objevily během hospodářské konjunktury v letech 2014–2020. Negativně bilanci neovlivnil ani počátek pandemie covidu-19. Od roku 2021 se však meziroční rozdíly začaly zvětšovat a bilance se dostala do záporných hodnot. Vůbec nejnižší úroveň dosáhla v roce 2022, kdy záporné saldo přesáhlo 200 mld. Kč. Stalo se tak v souvislosti s energetickou krizí a nutností dovozu dražších energetických komodit. V roce 2023 se bilance opět vrátila do kladných čísel.

Celkově se státy EU byla obchodní bilance od vstupu do Unie vždy kladná, naopak se státy mimo

EU vždy záporná. Za uplynulých dvacet let se přebytek obchodní bilance se státy EU navýšil více než čtyřnásobně, a to z původních 214,2 mld. Kč v roce 2004 na 866,3 mld. Kč v roce 2023. V roce 2004 se český vývoz do zemí EU podílel na celkovém vývozu z Česka 83,0 % s hodnotou 1 429,2 mld. Kč. Do roku 2023 podíl mírně klesl na 79,9 %, přičemž absolutní hodnota vzrostla na 3 556,7 mld. Kč. Dovoz ze zemí EU v roce 2004 dosáhl hodnoty 1 215,0 mld. Kč a na celku se podílel 69,5 %. Do roku 2023 se zvýšil také více než dvojnásobně na 2 690,5 mld. Kč, v relativním vyjádření odpovídal 62,2 %.

Deficit obchodní bilance se státy mimo EU se zvýšil téměř trojnásobně, a to z 239,5 mld. Kč v roce 2004 na 710,4 mld. Kč v roce 2023.

Do států EU tedy Česko zboží dlouhodobě více vyváží, než dováží, ze zemí mimo EU Česko zboží dlouhodobě více dováží, než vyváží.

HLAVNÍ OBCHODNÍ PARTNEŘI ZŮSTÁVAJÍ

Pokud jde o výčet hlavních obchodních partnerů Česka v rámci EU, situace se za posledních dvacet let příliš nezměnila. Ve vývozu v roce 2004 stejně jako v roce 2023 dominovaly Německo a Slovensko, na třetí pozici se v roce 2023 dostalo Polsko. Vývoz do Německa se v roce 2023 podílel na celkovém vývozu do států EU více než třetinou (37,8 %), na Slovensko 11,7 % a do Polska 8,9 %. Rakousko, které v roce 2004 zaujímal ve vývozu z Česka třetí příčku, kleslo do roku 2023 na šesté místo s podílem 5 %.

V případě dovozu si vedoucí pozici zachovalo rovněž Německo, opět s více než třetinovým podílem (35,9 %). Na druhém místě bylo Slovensko vystřídáno Polskem, které loni pokrývalo 14,3 % našeho dovozu z EU. Slovensko se skončilo třetí s podílem 8,5 %. V roce 2004 držela bronzovou pozici Itálie, která loni obsadila čtvrtou příčku se 7,1 %. Podíly ostatních států EU byly u obou směrů zahraničního obchodu výrazně nižší.

Kromě našich sousedních zemí se dlouhodobě mezi předními obchodními partnery Česka drží ještě Francie a Itálie. Před vystoupením z EU v roce 2020 se v první desítce, zejména u vývozu, pravidelně objevovalo i Spojené království.

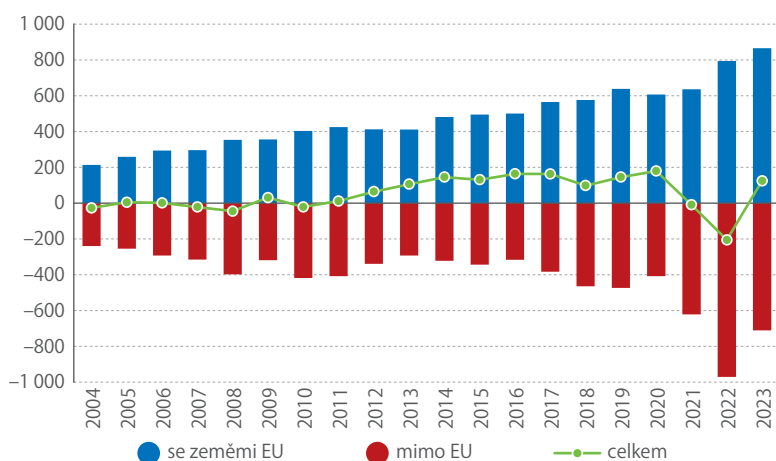
Jak již bylo zmíněno, hlavním a naprosto zásadním obchodním partnerem pro Česko zůstává Německo. Celková obchodní bilance s ním byla od našeho vstupu do EU kladná a rozdíl mezi hodnotami vývozu a dovozu se v posledních letech neustále

FILIP ZÍKA

odbor statistiky zahraničního obchodu

BILANCE ZAHRAJNÍHO OBCHODU ČESKA SE ZBOŽÍM (mld. Kč)

Zdroj: ČSÚ

zvysuje. Příčinou je zejména růst absolutních hodnot vývozu a dovozu – za dvacet let zhruba na dvojnásobek. U vývozu do Německa hrála v roce 2023 zcela dominantní roli motorová vozidla a jejich díly s podílem 29 %, což souvisí se silným zaměřením ekonomiky Česka na automobilový průmysl. Následovala elektrická zařízení se 14,7 % a stroje a zařízení se 13,7 %. U dovozu z Německa dominovaly též položky strojírenského průmyslu, a to motorová vozidla a jejich díly s 18,1 %, stroje a zařízení s 13,3 % a elektrická zařízení s 10,2 %.

Bilance zahraničního obchodu s dalšími významnými obchodními partnery, tj. Francií, Polskem, Rakouskem, Slovenskem, Itálií a Maďarskem skončila po většinu sledovaného období kromě Itálie a Polska s přebytkem. Nejvýraznější kladný rozdíl mezi vývozem a dovozem ve sledovaném období najdeme u Slovenska a Francie, naopak téměř vyrovnanou obchodní bilanci zaznamenáváme v případě Maďarska a Itálie. S Polskem máme v posledních letech deficit v řádu desítek miliard korun. V absolutních číslech se v posledních dvou letech nejvíce vyvezlo na Slovensko (přes 400 mld. Kč za rok) a do Polska (zhruba 300 mld. Kč za rok). Nejvyšší dovoz k nám v posledních dvou letech přicházel z Polska (zhruba 400 mld. Kč za rok) a ze Slovenska (přes 200 mld. Kč za rok).

Na naše sousední státy připadá souhrnně 50,7 % celkového českého vývozu a 63,4 % celkového vývozu do zemí EU. V opačném směru je to pak 39,8 % celkového českého dovozu a 64,0 % celkového dovozu ze zemí EU.

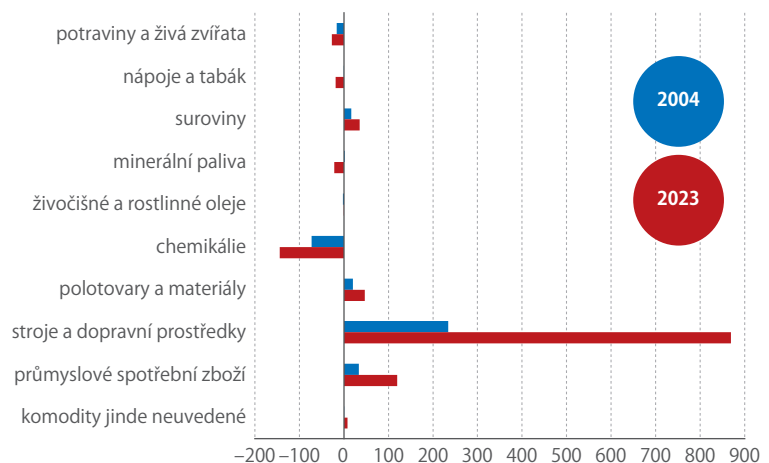
OBCHODOVANÉ KOMODITY SE MĚNÍ JEN MÁLO

Také obchodní bilance jednotlivých komodit byla pro Česko většinou aktivní. Nejvyššího kladného salda téměř 500 mld. Kč dosáhla v roce 2023 motorová vozidla a jejich díly. Následovala elektrická zařízení, PC, elektronické a optické přístroje a stroje a zařízení. Mírný přebytek byl zaznamenán u elektřiny. Negativní saldo naopak vykázaly primární produkty,

BILANCE ZAHRANIČNÍHO OBCHODU SE STÁTY EU U VYBRANÝCH KOMODIT V ROCE 2023 (mld. Kč)

BILANCE ZAHRANIČNÍHO OBCHODU SE STÁTY EU U VYBRANÝCH KOMODIT PODLE SITC (mld. Kč)

Zdroj: ČSÚ

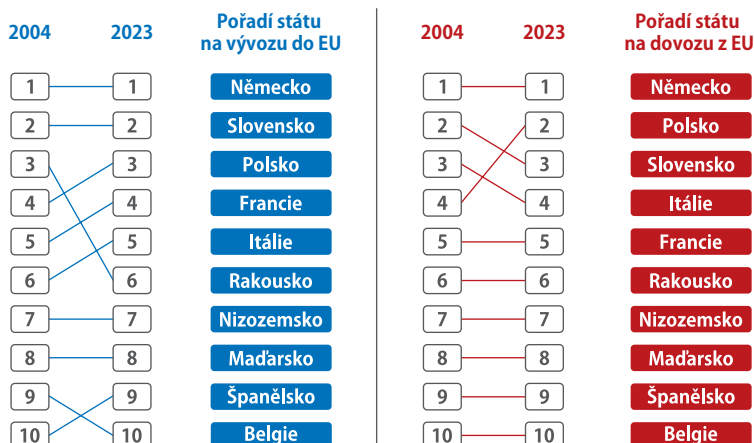
a to zejména základní kovy, u nichž schodek přesáhl 100 mld. Kč, dále chemické látky a přípravky, rafinované ropné produkty a farmaceutické výrobky.

U některých produktů došlo od doby našeho vstupu do EU k významným změnám. Nejvyšší kladnou změnu bilance (o 635,2 mld. Kč) zaznamenaly stroje a dopravní prostředky. Důvodem je především silný nárůst absolutních hodnot související s rozvojem automobilového průmyslu. Podobně, i když v menší míře (o 86,4 mld. Kč) vzrostla bilance u průmyslového spotřebního zboží. Negativně se obchodní bilance za uplynulých dvacet let naopak změnila zejména u chemikálií (o 71,4 mld. Kč), dále u minerálních paliv (o 23,9 mld. Kč), u nápojů a tabáku (o 18,2 mld. Kč) a též u potravin a živých zvířat (o 11,4 mld. Kč).

VSTUP DO EU POMOHL VŠEM

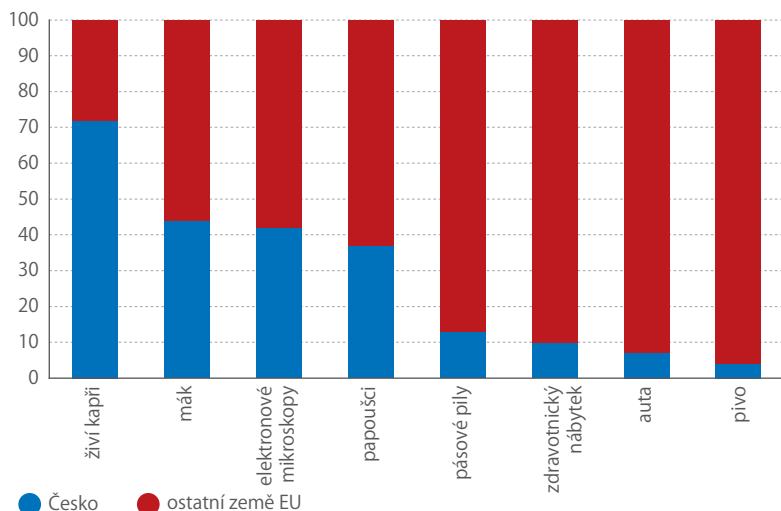
Česko je nedílnou součástí EU a má i vzhledem ke své geografické poloze značně otevřenou ekonomiku. Z údajů Eurostatu, které jsou vytvářeny na základě mezinárodní harmonizované metodiky respektující fyzický pohyb zboží přes hranice, a nikoliv změnu

POŘADÍ STÁTŮ V ZAHRANIČNÍM OBCHODĚ ČESKA S ČLENY EU

Zdroj: ČSÚ

PODÍL ČESKA NA VÝVOZU „NEJ“ POLOŽEK ZE ZEMÍ EU V ROCE 2022 (%)

Zdroj: Eurostat

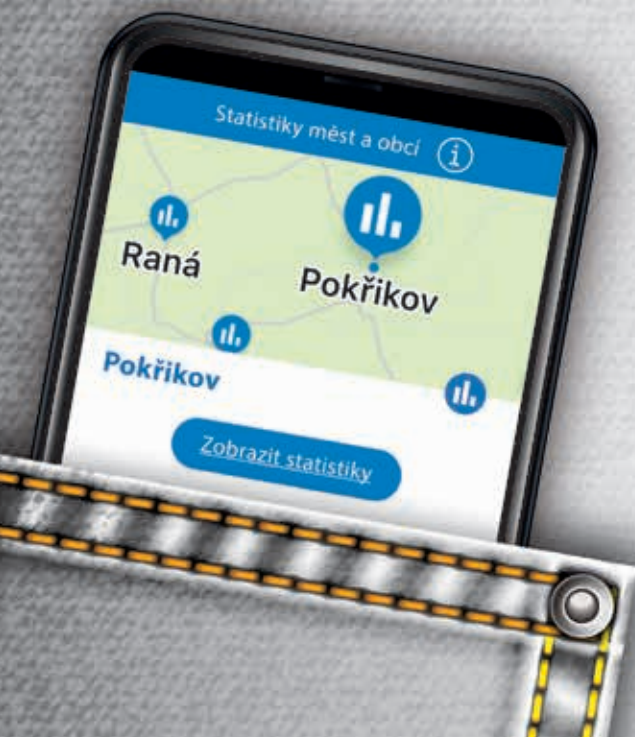
vlastnictví mezi rezidenty a nerezidenty, lze vyčíst, že zvýšení vývozu bylo mezi roky 2004 a 2022 zaznamenáno u všech států EU, Česko nevyjímaje. Objem vývozu z Česka se za uvedené období navýšil obdobně jako u států, které do EU vstoupily spolu s ním, tedy např. Polsko, Maďarsko nebo Slovensko. V absolutních hodnotách jsme však nejvyšší nárůst vývozu zaznamenali do Německa a Nizozemska.

Dovoz se u jednotlivých států EU vyvíjel velmi podobně. U nově vstoupivších zemí se díky odstranění celních bariér s dalšími členskými státy zněkolikanásobil. Nejvyšší absolutní nárůsty vykázaly opět nejsilnější ekonomiky jako Německo, Nizozemí, Itálie, Francie a Španělsko. Z pohledu sousedních států je Česko druhým nejvýznamnějším obchodním partnerem v případě polského a slovenského vývozu a slovenského dovozu.

S KAPRY A ELEKTRONOVÝMI MIKROSKOPY JSME V ČELE

Český zahraniční obchod zahrnuje široké spektrum komodit. Zásadní význam pro český vývoz mají již dlouhodobě vzhledem k tradici osobní automobily a jejich díly. V rámci EU s nimi zaujímáme 5. místo. Mezi tradiční stroje a zařízení spjaté s Českem patří například elektronové mikroskopy, jejichž vývoz z Česka se na vývozu celé EU podílí přibližně 45 %. Slušně si stojí i pásové pily, s nimiž jsme v podílu vývozu států EU na 3. pozici, a zdravotnický nábytek, kterého Česko vyveze zhruba 10 % ze všech států EU. Mezi další komodity, v jejichž vývozu v rámci EU dominujeme, se řadí papoušci, akvarijní rybky či mák. Také naši živí kapři jsou z hlediska vývozu v EU zcela dominantní, Česko se na celkovém vývozu této komodity ze zemí EU podílí třemi čtvrtinami.

STATISTIKA V KAPSE

Nejnovější statistické ukazatele ve vašem mobilu

Každý den nové aktuální číslo dne

čsú mobilní aplikace k dispozici zdarma

Google Play

App Store

Energie, která pohání Evropu

Mezi lety 2004 a 2021 spotřeba paliv a energie v EU významně klesla. Zvýšil se také podíl obnovitelných zdrojů na úkor těch fosilních.

**ZBYNĚK
ŠTECH**

vedoucí oddělení
statistiky
energetiky

Člověk využívá paliva a energie už od doby, kdy se před stovkami tisíc let naučil ovládat oheň. Energetické zdroje pomohly lidem osídlit celou planetu a dosáhnout neuvěřitelného technologického rozvoje. Na druhé straně se však lidstvo stalo na palivech a energiích životně závislé a současná společnost by bez nich vůbec nemohla existovat. Zajištění dostatečných a bezpečných dodávek používaných paliv a energií patří mezi priority vlád v téměř všech zemích a byl to také jeden z motivů, proč Česká republika vstoupila v roce 2004 do Evropské Unie.

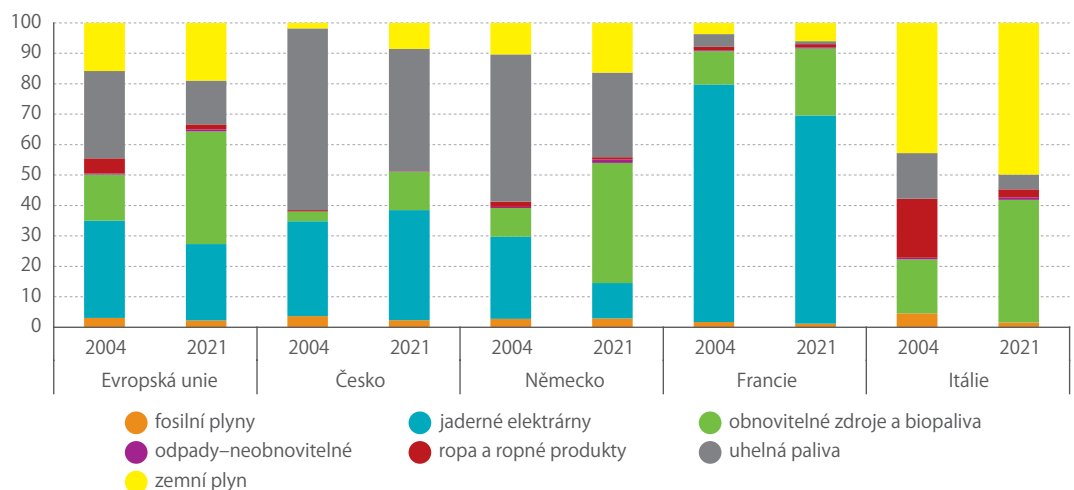
VÝZNAM UHELNÝCH PALIV KLESÁ

Množství paliv a energie, které jsou v dané zemi k dispozici pro spotřebu, se skládá z domácích přírodních

zdrojů, tedy z vytěžených paliv a energie z vody, slunce, větru apod. (primární produkce), ale také z paliv a energie, které jsou získávány na základě zahraničního obchodu. Určitá část primárních paliv a energie je přeměňována v transformačním sektoru na kvalitnější paliva a energie (např. výroba elektřiny z uhlí a plynu nebo výroba benzínu, nafty a olejů z ropy). Paliva a energie, které prošly transformací, a zbylé množství paliv a energie, které transformací neprošlo, jsou určeny přímo pro konečnou spotřebu v jednotlivých sektorech národního hospodářství (průmysl, zemědělství, doprava, domácnosti, služby).

V roce 2004 se v celé EU vytěžilo a vyrobilo 29 738 PJ domácích přírodních zdrojů paliv a energie (vč. výroby z jádra), do roku 2021 kleslo toto množství

PODÍL PALIV NA VÝROBĚ ELEKTRICKÉ ENERGIE (%)

Zdroj: Eurostat

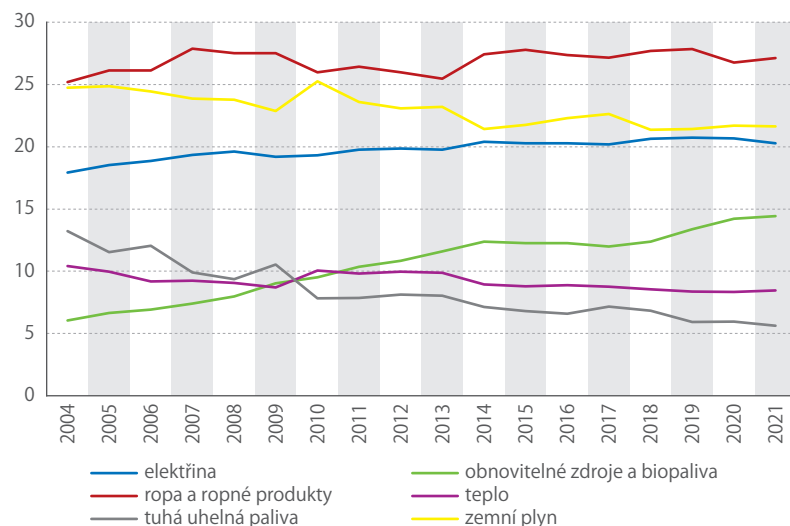
na 25 020 PJ. Na celkovou úroveň domácích zdrojů paliv a energie má od začátku sledovaného období v celé EU největší vliv jaderná energie. Ta v roce 2004 představovala 34 % ze všech druhů primárních paliv a energie. Další pořadí zaujímala uhelná paliva (25 %), zemní plyn (17 %) a obnovitelné zdroje energie (16 %).

V průběhu období se význam a pořadí primární produkce jednotlivých paliv a energie měnily. Do roku 2021 klesla primární produkce uhelných paliv, zemního plynu a také ropy a ropných produktů. Naopak významně vzrostla produkce obnovitelných zdrojů energie, která v roce 2021 již zaujímala podíl 41 %. Jaderné energii náleželo 31 % a uhelným palivům 15 %. Těžba zemního plynu se naopak propadla na předposlední místo a v roce 2021 tvořila jen 6 %.

Největší podíl na primární produkci paliv a energie mají v EU Německo a Francie. V roce 2004 představovala primární produkce Německa 19,43 % a Francie 19,06 % celé EU. Primární produkce České republiky v roce 2004 odpovídala 4,72 % z celé EU. Do roku 2021 se pořadí zemí příliš nezměnilo, v rámci jejich vnitřního energetického mixu však došlo k výrazné změně struktury.

V Německu v roce 2004 zaujímala převažující podíl v primární výrobě energie uhelná paliva (42 %). Jaderná energie zajišťovala 31 % a obnovitelné zdroje 11 %. Ovšem v roce 2021 tvořila 45 % primární výroba energie z obnovitelných zdrojů, uhelná paliva 27 % a jaderná energie 17 %. V případě Francie v roce 2004 dominovala v primární energii s 85 % podílem jaderná paliva. Energie z obnovitelných zdrojů pokrývala 12 %. V roce 2021 klesl podíl jaderné energie pod 76 %, naproti tomu podíl obnovitelných zdrojů vzrostl na 23 %. V České republice v roce 2004 představovala největší podíl primární energie z uhelných paliv (70 %), zhruba 20 % pocházelo z jaderné energie a 6 % z obnovitelných zdrojů. Do roku 2021 klesl podíl primární energie z uhelných paliv na 43 %, podíl jaderné energie vzrostl na 31 % a energie z obnovitelných zdrojů představovala 23 %.

ENERGETICKÝ MIX KONEČNÉ SPOTŘEBY V ČESKÉ REPUBLICĚ (%)

Zdroj: ČSÚ

NEJVÍC ELEKTŘINY UŽ JE Z OBNOVITELNÝCH ZDROJŮ

Velké množství paliv a energie (hrubá spotřeba primárních zdrojů) se přeměňuje na elektrickou a tepelnou energii. V roce 2004 bylo v celé EU vyrobeno 10 468 PJ elektřiny, v roce 2021 pak 10 496 PJ. V roce 2004 bylo nejvíce elektřiny (32 %) vyrobeno pomocí jaderné energie. Z uhelných paliv pocházelo 29 % elektřiny, 16 % ze zemního plynu a 15 % z obnovitelných zdrojů. Do roku 2021 se struktura paliv používaných na výrobu elektřiny značně proměnila. V roce 2021 pocházelo nejvíce elektřiny z obnovitelných zdrojů (37 %). Jaderné elektrárny vyrobily 25 % elektřiny, 19 % pocházelo ze zemního plynu a 14 % z uhelných paliv. Na množství elektřiny vyrobené v EU měly v roce 2021 největší zásluhu Německo (20 %), Francie (19 %) a Itálie (10 %). Česká republika se na výrobě elektřiny podílela 3 %. Podíly vyrobeného množství elektřiny v jednotlivých zemích se v roce 2021 nijak zvlášť nelišily od roku 2004.

V Německu bylo v roce 2004 vyrobeno 48 % elektřiny z uhelných paliv, 27 % z jaderné energie, 10 % pocházelo ze zemního plynu a dalších 10 % z obnovitelných zdrojů. V roce 2021 pocházelo 40 % elektřiny z obnovitelných zdrojů, 28 % z uhelných paliv, 16 % ze zemního plynu a 12 % z jaderných elektráren. Ve Francii se v roce 2004 na výrobě elektřiny podílely ze 78 % jaderné elektrárny a z 11 % obnovitelné zdroje. Do roku 2021 vzrostl podíl obnovitelných zdrojů na 22 % a podíl jaderných elektráren klesl na 68 %. Itálie v roce 2004 vyráběla 43 % elektřiny ze zemního plynu, 20 % z ropy a ropných produktů, 18 % z obnovitelných zdrojů energie a 15 % z uhelných paliv. V roce 2021 zde podíl elektřiny ze zemního plynu stoupl na 50 % a z obnovitelných zdrojů na 40 %. V České republice se v roce 2004 vyrobilo 60 % elektřiny v uhelných elektrárnách a 31 % v jaderných elektrárnách. V roce 2021 vyrobily uhelné elektrárny 40 % elektřiny, jaderné elektrárny 36 % a 13 % elektřiny pocházelo z obnovitelných zdrojů.

DOVÁŽÍ SE HLAVNĚ ROPA

Za dovezená či vyvezená paliva a energie je považováno množství, které je získáno z jiných zemí nebo dodáno do jiných zemí jak v rámci EU, tak i mimo ni. Z hlediska významu a dovozeného množství hraje v zemích EU z dlouhodobého hlediska prim dovoz ropy a ropných produktů, který stabilně představuje podíl kolem 64 % z celkového dovozu energetických surovin. Dovoz zemního plynu do zemí EU představoval v roce 2021 přes 25 % z celkového množství dovezených paliv a energie. Z hlediska dovozní závislosti jsou na dovozu primárních surovin nejvíce závislé Malta, Kypr nebo Lucembursko. Mezi země s nejnižší dovozní energetickou závislostí primárních surovin se řadí Estonsko, Švédsko a také Rumunsko. Česká republika patří k zemím s nižší dovozní závislostí energetických surovin. Z dlouhodobého hlediska

DAVID DOBROVOLNÝ

oddělení aplikačního vývoje IT

JAKÉ OBLASTI STATISTIKY SE TÝKALY VAŠE ZAHRANIČNÍ CESTY A CO BYLO VAŠÍM HLAVNÍM ÚKOLEM?

Moje dvě zahraniční cesty za minulý rok zahrnovaly účast na European Big Data Hackathonu v Belgii a jednání o využívání satelitních dat pro účely zemědělské statistiky ve Varšavě.

CO POVAŽUJETE PRO SEBE OSOBNĚ ZA NEJVĚTŠÍ PŘÍNOS ZAHRANIČNÍCH PRACOVNÍCH CEST?

Účast na hackathonu pro mne byla přínosná obzvláště jako zkušenost. Vyzkoušeli jsme si, jaké to je vyvíjet v týmu aplikaci, zpracovávat data a výsledky prezentovat ve velice omezeném čase. Mimo zkušenosti s vlastním projektem bylo velice zajímavé sledovat, jak si s úkolem poradily týmy z ostatních evropských zemí, jak data zpracovávaly a k jakým závěrům došly. Nejvíce se mi líbil projekt švédského týmu, který našel korelaci mezi platbami v lékárnách a rozšířením virových onemocnění.

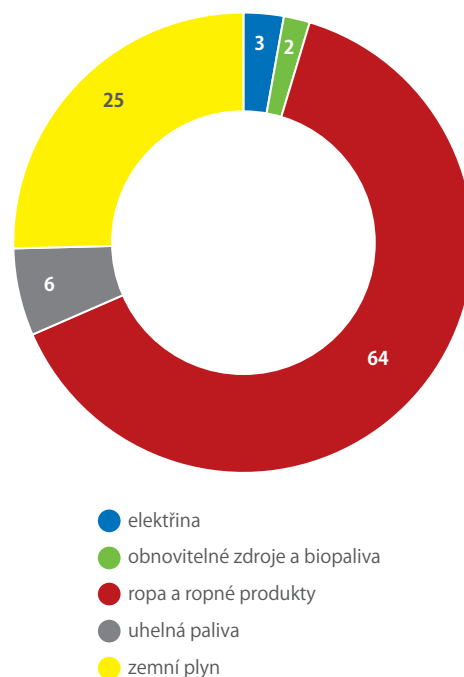
Ve Varšavě se konalo jednání na polském statistickém úřadě o využívání satelitních dat pro měření a klasifikaci zemědělského hospodaření na polích a pozemcích. Polští kolegové se s námi podělili o zkušenosti při získávání dat ze satelitů, jejich zpracování a interpretaci.

se k nám nejvíce dováží ropa a ropné produkty, které v roce 2021 tvořily téměř 50 % z celkového dovozu. Zemní plyn představoval zhruba 30 %.

Mezi země, které energie nejvíce vyvážejí, patřily v roce 2021 Nizozemsko (30 % z celkového vývozu zemí EU), Německo (9 %) a také Belgie (9 %). Česká republika se na celkovém vývozu podílí 2 %. V roce 2004 v České republice tvořily 58 % z celkového vývozu tuhá uhelná paliva, 27 % elektřina a 12 % ropa a ropné produkty. V roce 2021 byly z hlediska podílu paliv nejvíce vyváženy elektřina (33 %) a ropa a ropné produkty (33 %). Třetí místo patřilo uhlíovým palivům (25 %). Vyvážená elektřina v rámci EU pochází nejčastěji z Německa (18 %). Následují Francie (17 %) a Švédsko (9 %). Česko se 7 % podílem na celkovém

PODÍL DOVEZENÝCH PALIV A ENERGIÍ V EU V ROCE 2021 (%)

Zdroj: ČSÚ

vývozu elektřiny zaujímá čtvrtou příčku v pořadí všech zemí EU.

3 %

byl podíl Česka na celkové spotřebě paliv a energií v EU v roce 2021.

KONEČNÁ SPOTŘEBA SE SNIŽUJE

V případě konečné spotřeby paliv a energií (kdy již nedochází k transformaci a paliva a energie se spotřebovávají na výrobu jiných produktů a další činnosti) došlo od roku 2004 ke značným úsporám. V roce 2004 bylo v EU spotřebováno 41 091 PJ paliv a energií. Do roku 2021 klesla spotřeba na 39 351 PJ. Největší podíl na spotřebě měly Německo (21 %) a Francie (15 %), ale také Itálie (12 %) a Španělsko (8 %). Česká republika se v roce 2021 podílela na spotřebě necelými 3 %.

V EU má největší význam konečná spotřeba ropných produktů, která v roce 2004 představovala 42 % z celkové konečné spotřeby paliv a energií a v roce 2021 pak 35 %. Podíl zemního plynu na celkové spotřebě se téměř nezměnil. V roce 2004 byl 22 %, v roce 2021 činil 23 %. Spotřeba elektřiny v roce 2004 tvořila 21 % a 23 % v roce 2021. V České republice se na celkové konečné spotřebě všech paliv a energií nejvíce podílely ropa a ropné produkty. V roce 2004 tvořila jejich spotřeba 25 % a v roce 2021 už 27 %. Zemní plyn zajišťoval 25 % spotřeby v roce 2004 a 22 % v roce 2021. Elektřině v roce 2004 náležel podíl 18 % a přes 20 % v roce 2021. Největší pokles je vidět u konečné spotřeby tuhých uhelných paliv, jejichž spotřeba u nás v roce 2004 činila 13 %. V roce 2021 už to bylo jen 6 %. Naopak k největšímu nárůstu došlo u konečné spotřeby obnovitelných zdrojů energie. V roce 2004 tvořila jejich konečná spotřeba 6 %, v roce 2021 to bylo 14 %.

Občané EU na území České republiky

Dvě desetiletí v EU přinesla i volný pohyb osob, což se projevilo zvýšenou migrací za prací. Do Česka míří pracovníci především z východních členských států. Jejich počty reagují na ekonomický cyklus i změny domácí legislativy.

**JARMILA
MAREŠOVÁ**

oddělení
pracovních sil,
migrace a rovných
příležitostí

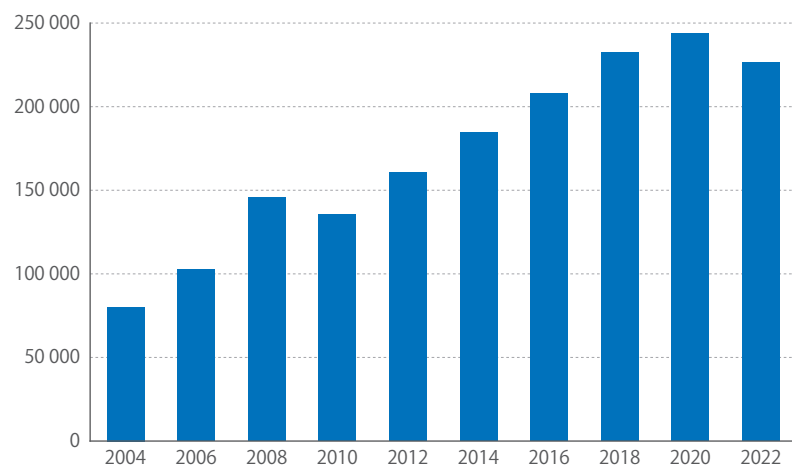
Od našeho vstupu do Evropské unie v roce 2004 se počet občanů členských zemí EU registrovaných k pobytu na našem území zvýšil téměř třikrát (2,8krát). Zatímco v roce 2004 zde pobývalo 80 246 těchto cizinců, koncem roku 2022 to bylo již 226 426 osob. Počty cizinců ze zemí EU u nás kontinuálně rostly mezi roky 2004–2008. V období ekonomické krize v letech 2009–2011 je však patrný, obdobně jako u cizinců z třetích zemí, klesající trend. Od roku 2012 se čísla týkající se občanů EU opět zvyšují, přičemž maxima 243 857 osob dosáhla v roce 2020. V roce 2021 dochází k přerušení rostoucího trendu a k meziročnímu poklesu o 22 tisíc osob.

Po celé sledované období mezi cizinci registrovanými na našem území převažují občané třetích zemí. Podíl občanů EU byl v období před ekonomickou krizí zhruba třetinový. Mezi roky 2014–2018 činil přibližně čtyři desetiny z celkového počtu cizinců žijících na našem území. V posledních letech následkem zvýšeného přílivu cizinců z třetích zemí, zejména ukrajinských občanů hledajících u nás dočasnou ochranu, však podíl občanů EU na celkovém počtu cizinců na našem území klesá, a to až na historické minimum 20,3 % v roce 2022.

NEJVÍCE JE SLOVÁKŮ

Mezi cizinci z EU u nás převažují od data vstupu do Unie občané Slovenska. Jejich počty mezi roky 2004–2022 vzrostly o 70 tisíc osob, tj. ze 47 354 na 117 265, a to i přes pokles v období ekonomické krize. Dosavadního maxima, 124 544 osob, však počty občanů Slovenska dosáhly již v roce 2020.

OBČANÉ EU NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY (počty osob)

Zdroj: Ředitelství služby cizinecké policie

V roce 2004 byli na druhém místě z hlediska počtu registrovaných osob Poláci (16 265). Jejich počty však na rozdíl od Slováků vystoupaly na své první maximum ještě před ekonomickou krizí, v roce 2008, kdy bylo na našem území registrováno celkem 21 710 osob polského státního občanství. Srovnatelné hodnoty (21 767 osob) pak počty Poláků dosáhly ještě v roce 2019. Do konce roku 2022 celkový počet Poláků na našem území poklesl na 17 884 osob.

Zajímavý vývoj je možno sledovat u Bulharů a Rumunů. Ti se stali občany EU později – v roce 2007. Od tohoto data se jejich počet u nás výrazně navýšil z 5 045, resp. 3 298 na 17 673 Bulharů a 19 724 Rumunů. Zatímco počty občanů Rumunska za celé sledované období kontinuálně rostly, počty Bulharů stoupaly jen do roku 2020 a poté víceméně stagnují.

Naskýtá se otázka, proč v období ekonomické krize 2009–2011, kdy počty občanů Slovenska a Polska u nás viditelně poklesly, počty Bulharů i Rumunů kontinuálně výrazně rostly. Lze to vysvětlit přechodným ztížením podmínek pro vstup na český trh práce pro občany třetích zemí. Ti pak byli, zejména v nequalifikovaných profesích, nahrazováni právě občany Bulharska a Rumunska.

K výraznému navýšení došlo také u občanů Maďarska. Od roku 2004, kdy jejich počty dosahovaly hodnoty pouze 494 osob, do roku 2022 kontinuálně vzrostly až na 10 517 osob, tedy více než dvacetinásobně.

PŘEVAHU MAJÍ MUŽI

Z hlediska zastoupení podle pohlaví převažují mezi občany EU registrovanými na našem území muži. Podíl žen se v jednotlivých letech pohyboval mezi 37 % až 42 %.

K významným změnám došlo mezi lety 2004–2022 ve věkové struktuře občanů EU žijících v Česku. Zatímco u mužů dosahovala věková křivka v roce 2004 vrcholů ve věkových kategoriích 25–29 a 30–35 let, u žen to bylo ve skupinách 20–24 let a 25–29 let. Podružný vrchol se pak u žen objevil ještě v kategorii 50–54 let. V roce 2022 je patrný posun ke starším věkovým kategoriím. Nejvíce cizinců-občanů EU se v případě mužů i žen koncentruje ve věkové kategorii 35–39 let. Naopak nejnižší počty cizinců byly v letech 2004 i 2022 u obou pohlaví evidovány v dětské a postproduktivní kategorii.

DŮLEŽITÁ PRACOVNÍ SÍLA

Největší část zaměstnanců se státním občanstvím jiných členských zemí EU, kteří jsou registrováni na Úřadu

MARKÉTA FIEDLEROVÁ

oddělení statistiky
zemědělství a lesnictví

“

JAKÉ OBLASTI STATISTIKY SE TÝKALY VAŠE ZAHRANIČNÍ CESTY A CO BYLO VAŠÍM HLAVNÍM ÚKOLEM?

Na zahraniční pracovní cesty jezdívám jednou za rok do Lucemburku na jednání pracovní skupiny pro statistiku živočišné výroby při Eurostatu. Poslední jednání se uskutečnilo v březnu minulého roku a výhradním tématem bylo projednání návrhu prováděcího nařízení k novému legislativnímu předpisu o statistice zemědělských vstupů a výstupů, které stanoví pravidla pro statistiku živočišné výroby.

JAK SE VÁM PODAŘILO HLAVNÍ ÚKOL SPLNIT?

Jednání pracovní skupiny předcházelo velké množství práce v několika kolech písemných konzultací a příspěvků s vyjádřením postoje k postupným verzím návrhu. Připomínkovali jsme text, definice i strukturu příloh a navrhovali např. vyjasnění podmínek pro uznání výjimek z poskytování údajů u podprahových populací hospodářských zvířat, jednoznačné formulace definic nebo opravy nepřesností textu vznikajících vytvářením různých verzí. Eurostat pak vypracoval přehled připomínek všech členských států s odpověďmi, zda připomínky přijímá a zapracuje do návrhu, nebo nepřijímá s vysvětlením, proč. Na vlastním prezentačním jednání pracovní skupiny proběhla ještě diskuze, ze které vyšel návrh schválený pracovní skupinou pro další stupeň projednávání na poradě ředitelů zemědělských statistik.

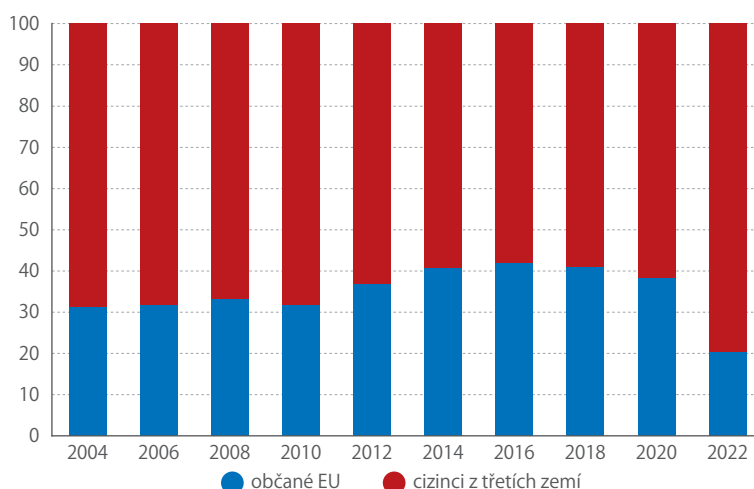
CO POVAŽUJETE PRO SEBE OSOBNĚ ZA NEJVĚŠÍ PŘÍNOS ZAHRANIČNÍCH PRACOVNÍCH CEST?

Z pracovního hlediska je to zkušenost, jak efektivně je možné pracovat na návrhu nového nařízení od první téměř nahodilé verze až po konkrétní podobu, která je přehledná, celistvá a dostatečně jasná, i když obsahuje kompromisy, s nimiž se budeme muset vypořádat v naší další práci.

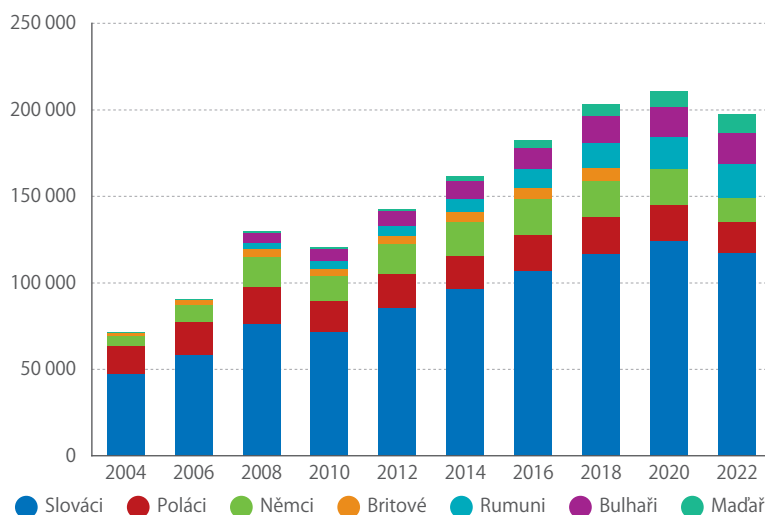
A z osobního pohledu – ráda se setkám s kolegyněmi a kolegy. S řadou z nich jsme si už za léta účasti na pracovních skupinách vytvořili docela blízký vztah.

”

PODÍL OBČANŮ EU A TŘETÍCH ZEMÍ NA CELKOVÉM POČTU CIZINCŮ V ČESKÉ REPUBLICE (%)

OBČANÉ EU V ČESKÉ REPUBLICE PODLE VYBRANÝCH STÁTNÍCH OBČANSTVÍ (počty osob)

Zdroj: Ředitelství služby cizinecké policie

práce ČR, pracuje ve zpracovatelském průmyslu. Takové tvrzení platí i pro Čechy, popř. pro třetizemce, ale u těchto skupin jde jen o každého čtvrtého, zatímco u „evropských pracovníků“ je podíl dlouhodobě vyšší než 30 %. Početně se od roku 2020 jedná o více než 120 tisíc osob. Fungování továren si tedy lze dnes jen stěží představit bez volného pohybu osob.

Na zahraniční pracovní síle závisí rovněž zemědělství, kde je takřka každý čtvrtý zaměstnanec z ciziny. Tam ale občany EU mírně přecházejí třetizemci. A podobná je situace ve stavebnictví, kde je zhruba 33 tisíc pracovníků ze zemí EU a více než 38 tisíc ze třetích zemí.

Naopak v odvětví administrativní a podpůrné činnosti těsně převažují občané zemí EU (77 tis.), zatímco třetizemců je zde 75 tisíc. V tomto odvětví je celkově naprostá většina zaměstnanců cizinců, kteří pracují především pro agentury práce. Velmi významnou pozici mají cizinci z EU v informačních a komunikačních činnostech, kde jich najdeme 18 tisíc.

Patříme mezi premianty

Vstup do EU znamenal pro vedení statistických registrů nové povinnosti, ale přinesl také mnoho výhod.

**MICHAL
ČIGÁŠ**

ředitel odboru
statistických
registrů

Vstup České republiky do Evropské Unie v květnu 2004 představoval završení dlouholetého procesu v rámci předvstupních rozhovorů (konzultací, školení, účasti na společných projektech pro kandidátské země) k zajišťování kompatibility s právním řádem EU (Acquis communautaire) v oblasti statistických jednotek a statistických business registrů. Bylo potřebné, aby náš business registr – registr ekonomických subjektů (RES), který se do té doby využíval primárně pro národní účely, dokázal připravovat oporu výběru pro ekonomická statistická šetření harmonizovaným způsobem s ostatními členskými zeměmi. Z těchto důvodů bylo třeba realizovat úpravy obsahu registru a doplnit nové statistické jednotky. Také probíhalo seznamování s fungováním rozhodovacích procesů Eurostatu v oblasti business registrů a navazování kontaktů s kolegy z ostatních členských států.

Mezi povinnostmi vyplývající z členství se v případě statistických registrů řadí potřeba implementovat a dodržovat požadavky dané evropskými nařízeními a poskytovat data z RES za oblast demografie podniků a za oblast tvorby Evropského registru skupin podniků. Kompatibilita RES s evropskými nařízeními je každoročně monitorována ze strany Eurostatu, a pokud není dostatečná, zahajují se s danou zemí rozhovory o nápravě. Registr ekonomických subjektů

však patří v této oblasti k premiantům, protože dlouhodobě vykazuje více než 95% kompatibilitu s příslušnými evropskými nařízeními.

BENEFITY PRO RESPONDENTY I UŽIVATELE

Členství v EU samozřejmě přináší nejenom povinnosti, ale i výhody. V oblasti statistických registrů najdeme hned několik příkladů významných benefitů pro respondenty a uživatele statistik. Jedním z nich je původně dobrovolný projekt organizovaný EU a OECD, který byl zaměřený na harmonizovaný sběr dat o demografii podniků. Hlavním zdrojem údajů byly statistické business registry, a nedocházelo tedy k žádné zátěži respondentů statistických šetření. Postupem času začaly být výstupy tohoto projektu velmi oceňovány ze strany uživatelů statistik, protože poskytují informace o stavu a vývoji podnikatelského prostředí nebo trhu práce v zapojených členských zemích. Nemalou roli v tom právě sehrál Eurostat, který při přípravě metodiky dokázal využít zkušenosti a nejlepší praktiky z členských zemí a také celou tuto akci významně finančně podporoval. Dnes se tato statistika povinně produkuje na základě evropského nařízení ve všech členských zemích a postupně se rozšiřuje o další oblasti a ukazatele. Některé její výstupy jsou dostupné i pro české uživatele (viz bit.ly/3TaGzGG).

Dalším příkladem úspěšného využívání výhod členství v EU je budování evropského registru skupin podniků (EGR), který je zaměřený na získávání údajů o nadnárodních společnostech působících ve více zemích EU. Tento registr je ve správě Eurostatu a jednotlivé členské země do něj ze svých národních business registrů poskytují informace za části nadnárodních společností, které působí na jejich území. Poté je v EGR poskládán celkový obraz těchto společností, jenž následně slouží členským zemím jako dodatečný zdroj informací pro statistiku zahraničního obchodu (FATS) a další statistiky zaměřené na globalizaci. I když EGR zatím trpí problémy s kvalitou dat a jeho výstupy jsou zveřejňovány pouze ve formě experimentálních statistik, je nesporné, že pokud by takovýto registr implementovala každá členská země samostatně, představovalo by to velkou finanční i personální zátěž. Z věcného hlediska je právě mezinárodní spolupráce nenahraditelná, neboť poskytuje identifikaci struktur skupin podniků v zahraničí.

EVROPSKÉ PENÍZE ZKVALITŇUJÍ NAŠI STATISTIKU

Dotační programy EU umožňují ČSÚ realizovat v oblasti registrů finančně náročné projekty, na které by jen stěží bylo možné získat prostředky z národních zdrojů. Od roku 2011 do konce března 2014 byl například realizován projekt na vytvoření soustavy statistických registrů s napojením na základní registry veřejné správy. Během něho byly do soustavy statistických registrů doplněny zemědělský registr, registr ubytovacích zařízení a skupiny podniků v rámci RES. Tato akce byla spolufinancována ze strukturálních fondů EU. V současnosti ČSÚ využívá další dotační program EU – Národní plán obnovy. Financuje z něj projekty SIS 5.0 a ODS, které by mimo jiné měly zajistit modernizaci soustavy statistických registrů, implementovat digitální služby RES a vytvořit nové sady otevřených geografických dat z registru sčítacích obvodů. Pravidelně využíváme i krátkodobé granty Eurostatu, které se zaměřují na implementaci

nejlepších praktik nebo zlepšování kvality v oblasti statistických business registrů. Např. v současnosti z nich financujeme implementaci revize klasifikace NACE Rev. 2.1 do RES a evropské profilování nadnárodních skupin podniků.

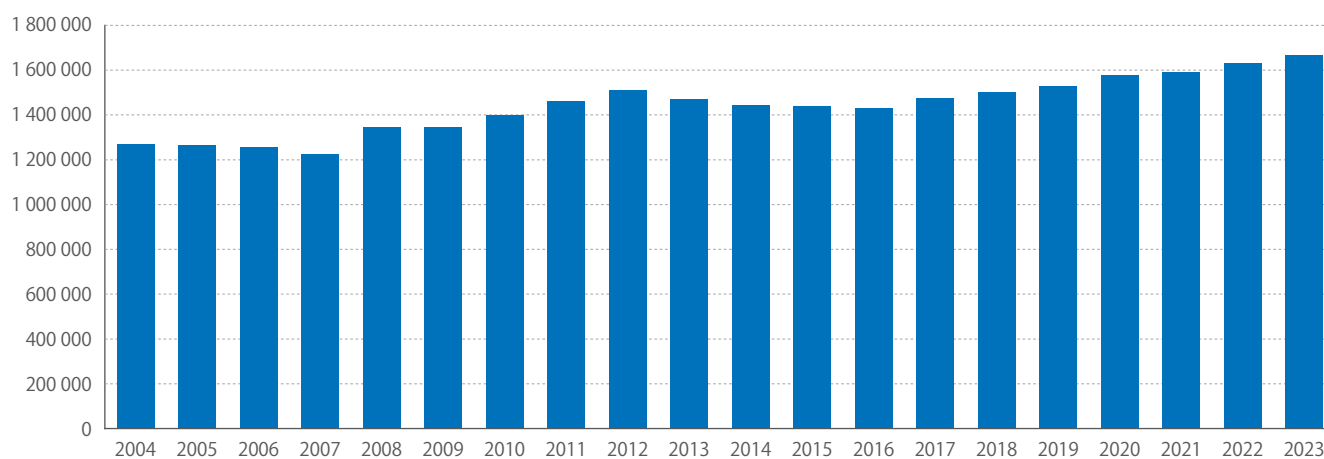
Evropské dotace rovněž výrazně pomohly ČSÚ při budování administrativního základního registru osob (právnických osob, podnikajících fyzických osob a orgánů veřejné moci – ROS), který je v současnosti jedním z hlavních pilířů digitalizace a eGovernmentu v České republice a výrazně ulehčuje výměnu dat mezi orgány veřejné moci.

ZÍSKANÉ ZNALOSTI PŘEDÁVÁME DÁL

Nesporným přínosem členství v EU je přeshraniční výměna poznatků. Před vstupem do EU bylo možné získávat poznatky z tvorby a harmonizace business registrů od expertů z jiných členských zemí. ČSÚ v této oblasti spolupracoval zejména s kolegy z francouzského statistického úřadu (INSEE), a tato jejich asistence výrazně pomohla ke zkvalitnění nejen odborných, ale i jazykových znalostí zaměstnanců odpovědných za správu soustavy statistických registrů. Po vstupu do EU byly získané poznatky využity vybranými experty ČSÚ pro poskytování pomoci dalším kandidátským a partnerským zemím EU. V případě statistických registrů se například jednalo o technickou asistenci v Makedonii, Ázerbájdžánu nebo Turecku.

Velkým přínosem pro tvorbu registru ekonomických subjektů byla a je účast na pravidelných zasedáních pracovní skupiny k registrům, kde se řeší problematika registrů z různých hledisek (legislativa, dostupnost datových zdrojů pro tvorbu a aktualizaci registrů, kvalita dat, rozsah sledovaných údajů o jednotlivých subjektech, tvorba statistických jednotek pro národní statistická zjišťování apod.). Důležitou výhodou je také možnost účastnit se přípravy legislativy nebo tzv. doporučení za oblast registrů, a doplňovat tak řešení problematiky i o zkušenosti a potřeby ČSÚ.

POČET EKONOMICKÝCH SUBJEKTŮ SE ZJIŠTĚNOU AKTIVITOU V RES

Stav ke konci období

Zdroj: ČSÚ

Chceme být jedním ze tří nejlepších

Prezident Maďarského ústředního statistického úřadu Áron Kincses vidí svůj úřad mezi evropskou špičkou.

PAVEL ČERNÝ
oddělení
marketingu a PR

Ve kterých oblastech statistiky došlo po vstupu do EU ve vašem úřadě k největším změnám?

Svět, datový prostor a způsob, jakým lidé vnímají a používají data, se za posledních dvacet let radikálně proměnily. Nyní stojíme na počátku nové digitální éry a Maďarský ústřední statistický úřad (HCSO) aktivně zvyšuje efektivitu využívání nových způsobů tvorby statistik a šíření jejich výsledků. Přispíváme tak ke zvyšování statistické gramotnosti a vytváření společnosti založené na datech. Národní statistické úřady si musejí uvědomit, že oficiální statistika ztratila monopol na trhu s daty a že producenti dat jsou vystaveni soutěži s konkurenty jako Google nebo Amazon. Rozvíjející se digitální ekosystém změnil náš pohled na sebe sama a na budoucnost. Tato výzva je zároveň příležitostí a my musíme využít možnosti, které nám poskytuje 21. století. Političtí a ekonomičtí aktéři, média a občané vyžadují stále více aktuálních dat. Tomu se musíme přizpůsobit i my: musíme poskytovat rychlejší, aktuálnější a komplexnější datové služby při zachování kvality. Naším dlouhodobým cílem je, aby se HCSO stal jedním ze tří nejlepších statistických úřadů v EU a aby se etabloval jako dominantní informační centrum a motor datové vědy ve střední Evropě.

Spokojenost uživatelů můžeme zvýšit také zlepšením včasnosti, vývojem experimentálních statistik, použitím nových technik datové vědy, mezi něž patří síťová analýza, web-scraping či umělá inteligence, snížením zátěže respondentů a větším využíváním administrativních a jiných alternativních zdrojů. To vyžaduje také mezinárodní spolupráci, zejména se zeměmi V4, a zlepšení našich vazeb na univerzity, výzkumné instituce a akademickou obec.

V jakých oblastech dosahuje váš úřad špičkové úrovně?

Skutečná hodnota naší práce se odráží ve spokojenosti našich uživatelů a v tom, do jaké míry splňují námi vytvořená data jejich očekávání. V loňském roce jsme vytvořili 1 582 statických tabulek (STADAT) a v nich provedli 4 405 aktualizací. Dále jsme v 1 360 tématech aktualizovali naše dynamické datové tabulky (TAB), a to jak v maďarštině, tak i v angličtině. Vše dohromady vygenerovalo více než půl milionu stažení. Rychlé informace zveřejňujeme v průměru každý druhý den. Opíráme se o zhruba 270 administrativních zdrojů, jejichž počet neustále roste. Spolu s alternativními a privátními daty jimi nahrazujeme stále více primárních datových sběrů, čímž snižujeme administrativní zátěž respondentů v domácnostních i institucionálních šetřeních. Aby byly informace přesnější a rychleji dostupné, zpracováváme nové

zdroje dat pomocí pokročilých analytických nástrojů a metod. To vše vyžaduje kvalifikovanou a kompetentní pracovní sílu, která je otevřená inovacím a dbá na kvalitu. Rovněž je třeba instituce, která se rychle a pružně přizpůsobuje měnícímu se digitálnímu světu. Od roku 2024 používáme ke sběru dat aplikaci Blaise 5.13.

Chtěl byste zdůraznit nějaké inovativní projekty, které váš úřad realizuje?

Od mého nástupu do funkce v červnu loňského roku se proces modernizace urychlil. HCSO se snaží vyhovět požadavkům moderní doby a udržet si náskok před konkurencí na trhu s daty poskytováním lepších informačních služeb a zrychlením vydávání dat. Takzvané rychlé informace, které obvykle obsahují důležité indikátory stavu společnosti (zaměstnanost, nezaměstnanost, výdělky atd.) a ekonomiky (HDP, investice, spotřebitelské ceny atd.), zveřejňujeme v 8:30, tedy v době otevření burzy.

Na našich webových stránkách jsme také vytvořili novou sekci experimentálních statistik, kde prezentujeme údaje vytvořené pomocí experimentálních technik. Jakmile budou otestovány a vyladěny, mohly by se stát oficiálními statistikami. Tímto způsobem rozšiřujeme naše portfolio dat.

HCSO dále realizuje dva stěžejní projekty na zlepšení správy národních datových zdrojů: projekty EMAP (Event-Based Data Platform) a VIMA (Virtual Hungary). Cílem projektu EMAP je reformovat způsob, jakým zaměstnavatelé poskytují statistické údaje založené na událostech, a to na principu jednorázového poskytování dat. Hlavním cílem projektu VIMA je vytvořit informační platformu s více zdroji, která může poskytovat nepřetržité údaje o stavu hospodářství a společnosti prakticky v reálném čase.

Náš úřad rovněž pečlivě sleduje potenciál umělé inteligence. Ta má schopnost pomáhat při sběru, analýze, správě a vykazování dat, což může vést k efektivnější a přesnější práci a ke zvýšení kvality služeb. Strojové učení usnadňuje správu rozsáhlých a nestrukturovaných dat, často označovaných jako big data. Kódování řízené umělou inteligencí se již používá v maďarské statistice zaměstnanosti a podobná technologie byla použita také při zpracování údajů ze sčítání lidu. To si získalo mezinárodní pozornost v odborných kruzích a na březnové návštěvě u nás se o detaily zajímal i předseda ČSÚ Marek Rojíček.

Jaké oblasti byste rád v blízké době ještě vylepšil?

Mám tři krátkodobé strategické cíle, které se vzájemně doplňují.

»
Národní statistické úřady si musejí uvědomit, že oficiální statistika ztratila monopol na trhu s daty.

Dr. Áron Kincses

V HCSO pracuje od roku 2000, v roce 2017 se stal zástupcem prezidenta úřadu, prezidentem je od června 2023. Titul docent získal na Ekonomické fakultě Univerzity v Miškovci v roce 2020 a o rok později byl jmenován profesorem na Óbuda University v Budapešti.

Zaprvé: Chtěl bych zavést přístup a kulturu orientovanou na uživatele a jejich spokojenost. K dosažení tohoto cíle jsme již podnikli a dále plánujeme podniknout několik kroků, například zvýšení včasnosti a rozšíření nabídky produktů lépe vyhovujících měnícím se potřebám uživatelů. Jako konkrétní příklad uvedu, že od dubna letošního roku budeme zveřejňovat naše zprávy o HDP včasěji, a to v termínu T plus 30 dní, namísto současného T plus 45 dní.

Zadruhé: Potřebujeme účinnější a komplexnější systém správy dat, který by pokryl celý životní cyklus dat, od diverzifikace zdrojů dat až po využití a opakované použití statistických výstupů. To s sebou nese snížení administrativní zátěže a zvýšené využívání administrativních a alternativních zdrojů.

Zatřetí: Jednou z priorit je i zlepšení institucionální kultury. Představuji si statistický úřad, jehož zaměstnanci jsou vstřícní k inovacím, pružně reagují na změny, jsou kvalifikovaní a motivovaní k učení. Rovněž na interinstitucionální úrovni je nejdůležitější

efektivní partnerství HCSO s univerzitami a veřejnou správou a naše mezinárodní přítomnost a spolupráce. V rámci této spolupráce pořádáme každoročně statistické soutěže pro studenty středních škol (Stat Wars) a univerzit (Stat Wars Uni). Dále pracujeme na zvyšování statistické gramotnosti uživatelů prostřednictvím našeho programu Stat Academia.

Chtěl byste něco změnit na fungování Evropského statistického systému?

V dynamickém globálním prostředí se Evropský statistický systém (ESS) a národní statistické úřady snaží přizpůsobovat a vyvíjet, aby čelily novým výzvám. Ačkoli je vždy co zlepšovat, současné úsilí svědčí o snaze zachovat relevanci a přesnost sběru a analýzy statistických údajů.

Jaké hlavní změny a výzvy čekají statistiku v příštích deseti letech?

Postavení statistických úřadů se změnilo s globální digitalizací. Na trhu s daty se objevili noví hráči – nadnárodní vlastníci dat, kteří vystavili oficiální statistiku konkurenci. Největší výzvou je vyrovnat se s touto konkurencí na trhu s daty. To vyžaduje neustálé inovace a změnu přístupu. Pokud nedokážeme transformaci přijmout, neměli bychom do závodu vůbec vstupovat, neboť jsme už selhali. Statistický úřad musí vystoupit ze svých zažitých a pohodlných pracovních schémat a uznat, že se musí stát rozhodujícím aktérem správy dat v novém datovém ekosystému prostřednictvím rozsáhlé digitalizace. Vzhledem k vědeckému, technickému a metodologickému zázemí jsou statistické úřady pro tuto roli obzvláště dobře vybaveny.

Jaké hlavní úkoly řeší maďarská statistika v letošním roce?

Jak jsem již zmínil, mezi naše hlavní úkoly patří zlepšit aktuálnost našich dat, rozšířit využívání umělé inteligence při tvorbě dat a snížit administrativní zátěž respondentů. Projektem pro letošní rok je také přechod na nový systém NACE. Dále pokračujeme ve spolupráci s našimi partnery, pracujeme na rozšíření možností dálkového přístupu k mikrodatům pro výzkumné účely a budeme opět organizovat statistické soutěže pro studenty.

Jak se připravujete na nadcházející předsednictví Maďarska v Radě EU? Bude to pro vás nová zkušenost.

Pro zajištění úspěchu a hladkého průběhu nadcházejícího předsednictví jsem učinil několik opatření. V prvé řadě vše důkladně plánujeme. Posilujeme rovněž partnerství s ostatními členskými státy, evropskými institucemi a zúčastněnými stranami prostřednictvím konstruktivní a transparentní komunikace. Kromě toho jsem pečlivě vybral a jmenoval předsedu pracovní skupiny a předsednický tým. Těmto lidem důvěřuji a jsem přesvědčený, že nás celým procesem předsednictví zdárně provedou.

Ceny průmyslových výrobců v EU loni klesly

Vývoj cen v zemích EU byl loni značně rozmanitý, všude ale došlo ke zmírnění růstu.

KAROLÍNA ZÁBAJNÍKOVÁ
analytička ČSÚ

Ceny průmyslových výrobců v posledních třech letech jasně odrazily sérii geopolitických událostí, které ovlivnily dostupnost zboží i surovin a narušily globální obchod a výrobu. V roce 2021 ceny průmyslových výrobců v EU prudce vzrostly (o 12,4%) v souvislosti se zastavením a následným prudkým rozjezdem globální výroby, což vedlo k rozkolísání rovnováhy v dodavatelských řetězcích. Výrazně tehdy také zdražila elektřina. V roce 2022 vypukla válka na Ukrajině a ke zmíněným faktorům přidala riziko nedostatku ropy a zemního plynu a další prudké zdražení elektřiny na evropském trhu. To vedlo k nárůstu cen průmyslových výrobců v EU o 34,3%.

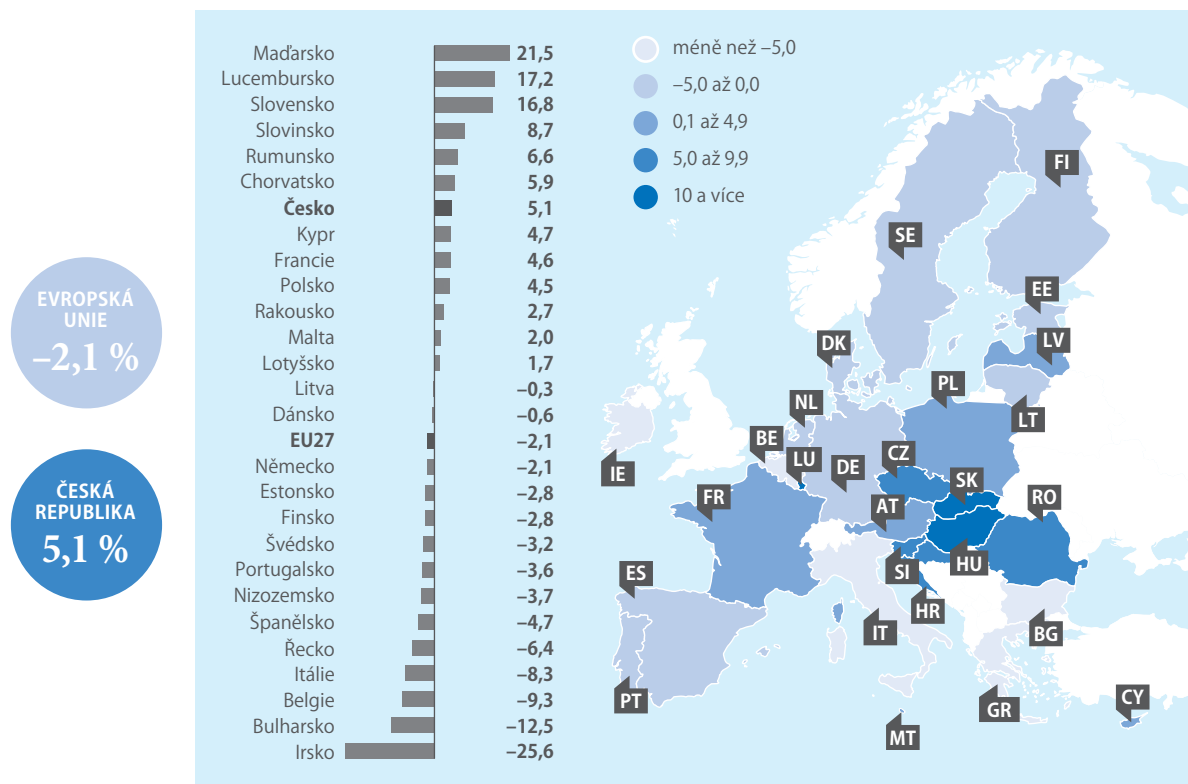
V loňském roce ceny průmyslových výrobců v EU klesly

o 2,1%. Na poklesu se projevil propad cen těžby a dobývání (-10,0%) a cen elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu (-15,1%) a také výrazné zpomalení růstu cen zboží a služeb zpracovatelského průmyslu (ze 17,6% na 1,9%). Ve všech zemích EU dynamika cen průmyslových výrobců oslabila a ve 14 státech došlo k poklesu cen. Dvouciferný přírůstek vykázaly ceny průmyslových výrobců v Maďarsku (21,5%), Lucembursku (17,2%) a na Slovensku (16,8%). V Maďarsku i na Slovensku loni pokračoval prudký růst cen elektřiny a těžby a dobývání. V Lucembursku loni narůstaly ceny elektřiny nejvíce v EU. Česko v evropském srovnání figuruje s 5,1% na sedmém místě žebříčku. Velmi hluboký propad cen průmyslových

výrobců zaznamenaly Irsko (-25,6%) a Bulharsko (-12,5%). U obou se takto projevil prudký pokles cen elektřiny.

Dynamika cenového vývoje průmyslových výrobců v různých zemích měla loni značný rozptyl. Ovšem podobně jako v jiných cenových oblastech dominovaly mezi zeměmi s vyšším růstem ty ze střední a východní Evropy, které vstoupily do EU po roce 2000 – mezi deseti zeměmi s nejvyšším přírůstkem bylo osm novějších členů. Naproti tomu pokles cen zaznamenaly loni z této skupiny jen Bulharsko a Estonsko. Popsaný vývoj se kryl především s dynamikou cen elektřiny, které v mnoha zemích východní a střední Evropy stále rostly dvouciferným tempem.

MEZIROČNÍ ZMĚNA CEN PRŮMYSLVÝCH VÝROBCŮ V ROCE 2023 (%)

Zdroj: Eurostat

Československý meziválečný průmysl očima statistika

Letos uplyne 100 let od doby, kdy rozvoj průmyslu u nás dosáhl největší dynamiky.

**JAROSLAV
LEHEČKA**

oddělení
zpracování
statistiky
průmyslových
výrobních a finanční
statistiky

Československo jako stát bylo od svého vzniku hospodářsky velmi úspěšné. Nová republika převzala asi 70 až 80 % celého průmyslu Rakousko-Uherska, včetně výroby porcelánu a sklářských podniků, cukrovarů, přes 40 % lihovarů a pivovarů, zbrojařských firem, výroby lokomotiv, automobilů a strojů, a také chemický průmysl v severních Čechách. Zdělala rovněž 17 % průmyslu někdejšího Uherska, který monarchie vybudovala na Slovensku na konci 19. století.

Chřadnoucí monarchii v posledních letech existence držely při životě daně z vyspělých regionů, mezi nimiž České země hrály prim. Například v případě spotřební daně pocházelo z našeho území 63 % této daně z celého Předlitavska.

České země byly již z dob rakousko-uherské monarchie daleko silněji industrializované nežli Slovensko. V Čechách, na Moravě a ve Slezsku bylo 39 % obyvatelstva zaměstnáno v průmyslu a 31 % v zemědělství. Na Slovensku průmysl zaměstnával jen asi 17 % obyvatel, avšak zemědělství a lesnictví 60 %. Podkarpatská Rus zůstala zcela bez průmyslu a její příjmy tvořily pouze turismus a těžba dřeva.

Nové moderní technologie se do Českých zemí šířily především ze sousedního ekonomicky a technologicky vyspělého Saska a z pruského Slezska, zatímco hlavní město monarchie Vídeň plnila spíše politicko-kulturní funkce. Průmyslová centra tedy vznikala hlavně na severozápadě a severovýchodě země, kde se navíc nacházely bohaté zásoby hnědého a černého uhlí.

Škodovy závody patřily ve 20. letech minulého století mezi nejmodernější strojírenské podniky v Evropě.

Foto: Wikimedia

NA ŠPICI EVROPY I SVĚTA

Československý průmysl se v samostatném státě velmi rychle rozvíjel. Již neefektivní starší systémy z doby Rakousko-Uherska byly nahrazovány modernějšími technologiemi a stroji. Mezi nejvýraznější postavy tehdejšího hospodářství patřil Tomáš Baťa (Baťovy závody byly založeny v roce 1894 ve Zlíně), jenž již v době císařství dával práci tisícům dělníků, když například „obouval armádu“. Kromě toho se velmi rozvíjel také český vývoz investičních celků (lihovarů a cukrovarů) a rovněž obranný průmysl. Všechna tato odvětví na našem území zapustila hlubokými kořeny. Zatímco v Česku byly tehdejší největší průmyslové podniky vlastněny Čechy (Škoda, Baťa, ČKD), na Slovensku bylo ve slovenských rukou pouze zhruba 5 % celého průmyslu.

V té době měl průmysl rozhodující úlohu, což dokládá i podíl zaměstnaných v něm, který dosahoval až 34,9 % obyvatel státu.

Svého vrcholu dosáhla průmyslová výroba v Československu v roce 1924. Závody textilního, sklářského a obuvnického průmyslu byly tehdy nejmodernější na světě a Škodovy závody patřily mezi čtyři nejvýznamnější podniky v Evropě. Vedle Kruppovy zbrojovky v Německu zaznamenávaly i největší technologický progres. Ve 30. letech minulého století pak patřilo Československo mezi 10 nejvýznamnějších strojírenských států na světě a toto postavení si zachovalo až do II. světové války.

PRIM HRÁL ZPRACOVATELSKÝ PRŮMYSL

Je skoro neuvěřitelné, že se v první Československé republice v polovině dvacátých let vyprodukovalo až 18,5 % (!) celosvětové produkce surového řepného cukru. Právě cukrovarnictví se zde již od druhé poloviny 19. století etablovalo v jedno z nejvýznamnějších odvětví potravinářského průmyslu. Po rozpadu Rakousko-Uherska zajišťovalo pro nově zformovanou Československou republiku vysoké příjmy pro státní pokladnu, a významně tak dopomohlo k rychlejší ekonomické stabilizaci národní ekonomiky.

Formálním potvrzením takového stavu je sledování dynamiky produkce zpracovatelského průmyslu ČSR v tomto období ve srovnání s Evropou a celým světem. Zatímco nárůst zpracovatelského průmyslu za Česko ve 20. letech proti předválečnému stavu činil 171,8%, v Evropě nebo ve světě byla dynamika jeho vývoje o poznání pomalejší – tam vzrostl jen o 127,8%, resp. 154,6%. Zlom v nastoupeném trendu nastal až po vypuknutí světové hospodářské krize v roce 1929.

Zaměstnanost v Česku

Čísla za loňský rok ukazují, že sice narostl počet zaměstnaných osob, ale přibývá i těch, kteří práci hledají.

DALIBOR HOLÝ

ředitel odboru statistiky trhu práce a rovných příležitostí

Podle výsledků Výběrového šetření pracovních sil (VŠPS) míra zaměstnanosti (ve věkové skupině 15–64 let) v loňském 4. čtvrtletí meziročně stagnovala na hodnotě 75,4 %. Zatímco u mužů se míra zaměstnanosti snížila o 0,8 p. b. na 81,5 %, u žen vzrostla o 0,7 p. b. na 68,8 %. Ženy tak doháněly dlouhodobě přetrvávající rozdíl mezi pohlavími.

ZAMĚSTNANÝCH OSOB CELKOVĚ PŘIBYLO

Absolutní počet zaměstnaných se dle VŠPS meziročně zvýšil o 81,2 tisíce, tedy o 1,6 %, na 5 087,5 tisíce. Mezičtvrtletní vývoj (po sezonním očištění) však ukazuje pokles o 1,7 tisíce osob.

Dlouhodobějším trendem je růst počtu podnikatelů bez zaměstnanců (pracujících na vlastní účet). V loňském posledním čtvrtletí meziročně vzrostl o 53,8 tisíce, zatímco počet podnikatelů se zaměstnanci (zaměstnavatelů) stagnoval. Počet zaměstnanců se zvýšil jen o 42,1 tisíce.

Zajímavé rozdíly lze vysledovat v jednotlivých sektorech ekonomiky. Zatímco v sekundárním sektoru (průmyslová výroba a stavebnictví) nastal pokles zaměstnanosti o 18 tisíc zaměstnanců na 1 804,4 tisíce, v terciárním sektoru (služby) zaměstnanost meziročně stoupla o 92 tisíc na 3 142,4 tisíce. Zvýšil se zejména počet pracujících osob v sekci vzdělávání (o 35,8 tisíce) a v sekci profesní, vědecké a technické činnosti (o 22,8 tisíce). V obou odvětvích jsou zaměstnány spíše vysoce kvalifikované pracovní síly. K poklesu o 13,6 tisíce zaměstnanců došlo ve veřejné správě.

POČTY NEZAMĚSTNANÝCH ALE TAKÉ ROSTOU

Celkový počet nezaměstnaných dle VŠPS (osoby aktivně hledající práci) dosáhl ve 4. čtvrtletí 2023

hodnoty 133,2 tisíce osob. Po sezonním očištění tak došlo k mezičtvrtletnímu nárůstu o 5,3 tisíce osob. Meziročně se nezaměstnanost zvýšila o 21,1 tisíce. Míra nezaměstnanosti tak ve věkové skupině 15–64letých stoupla na hodnotu 2,6 %, což znamená meziroční zvýšení o 0,4 p. b.

Nejvyšší míru nezaměstnanosti vykazují kraje Karlovarský (5,1 %), Ústecký (4,3 %) a Moravskoslezský (4,1 %). Nejnižší míru nezaměstnanosti v rámci Česka zaznamenal Kraj Vysočina (1,1 %).

Déle než rok bylo bez práce 42 tisíc osob, tj. 31,5 % všech nezaměstnaných. Počet dlouhodobě nezaměstnaných se tak meziročně zvýšil o 12,2 tisíce. Zatímco dlouhodobě nezaměstnaných mužů meziročně přibýlo 8,9 tisíce, počet nezaměstnaných žen stoupl jen o 3,3 tisíce.

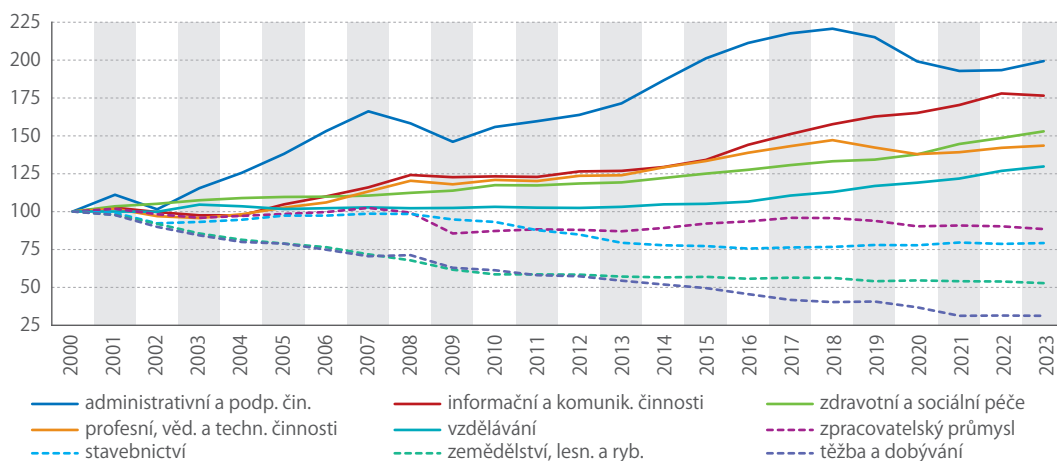
Počet osob, které nelze klasifikovat jako nezaměstnané a jsou pokládány za neaktivní, leč uvádějí, že chtějí pracovat, se ve 4. čtvrtletí 2023 meziročně zvýšil o 34,3 tisíce na 81,1 tisíce.

ZAMĚSTNANCI UBÝVAJÍ HLAVNĚ VE VÝROBĚ

Mírně pozitivní trend v nárůstu počtu zaměstnanců potvrdily i předběžné údaje podnikové statistiky ČSÚ. Evidenční počet zaměstnanců přepočtený na plně zaměstnané (FTE) se ve 4. čtvrtletí 2023 meziročně zvýšil o 5,9 tisíce, což odpovídá relativnímu nárůstu o 0,1 %.

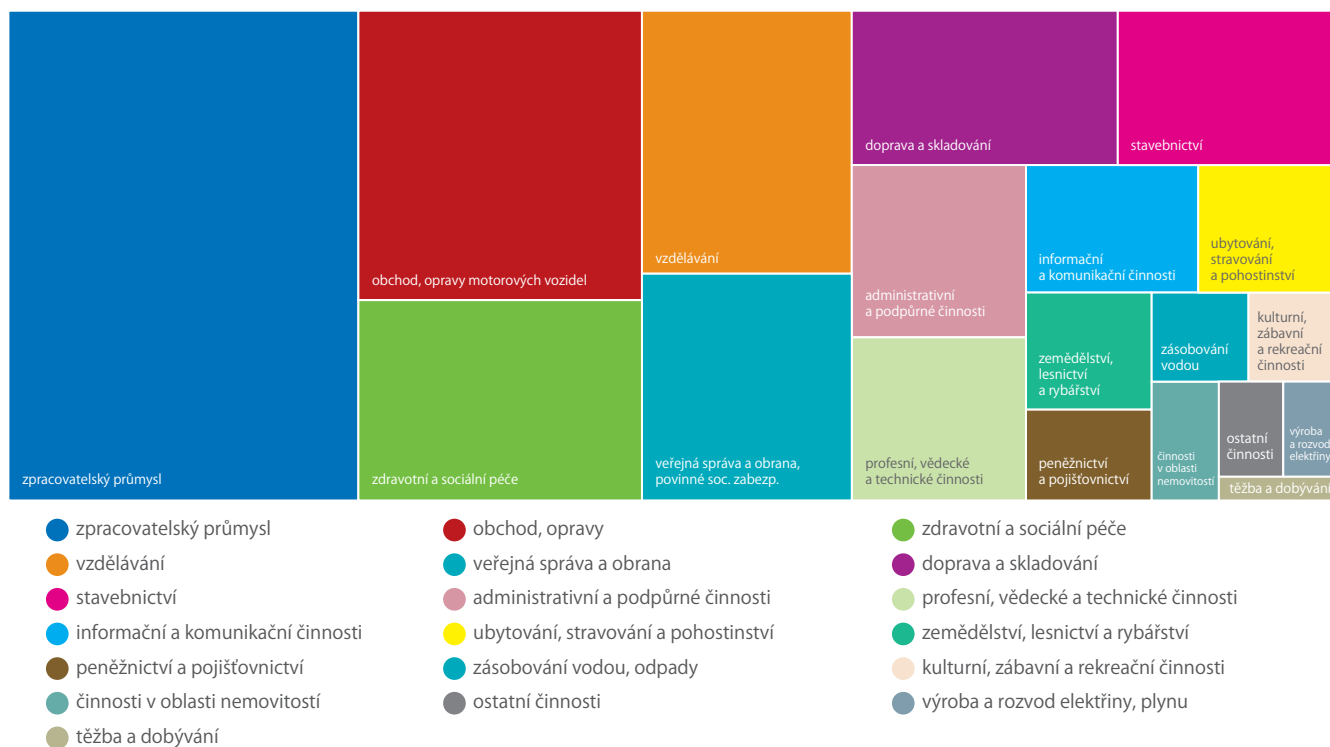
V odvětvovém pohledu se růst počtu zaměstnanců soustředil v terciárním (služby) a kvarterním (věda, výzkum) sektoru, včetně veřejných služeb. Naproti tomu k poklesu došlo v primárním sektoru (zemědělství, těžba surovin) a ve zpracovatelském průmyslu, v obchodu, dopravě, ale i v peněžnictví

VÝVOJ POČTU ZAMĚSTNANCŮ VE VYBRANÝCH ODVĚTVÍCH (4. čtvrtletí 2000 = 100 %)

Zdroj: ČSÚ

STRUKTURA ZAMĚSTNANCŮ PODLE ODVĚTVÍ VE 4. ČTVRTLETÍ 2023

Zdroj: ČSÚ

a pojištnictví, a překvapivě také v informačních a komunikačních činnostech. V sedmi sektorech CZ-NACE se počet zaměstnanců meziročně snížil o 30,8 tisíce, ve zbylých dvanácti se zvýšil o 36,7 tisíce. Jednotlivě šlo o relativní přírůstky či úbytky v rozsahu od -2,3 % do 8,1 %.

Největší pokles ve 4. čtvrtletí 2023 nastal v zemědělství, lesnictví a rybářství (o 2,3 %, resp. o 2,1 tisíce). Na konci roku bylo v tomto odvětví zaměstnáno 90,4 tisíce zaměstnanců. V absolutním vyjádření se nejvíce propadla zaměstnanost ve zpracovatelském průmyslu (o 22,0 tisíce), což odpovídá druhé příčce podle relativního ukazatele (o 2,0 %). S celkovým stavem zaměstnanců přesahujícím jeden milion (1 071,5 tisíce) se jedná o nejpočetnější odvětvovou sekci v Česku.

V rámci zpracovatelské sekce ubylo nejvíce zaměstnanců ve výrobě kovových konstrukcí a kovodělných výrobků, kromě strojů a zařízení (o 3,4 %, resp. o 5,0 tisíce), výrazné snížení nastalo také ve výrobě ostatních nekovových minerálních výrobků (o 3,1 %, resp. o 1,5 tisíce) a ve výrobě strojů a zařízení jinde neuvedených (o 2,8 %, resp. o 3,2 tisíce). Nejpočetnějším oddílem zůstává výroba motorových vozidel (kromě motocyklů), přívěsů a návěsů, kde se počet zaměstnanců mírně zvýšil o 0,3 %, resp. o 0,5 tisíce.

K redukci počtu zaměstnanců došlo rovněž v navazující sekci dopravy a skladování (o 0,7 %, resp. o 1,9 tisíce), a také v obchodě (o 0,5 %, resp. o 2,7 tisíce). Obchod je u nás druhou nejpočetnější sekcí s více než půl milionem zaměstnanců (509,2 tisíce).

K dalšímu snížení počtu zaměstnanců došlo v těžbě a dobývání (o 0,7 %, resp. o 0,1 tisíce). Trend

v tomto odvětví je setrvalý a dlouhodobý, stavy klesají od začátku století, aktuálně je zde zaměstnáno pouze 18,2 tisíce zaměstnanců.

NOVÉ LIDI PŘITAHUJÍ ZDRAVOTNICTVÍ A VZDĚLÁVÁNÍ

O nárůst celkového počtu zaměstnanců se nejvýrazněji postarala tři odvětví ze sektoru služeb, v nichž se v součtu počet zaměstnanců zvýšil o 23,1 tisíce. Šlo o zdravotní a sociální péči (9,8 tisíce), vzdělávání (7,5 tisíce) a administrativní a podpůrné činnosti (5,8 tisíce). Vůbec největší relativní nárůsty však najdeme ve dvou jiných, nepočtených sekcích. O 8,1 % se zvýšil počet zaměstnanců v ostatních činnostech, kam spadá mnoho různých menších a obtížně zařaditelných činností. Zvýšení o 6,8 % vykázaly činnosti v oblasti nemovitostí. Absolutně to v souhrnu představovalo 6 tisíc pracovních míst.

Zaznamenaníhodný byl ještě nárůst v kulturních, zábavních a rekreačních činnostech (o 3,0 %, resp. o 1,5 tisíce) a v profesních, vědeckých a technických činnostech (o 1,0 %, resp. 1,8 tisíce).

Uvedená čísla odpovídají dlouhodobému trendu posilování zaměstnanosti ve službách a ubývání zaměstnanců v zemědělství, průmyslu a stavebnictví. Těžba a dobývání ztratily od 4. čtvrtletí 2000 více než dvě třetiny zaměstnanců, zemědělství takřka polovinu, zpracovatelský průmysl klesl o 12 %. Na druhé straně se zdvojnásobil počet zaměstnaných v administrativních a podpůrných činnostech, 76 % pracovních míst přibýlo v informačních a komunikačních činnostech, 53 % ve zdravotní a sociální péči a 43 % v profesních, vědeckých a technických činnostech.

Jsme součástí evropské statistické rodiny

O kvalitě a úkolech statistiky v Severní Makedonii jsme hovořili se senior analytikem Makedonské národní banky Dejanem Stankovem. Zastihli jsme ho během studijní návštěvy v ČSÚ v Praze.

PAVEL ČERNÝ
oddělení
marketingu a PR

Co je důvodem vaší návštěvy Českého statistického úřadu?

Přijel jsem jako člen makedonského týmu, který pracuje na statistice zahraničního obchodu se službami. Jak známo, centrální bankovní instituce jsou „janusovské“, působí na obou stranách „statistické mince“ – na straně poptávky i nabídky. V makedonském statistickém systému, kde se o odpovědnost za statistiku dělí především státní statistický úřad a národní banka, hraje národní banka důležitou roli. Spolupráce mezi oběma subjekty má značný význam. Toto partnerství například usnadnilo zahájení společného projektu zaměřeného na šetření pro statistiku zahraničního obchodu se službami. Státní statistický úřad v něm zastává roli vedoucí instituce a národní banka mu poskytuje cennou podporu a odborné znalosti. Vznik šetření byl vyvolán jako důsledek harmonizace vnitrostátních právních předpisů s evropskými standardy. Podnět k němu vzešel z probíhajícího postupného přechodu od mezinárodního systému hlášení transakcí (ITRS), který je hlavním zdrojem údajů pro sestavování platební bilance, k integrovanému systému založenému na statistických zjišťováních. Dalším důvodem je i snaha o zvýšení podrobnosti a kvality statistických údajů. Zejména rozhodnutí Evropské unie vykazovat výjimky z přeshraničního zúčtování pod 50 000 eur mělo přímý dopad na ITRS jako zdroj dat. Vzhledem k tomu, že podstatnou část hospodářských transakcí v makedonské ekonomice tvoří operace menšího rozsahu, nemusí je současný systém všechny dostatečně zachytit, což může ovlivnit kvalitu údajů o platební bilanci. Další požadavky na státní statistický úřad kladou nová nařízení pro evropskou podnikovou statistiku přijatá v roce 2019. Ve světle těchto okolností mi přijde jako prozíravé a logické načerpat zkušenosti z úspěšné spolupráce Českého statistického úřadu a České národní banky. Toto rozhodnutí navíc podporuje podobnost makedonského a českého statistického systému.

Dosavadní výsledky České republiky v oblasti tvorby vysoce kvalitních ekonomických údajů jsou výborné a pro makedonský statistický systém slouží jako vzor. Možnost navštívit ČSÚ a diskutovat s jeho odborníky o tomto projektu je pro nás velmi cenná a vážíme si jí.

Jaká témata jste během studijní návštěvy probírali?

Odborníci z ČSÚ a ČNB s námi vedli obsáhlé diskuze týkající se celého procesu provádění statistického zjišťování o zahraničním obchodu se službami. Naše jednání se zaměřovala na různé aspekty. Hovořili jsme o metodice šetření a konstrukci dotazníku, technice výběrového souboru nebo o metodice sběru dat. Zabývali jsme se i způsobem výměny dat mezi ČSÚ a ČNB, efektivní strategií zveřejňování dat a jejich předávání do Eurostatu. Kromě toho jsme získávali praktické poznatky o přechodu z roční periodicity na čtvrtletní, neboť provádění čtvrtletního šetření představuje pro makedonskou statistiku významnou výzvu.

Důležité pro nás byly rovněž praktické zkušenosti ze spolupráce mezi ČSÚ a ČNB v oblasti statistiky zahraničního obchodu se službami. Jak dobře víme, Evropský statistický systém prosperuje na základě pevného partnerství mezi Eurostatem, členskými státy a kandidátskými zeměmi. Toto partnerství slouží jako platforma pro výměnu osvědčených postupů a využívání inovativních myšlenek a projektů pocházejících z jednotlivých zemí. Konzultace s odborníky z ČSÚ a ČNB pro nás v tomto ohledu byly velmi přínosné.

Kolikrát jste již byl v Českém statistickém úřadě a co vás zde nejvíc překvapilo?

Poprvé jsem ČSÚ navštívil v roce 2022 a nyní jsem zde podruhé. A musím říct, že mě ohromila proměna budovy vaší pražské centrály. Výsledkem rekonstrukce je energeticky úsporný objekt vybavený množstvím inovativních prvků. ČSÚ tak dává najevo, že nejenže vyniká ve statistickém úsilí, ale rovněž klade velký důraz na zajištění výjimečného pracovního prostředí. Věřím, že pro zaměstnance je to velmi stimulující.

Jak dobře jsou makedonské statistiky harmonizovány se statistikami EU?

Podle zprávy Evropské komise má makedonská centrální bankovní statistika poměrně vysokou úroveň souladu s evropskou legislativou a mezinárodními standardy. Údaje zpracovávané centrální bankou podle nejnovějších mezinárodních standardů jsou pravidelně předávány různým mezinárodním organizacím, jako Eurostat, MMF, Světová banka, Banka pro mezinárodní platby a další. Makedonská centrální banka se

Pokud měříme špatně, budeme dělat špatné věci.

MSc. Dejan Stankov, Ph.D.

Foto: Tereza Koutecká

plně zavázala k dodržování kodexu evropské statistiky a je de facto, ne-li de iure, považována za součást evropské statistické rodiny, která zahrnuje Evropský statistický systém a Evropský systém centrálních bank. V roce 2019 se makedonský statistický systém oficiálně stal členem nejvyššího statistického standardu Mezinárodního měnového fondu – SDDS Plus. Byli jsme v tomto kroku osmnáctá země na světě, druhá v jihovýchodní Evropě a první mezi kandidátskými zeměmi na členství v EU. Národní banka v rámci tohoto procesu úspěšně připravila a předložila sedm nových nebo vhodně upravených kategorií údajů, čímž prokázala své odhodlání neustále zlepšovat centrální bankovní statistiku a harmonizovat ji s nejnovějšími evropskými a mezinárodními standardy.

Co považujete pro statistickou činnost Makedonské centrální banky za největší výzvu do budoucna?

Centrální banky jako klíčový prvek národního statistického systému měří hospodářský vývoj společnosti, a když se mění společnost, mění se i statistická profese. Joseph Stiglitz, nositel Nobelovy ceny za ekonomii za rok 2001, zdůraznil: „To, co měříme, ovlivňuje to, co děláme, a pokud měříme špatně, budeme dělat špatné věci.“ Výzvou je, že globální ekonomika se dnes rychle mění, takže stejnou rychlostí se musí měnit i statistika centrálních bank, aby podpořila strukturální vývoj, zejména pokud jde o digitální inovace v poskytování finančních služeb, datafikaci, big data, umělou inteligenci a podobně. Vliv globalizace jednoznačně zkomplikoval práci oficiálních statistiků, zejména v centrálních bankách, které jsou obvykle hlavními zpracovateli statistik vnějšího sektoru. Odpovědí na tyto výzvy jsou jistě inovace, zejména technologické inovace a modernizace, a přijetí

výzkumu jako nevyhnutelné součásti každodenní práce statistiků. Vzhledem k velikosti země se makedonský statistický systém potýká s omezenými zdroji využitelnými pro statistiku centrálních bank a s nutností rozhodovat se mezi konkurenčními prioritami. Naši statistici se v současné době nacházejí v pozici, kdy mohou sledovat vývoj globální statistické infrastruktury a případně implementovat osvědčené postupy vyvinuté vyspělými statistickými systémy. Z tohoto důvodu si vysoce ceníme navázaného partnerství s evropským statistickým systémem a trvalé podpory ze strany EU.

Naše národní banka již několik let pracuje na své transformaci a silně investuje do lidského kapitálu, který je její hlavní devizou. Souběžně s přípravou legislativy a metodickými činnostmi pracujeme také na modernizaci informačních technologií a digitalizaci statistických procesů, což je největší výzva pro odbor statistiky v následujícím období. EU tuto prioritu uznala a poskytla nám pomoc vytvořením datového skladu, který v budoucnu umožní efektivnější tvorbu statistik.

Statistici makedonské národní banky se dále podílejí na několika projektech sběru granulárních údajů důležitých pro podrobnou a komplexní statistickou analýzu. Neustále také rozšiřujeme využívání administrativních dat pro statistické účely a usilujeme o nastavení sběru dat takovým způsobem, aby mohly být použity pro více účelů, a to jak dohledové, tak i statistické. Zvyšujeme tím efektivitu a kvalitu údajů, což se mimo jiné projevuje i ve snížení zpravodajské zátěže respondentů. Všemi těmito aktivitami naše národní banka pokračuje v procesu vývoje udržitelného a s EU harmonizovaného statistického systému, který vytváří spolehlivé a srovnatelné centrální bankovní statistiky.

Vykonává funkci senior analytika v odboru statistiky Národní banky Republiky Severní Makedonie. Vystudoval měnovou ekonomii na Univerzitě sv. Cyrila a Metoděje ve Skopje, poté získal doktorský titul na University American College ve Skopje. Má patnáct let praxe v makedonském statistickém systému, zúčastnil se řady statistických konferencí, seminářů a expertních setkání pořádaných v rámci evropského statistického systému. Svou kvalifikaci si doplnil rovněž stáží v Eurostatu a několika vzdělávacími kurzy MMF.

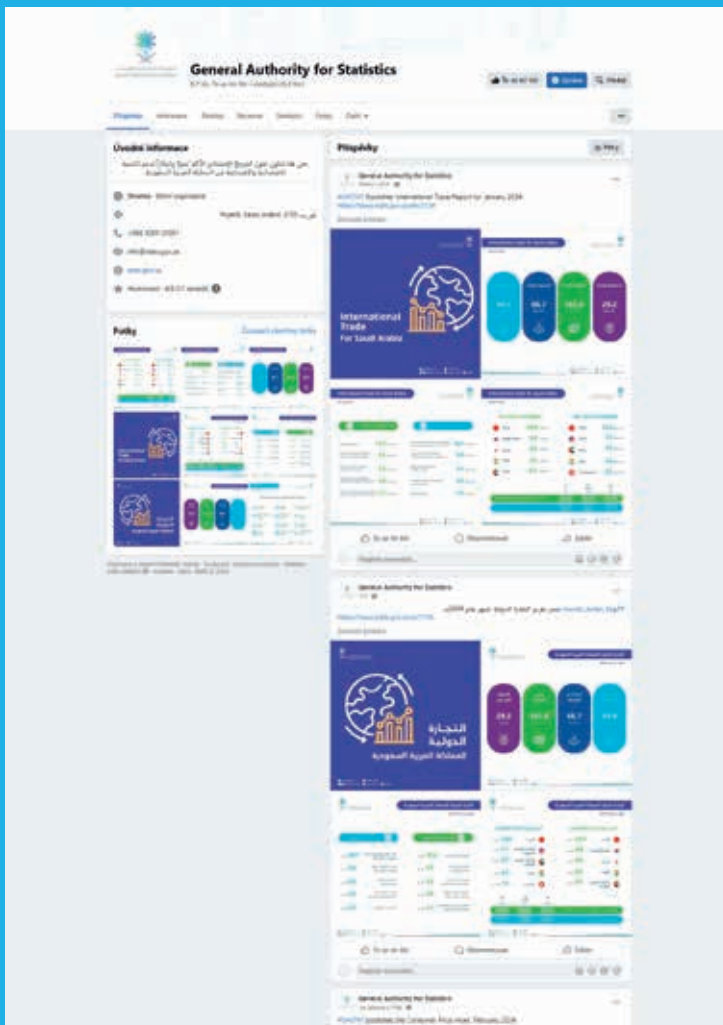

Statistický úřad Saúdské Arábie

K této cestě do Saúdské Arábie nebudete potřebovat ani vízum ani pas, a přesto nezůstanete jen v tranzitním prostoru některého z 13 mezinárodních letišť.

Saúdská Arábie má druhé největší zásoby ropy na světě a je současně jejím největším vývozcem. To se odráží v místní ekonomice, kterou zisky z ropy vynesly v 60. letech na přední příčky světové ekonomiky. Ačkoli je království ekonomicky liberální, saúdskoarabská společnost zůstává silně konzervativní. A i grafické prvky, které používá tamní statistický úřad, jsou trochu odlišné od toho, na co jsme zvyklí v našem kulturním prostoru (a nejde jen o písmo, v němž se většinou vůbec neorientujeme). Posuďte sami, a alespoň nakoukněte na facebookový profil saúdskoarabského statistického úřadu.

bit.ly/492of7a

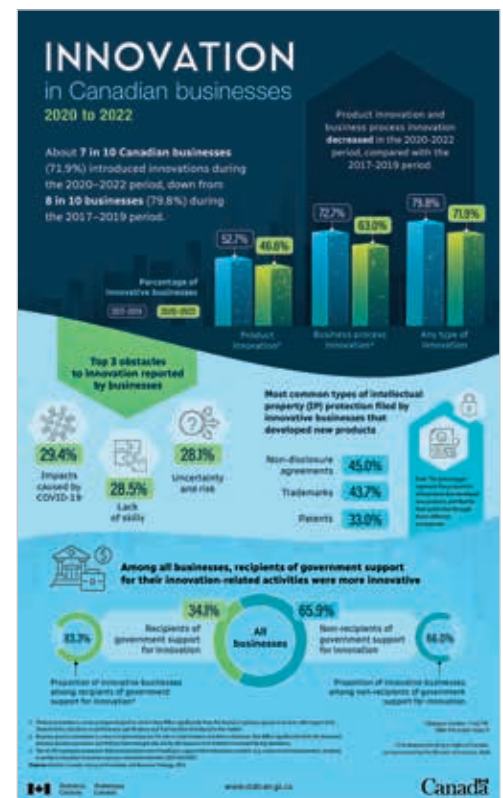
Kanadské podniky zavádějí méně novinek

Podíl podniků, které inovovaly produkty nebo podnikové procesy, se v Kanadě mezi lety 2019 a 2022 snížil o 10 %.

Za období 2020 až 2022 s nějakou inovací přišlo 7 z 10 podniků, přitom v období 2017 až 2019 to bylo 8 z 10. Podle informací kanadského statistického úřadu se do inovací svých výrobků v letech 2020 až 2022 pustila necelá polovina (47 %) tamních podniků. Z podniků, které byly příjemcem nějaké státní finanční podpory, změnilo podnikové řídicí procesy 83 %. Jejich podíl na celkové míře procesních změn odpovídá zhruba třetině (34 %).

Mezi nejčastější důvody, proč se podniky do změn nepouštěly, patřily dopady pandemie covidu-19, nejistý výsledek a nedostatek inter-ních odborníků.

bit.ly/490yFV5

S kým bude spolupracovat umělá inteligence?

Rychle se rozšiřující generativní nástroje umělé inteligence (AI), mezi něž patří velké jazykové modely (LLM), mají potenciál změnit způsob, jakým lidé pracují. Příležitosti a výzvy však budou, jak uvádějí dánští statistici, s největší pravděpodobností mezi pracovníky rozloženy nerovnoměrně.

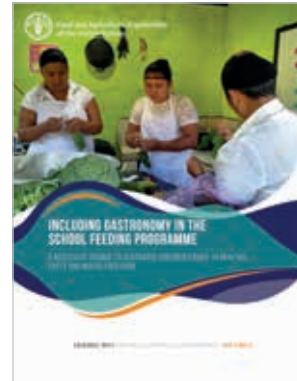
Největší potenciál ke změnám mají povolání, v nichž převažují kognitivní rutinní úkoly. Právníci jsou povoláním s nejvyšším skóre LLM. Za povolání s nejnižším skóre byli označeni malíři, čistíči stavebních konstrukcí a pracovníci v příbuzných oborech. Není tak vlastně žádným překvapením, že ekonomické činnosti ovlivněné kognitivními schopnostmi mají vyšší skóre LLM než činnosti, v nichž dominují fyzické úkoly. Činností s nejvyšším skóre LLM je vysokoškolské vzdělávání. Činnost s nejnižším skóre je dokončování a úprava budov. Zaměstnané ženy mají celkově větší potenciál uplatnit velké jazykové modely než zaměstnaní muži. V rámci činností v oblasti lidského zdraví a sociální práce však mají ženy o něco nižší skóre LLM než muži.

bit.ly/3TGMPGu

Jaké jsou světové standardy ve školním stravování

Zdravá strava má zásadní význam pro vývoj a pohodu dětí. Podle FAO je však součástí práva na jídlo také požitek z konzumace.

Seznamte se s projektem „Pokyny a standardy pro školní stravování s cílem zajistit právo dětí a dospívajících na potraviny“, který zaštituje FAO. Cílem projektu je pomoci zemím po celém světě vypracovat výživové směrnice a standardy pro zdravější a příjemnější školní stravování, které budou v souladu s potřebami dětí a místním kontextem. Školní jídla by tak měla

odpovídat výživovým doporučením, a přitom chutnat většinou žáků.

Objevíte roli gastronomie ve školním stravování se zkušenostmi z Guatemaly

a Kolumbie. Ani v těchto publikacích není, ač se to na první pohled nezdá, o statistice nouze.

bit.ly/43tN7nd

Bezpečnost práce na banánovníkových plantážích

Banány jsou nejvíce vyváženým čerstvým ovocem na světě. Celková hodnota vývozu přesahuje 10 mld. dolarů ročně.

Pro tisíce venkovských domácností v mnoha méně rozvinutých zemích představují banány základní zdroj příjmů. Bohužel, jejich pěstování je také spojeno s úrazy a zdravotními riziky.

Světové banánové fórum (WBF) vytvořilo doplňkové audiovizuální nástroje zaměřené na bezpečnost práce a ochranu zdraví pracovníků v banánovém průmyslu. Navazuje tak na ekvádorskou Příručku o bezpečnosti a ochraně zdraví v banánovém průmyslu v Ekvádoru

z roku 2018. Video ale mohou být poučná nejen pro pěstitele banánovníků, kteří díky nim lépe porozumí rizikům i preventivním a kontrolním opatřením a naučí se používat vhodné osobní ochranné prostředky. Užitečná jsou i pro

spotřebitele, kteří v nich najdou návod, jak si při nákupu banánů ověřit, zda jejich producenti, dostatečně pečují o své zaměstnance z hlediska bezpečnosti práce.

bit.ly/3TirCkJ

Česko v číslech 2023

Vydavatel: ČSÚ

Nová publikace, která spatřila světlo světa na konci února, navazuje na předchozí dvě vydání z let 2020 a 2021. Čtenáři v ní najdou informace z různých oblastí statistiky nejen za celé území naší republiky, ale i za její nižší územní celky a v případě kapitoly mezinárodního srovnání i za členské země Evropské unie. Vše je podáno moderní, přehlednou a srozumitelnou formou, především prostřednictvím různých infografik a kartogramů.

Zajímavá statistická data o demografické, sociální i ekonomické situaci Česka a o vývoji těchto oblastí v čase jsou rozdělena do 29 tematických skupin. Mnoho údajů je uvedeno v časových řadách od vzniku samostatné České republiky v roce 1993, další data zobrazují průběh od počátku tohoto tisíciletí. Tabulky a grafy jsou doplněny stručnými metodickými komentáři. V publikaci nechybí ani kapitoly shrnující zajímavosti o České republice a jednotlivých krajích, oproti předcházejícím dvěma vydáním obsahuje letošní verze navíc kapitolu s výsledky Sčítání lidu, domů a bytů 2021.

Pro uživatele, kteří se o dané oblasti chtějí dozvědět více, je u každé kapitoly odkaz na podrobnější datové zdroje umístěné na webových stránkách ČSÚ. Publikace je určena nejen odborníkům, ale i laické veřejnosti, které se prostřednictvím názorných a přehledných infografik nabízí příležitost obohatit se o zajímavé informace z různých oblastí statistiky.

OCHUTNÁVKA ZAJÍMAVOSTÍ

Počet obyvatel Česka se od roku 2003 (s výjimkou roku 2013) každoročně zvyšuje. Za uplynulých 20 let vzrostl o více než 624 tisíc osob.

K největšímu nárůstu průměrného věku došlo mezi roky 1993 a 2022 u obyvatel Karlovarského kraje (o 8,0 roku), k nejmenšímu naopak v Praze (o 2,4 roku). Nejmladší obyvatelstvo žilo v roce 2022 ve Středočeském kraji, kde průměrný věk dosahoval 41,3 roku, nejstarší ve Zlínském kraji s průměrným věkem 43,6 roku.

Každý desátý obyvatel Česka byl v roce 2022 cizinec. V důsledku silné migrační vlny osob z válkou zasažené Ukrajiny vzrostl počet cizinců meziročně o více než 455 tisíc, tedy o 70%. Ženy tvořily 51%, děti do 14 let 16,5%, senioři 5%. Nejvíce cizinců žilo v Praze (345 tisíc), nejméně ve Zlínském kraji (27 tisíc).

Průměrná míra inflace za rok 2022 dosáhla 15,1%, což byla druhá nejvyšší hodnota od vzniku samostatné České republiky. Vývoj inflace v roce 2022 byl ovlivněn zejména růstem cen v oddílech bydlení, potravin a nealkoholické nápoje a doprava.

V roce 2022 české divadelní soubory odehrály stejně tolik představení jako za dva předchozí roky dohromady. V porovnání s předpandemickým rokem 2019 to však bylo o 3,8 tisíce méně.

Publikace je pro zájemce k dispozici jak v tištěné verzi, tak i zdarma ke stažení na webu ČSÚ.

bit.ly/3VsPXXv

O MINISTERSTVU FINANČÍ

Vydavatel:
Ministerstvo
financí

Stručné představení historie ministerstva a jeho současné struktury. Publikace obsahuje rovněž přehled hlavních činností jednotlivých sekcí a odborů ministerstva.

bit.ly/3IH43NA

ARMÁDA ČESKÉ REPUBLIKY 2023

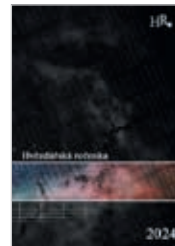

Vydavatel:
Armáda ČR

Zpráva o stavu a činnosti Armády ČR v loňském roce. Souhrn nejdůležitějších událostí a úkolů, zhodnocení plnění cílů a výhled do budoucnosti.

bit.ly/3xaG2f3

HVĚZDÁŘSKÁ ROČENKA 2024

Vydavatel:
Hvězdárna
a planetárium
hl. m. Prahy

Obsáhlý soubor dat a informací o astronomických jevech aktuálních v letošním roce. Tabulky a grafy jsou doplněny textovým komentářem srozumitelným i pro laiky.

rocenka.observatory.cz

V PŘÍŠTÍM VYDÁNÍ:

Cestovní ruch

Kapacity a návštěvnost ubytovacích zařízení
Hosté z Česka a ze zahraničí
Význam cestovního ruchu pro českou
ekonomiku
Kam Češi cestují

STATISTIKA&MY

MĚSÍČNÍK ČESKÉHO STATISTICKÉHO ÚŘADU 04/2024
ROČNÍK 14, vychází 10x ročně

ADRESA REDAKCE: Český statistický úřad,
Na padesátém 81, 100 82 Praha 10
telefon: 274 054 248, e-mail: redakce@czso.cz

REDAKCE: Michal Novotný (šéfredaktor), Pavel Černý (vedoucí redaktor), Eva Henzlerová, Karolína Zájbojníková, Jan Cieslar, Jan Ernest, Dalibor Holý, Pavel Hortig, Jiří Kamenický, Petr Musil, Jaroslav Sixta

REDAKČNÍ RADA: Ing. Marek Rojíček, Ph.D. (předseda RR), Ing. Bc. Eva Krumpová, MBA, doc. Ing. Jaroslav Sixta, Ph.D., Ing. Pavla Trendová, Ing. Petr Musil, Ph.D., Ing. Jan Ernest, Ing. Mgr. Martin Zelený, Ph.D., Ing. Petr Böhm, Ph.D., Ing. Petra Kuncová, Egor Sidorov, Ph.D., JUDr. Veronika Zavoralová, MBA, Ing. Jaromír Makovec, Mgr. Jana Nechvátalová, Mgr. Marcela Ernest Jindrová, B.A., Ing. Michal Novotný, Mgr. Jan Cieslar

LAYOUT ČASOPISU: Veronika Wölfelová, Jana Chocholoušová

GRAFICKÁ ÚPRAVA: Tomáš Kubašta
JAZYKOVÁ KOREKTURA: Tamara Wölfelová, Erika Hanáčková
FOTOGRAFIE: archiv ČSÚ, shutterstock.com, Tereza Koutecká, freepik.com

TISK: Jiří Bartoš – SLON, spol. s r. o.

VYDAVATEL: Český statistický úřad, www.statistikaamy.cz,
ISSN 1804-7149, ev. č. MK ČR E 1992

PODMÍNKY PRO VYUŽÍVÁNÍ A DALŠÍ ZVEŘEJŇOVÁNÍ INFORMACÍ
Z ČASOPISU STATISTIKA & MY:
bit.ly/3ddicBp

KALENDÁŘ: Rychlé informace

KVĚTEN
2024

PO	ÚT	ST	ČT	PÁ	SO	NE
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

2 ČT

Míry zaměstnanosti,
nezaměstnanosti
a ekonomické aktivity
(3/2024)

10 PÁ

Cestovní ruch
(1. Q 2024)
Služby
(1. Q 2024)

24 PÁ

Konjunkturální
průzkumy
(5/2024)

7 ÚT

Zahraniční obchod
se zbožím
(3/2024)

13 PO

Indexy cen vývozu
a dovozu zboží
(3/2024)

31 PÁ

Míry zaměstnanosti,
nezaměstnanosti
a ekonomické aktivity
(4/2024)

Průmysl
(3/2024)

Indexy
spotřebitelských cen
– inflace
(4/2024)

Tvorba a užití HDP
(1. Q 2024)

Stavebnictví
(3/2024)

9 ČT

Živočišná výroba
(1. Q 2024)

20 PO

Indexy cen výrobců
(4/2024)

Maloobchod
(3/2024)

ČESKO 20 LET V EU

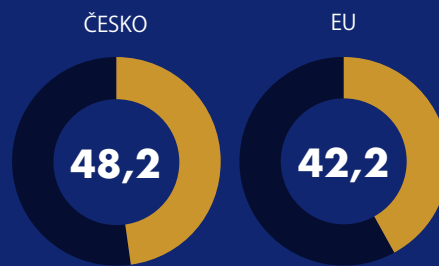
Úhrnná plodnost¹⁾

Průměrný věk matky při narození prvního dítěte

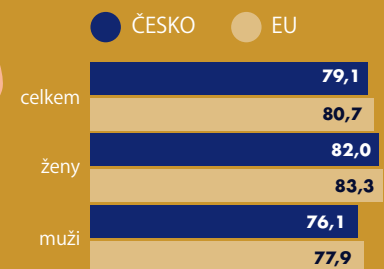
Podíl dětí narozených mimo manželství (%)

Nejvyšší dosažené vzdělání obyvatel ve věku 25–74 let (v %)

Střední délka života mužů a žen (roky)

Celkové náklady práce ve státech EU (v eurech na hodinu)

celkové pracovní náklady

mzdy a platy

Podíl tržeb podniků z elektronických prodejků na celkových tržbách (v %)

Podíl obvykle či občas pracujících z domova (v %)

